

**UCHWAŁA NR XXVII/169/16
RADY GMINY ŻURAWICA**

z dnia 21 października 2016 r.

**w sprawie przyjęcia "Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł wraz z Prognozą
Oddziaływania na Środowisko"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 446, z późn. zm.) oraz art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r., poz. 383, z późn. zm.)

Rada Gminy Żurawica postanawia:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Strategię Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko” w brzmieniu stanowiącym załączniki do niniejszej uchwały:

- Załącznik nr 1: Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł,
- Załącznik nr 2: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł.

§ 2. Wykonanie Uchwały zleca się Wójtowi Gminy Żurawica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Józef Pukajło

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXVII/169/16
Rady Gminy Żurawica
z dnia 21 października 2016 r.

Strategia Miejskiego Obszaru
Funkcjonalnego Przemysłu



Opracowanie:



Zespół redakcyjny: Marcelina Gabryś, Artur Kubica, Marzena Manowita, Gabriela Mikrut, Bartosz Tyrna



GMINA PRZEMYSŁ



GMINA CIERY



GMINA ŻÓŁTY LASEK



Spis treści

Spis treści.....	3
Wprowadzenie.....	5
1. Definicja obszaru wsparcia.....	8
2. Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia.....	11
2.1 Sfera gospodarcza.....	11
2.1.1 Przedsiębiorczość.....	11
2.1.2 Innowacyjność.....	15
2.1.3 Otoczenie instytucjonalne biznesu.....	17
2.1.4 Turystyka.....	18
2.2 Sfera społeczna.....	19
2.2.1 Potencjał demograficzny.....	19
2.2.2 Rynek pracy.....	22
2.2.3 Pomoc społeczna zepsuła.....	24
2.2.4 Aktywność ludności.....	25
2.2.5 Edukacja.....	26
2.2.6 Zdrowie.....	29
2.2.7 Kultura.....	29
2.3 Sfera infrastrukturalna.....	31
2.3.1 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	31
2.3.2 Gospodarka odpadami.....	33
2.3.3 Infrastruktura mieszkaniowa. Rewitalizacja obszarów cennych kulturowo i przemysłowo ...	34
2.3.4 Infrastruktura drogowa i kolejowa. Dostępność komunikacyjna.....	36
2.3.5 Infrastruktura energetyczna.....	38
2.3.6 Infrastruktura teleinformatyczna.....	39
2.4 Środowisko naturalne.....	41
2.4.1 Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.....	41
2.4.2 Stan i jakość powietrza.....	42
2.4.3 Ochrona przeciwpowodziowa.....	43
3. Bilans strategiczny.....	44
3.1 Analiza SWOT.....	44
3.2 Kluczowe problemy strategiczne (KPS).....	48
4. Założenia rozwojowe MOF Przemysłu.....	49
5. Lista przedsięwzięć zintegrowanych przewidzianych do realizacji na terenie MOF Przemysłu.....	54
6. Plan finansowy Strategii MOF Przemysłu.....	61

7. Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	63
7.1 Założenia makro	63
7.2 Założenia mikro	75
8. System wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii MOF	79
8.1 System monitoringu i ewaluacji, wskaźniki realizacji	83
Spis tabel	90
Spis wykresów	90
Spis grafik	90
Załącznik nr 1 Macierz strategiczna oddziaływania Strategii MOF	91
Załącznik nr 2 Budżety gmin MOF Przemysł	94

Wprowadzenie

Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF) to narzędzia służące do wdrażania strategii terytorialnych w sposób zintegrowany w ramach unijnej polityki spójności na lata 2014–2020. Zintegrowane podejście terytorialne wdrażane w rozwoju obszarów funkcjonalnych pozwala państwom członkowskim na implementację Programów operacyjnych w sposób przekrojowy oraz uzyskiwanie finansowania z różnych osi priorytetowych jednego lub kilku Programów operacyjnych, co zapewnia implementację zintegrowanej strategii dla określonego terytorium. Należy podkreślić, że obszary funkcjonalne mogą być skutecznie wykorzystywane wyłącznie, jeśli dany obszar geograficzny posiada zintegrowaną, międzysektorową strategię terytorialną. MOF Przemysłu został wprost wskazany w „Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020”, jako jeden z ośmiu biegunów wzrostu zidentyfikowanych na terenie województwa, co daje podstawy do opracowania dokumentu strategicznego dedykowanego obszarowi funkcjonalnemu związanemu wokół Miasta Przemysłu.

Opracowanie planu działań – Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu jest konsekwencją ścisłej współpracy partnerskiej nawiązanej przez 6 gmin, tj. Miasto Przemysłu (rdzeń obszaru) oraz Gminę Krasiczyn, Gminę Medyka, Gminę Orły, Gminę Przemysłu i Gminę Żurawica (bezpośrednie otoczenie funkcjonalne). Formalnym potwierdzeniem gotowości do współdziałania w ramach obszaru funkcjonalnego stało się podpisanie w dniu 12 września 2013 r. przez podmioty tworzące MOF Listu intencyjnego, dotyczącego współpracy w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu, a następnie umowy partnerskiej zawartej w dniu 30 kwietnia 2014r. dot. projektu „Integracja działań na rzecz rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu”.

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu został zdefiniowany w dwóch opracowaniach sporządzonych na szczeblu wojewódzkim: w ekspertyzie pn. „Charakterystyka systemu osadniczego województwa podkarpackiego z identyfikacją biegunów wzrostu oraz wyróżnieniem obszarów funkcjonalnych na poziomie regionalnych i lokalnym” (wykonane w ramach prac nad dokumentem pn. „Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020”) oraz w opracowaniu pn.: „Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego”. Wskazane dokumenty określają miasto Przemysłu jako ośrodek subregionalny obejmujący swoim wpływem gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie oraz jako biegun wzrostu posiadający predyspozycje do:

- rozwoju funkcji logistycznych na kierunku wschód-zachód,
- rozwoju funkcji handlowych transgranicznych (Ukraina),
- pogłębienia rozwiniętych kontaktów gospodarczych z Ukrainą,
- dążenie do zwiększenia udziału partnerów handlowych z innych krajów.

Uzasadnieniem dla powołania Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł jest przede wszystkim koncentracja funkcji gospodarczych i społecznych. Zgodnie z zapisami „Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020” utworzenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł wpłynie na osiągnięcie zakładanych w Strategii działań, tj:

- poszerzenie oferty obszarów atrakcyjnych dla inwestorów dzięki powstawaniu i rozwojowi stref aktywności gospodarczej,
- podniesienie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców dzięki wspieraniu powstawania i rozwojowi mikroprzedsiębiorstw,
- zmniejszenie poziomu bezrobocia dzięki zwiększeniu liczby atrakcyjnych miejsc pracy i polepszeniu warunków życia mieszkańców sąsiadujących obszarów wiejskich.

Struktura opracowania składa się z czterech zasadniczych części. Pierwszą z nich jest diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru polegająca na zdefiniowaniu kluczowych determinant w rozwoju obszaru wsparcia w zakresie uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Drugim elementem jest dwustopniowy bilans strategiczny składający się z analizy SWOT oraz podsumowania w formie tzw. Kluczowych Problemów Strategicznych. Kolejną część stanowi plan strategiczny i operacyjny zawierający wizję obszaru oraz kierunki interwencji rozpatrywane pod kątem zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014 – 2020. Swoistym rozwinięciem części postulatywnej jest lista projektów przewidzianych do realizacji przedstawiona w formie kart zadań oraz plan finansowy Strategii. Ostatnią częścią dokumentu są zapisy dotyczące wdrażania, ewaluacji i monitoringu.

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł powstała aby służyć rozwiązywaniu problemów wspólnych dla wyznaczonego obszaru. Wskazuje kierunki niezbędne dla trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego MOF oraz poprawy jakości życia jego mieszkańców. Realizacja Strategii przyczyni się do konsolidacji samorządów w celu wykorzystania istniejących potencjalnych walorów sprzyjających rozwojowi ekonomicznemu i społecznemu. Jednocześnie sformułowanie przedsięwzięć strategicznych opierających się o aspekt terytorialny umożliwi ubieganie się o dofinansowanie w ramach tzw. konkursów dedykowanych wskazanych w RPO WP 2014-2020 jako szczególna forma wsparcia biegunów wzrostu w województwie podkarpackim.

Jednym z najważniejszych założeń nowo projektowanej polityki spójności na lata 2014-2020 jest szerokie uwzględnienie w jej ramach wymiaru terytorialnego. Wynika to bezpośrednio z zapisów Traktatu Lizbońskiego, który zrównał wymiar terytorialny z wymiarem gospodarczym i społecznym. Podejście terytorialne, powinno być jedną z podstawowych zasad programowania na lata 2014-2020, oznacza to odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów i barier rozwoju poszczególnych terytoriów. Zintegrowane podejście

terytorialne stanowi również jedną z podstawowych zasad strategicznych dokumentów krajowych, tj. Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 /KPZK/ oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 /KSRR/, a także Umowy Partnerstwa, która stanowi podstawę realizacji działań wspieranych ze środków Wspólnych Ram Strategicznych /WRS/, w tym w szczególności z funduszy strukturalnych w Polsce¹.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne /ZIT/ to instrument finansowy powołany w celu rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz za pomocą którego realizowane będą strategie terytorialne, przede wszystkim dotyczące zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Przy pomocy tego instrumentu, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych mogą realizować przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Dodatkowym założeniem ZIT jest możliwość delegacji części zadań związanych z wdrażaniem programów na poziom lokalny, w szczególności władzom samorządowym. Ze względu na swoją konstrukcję ZIT są instrumentem stworzonym dla podejścia terytorialnego do rozwoju, który może wspomóc odblokowanie niewykorzystanego potencjału na poziomie lokalnym².

Obszary miejskie i wiejskie są powiązane z punktu widzenia demografii i gospodarki, a także ze względu na infrastrukturę umożliwiającą dostęp do usług publicznych. Organy decyzyjne na wszystkich poziomach zarządzania muszą zwracać szczególną uwagę na wzajemne powiązania obszarów miejskich i wiejskich w zakresie transportu towarów, dojazdów do pracy, usług – edukacyjnych, zdrowotnych związanych z gospodarką wodną i gospodarką odpadami – transakcji gospodarczych, dostępu do zasobów naturalnych oraz kultury i rekreacji. Sposób zarządzania tymi powiązaniem ma wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów funkcjonalnych, a w konsekwencji na jakość życia zamieszkujących je osób.³ Nowe podejście UE do polityki regionalnej preferuje zintegrowane podejście w zakresie partnerstw obszarów miejskich i wiejskich. Integracja działań publicznych w wymiarze przestrzennym (w oparciu o obszary funkcjonalne) może stworzyć nowe, dynamiczne warunki wzrostu gospodarczego.

¹ Zasady uwzględniania wymiaru miejskiego polityki spójności UE, w tym realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 4 stycznia 2013

² Ireneusz Ratuszniak: Realizacja zintegrowanych inwestycji terytorialnych w Polsce, Wrocław, styczeń 2013

³ Projekt opinii Komisji Polityki Spójności Terytorialnej „Partnerstwo obszarów miejskich i wiejskich oraz sprawowanie rządów”, Komitet Regionów, 18. Posiedzenie Komisji Polityki Spójności Terytorialnej w dniu 11 lipca 2013 r. (COTER – V – 039).

1. Definicja obszaru wsparcia

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu (zwany dalej MOF Przemysłu) tworzy Miasto Przemysłu i 5 gmin: Krasiczyn, Medyka, Orły, Przemysłu i Żurawica, zlokalizowanych w powiecie przemyskim w tzw. obszarze przygranicznym.

MOF Przemysłu usytuowany jest na wschodzie województwa podkarpackiego, przy granicy z Ukrainą na trasie drogi krajowej nr 4 oraz drogi krajowej nr 77. Na obszarze tym istnieje przejście drogowe w Medyce oraz kolejowe (Przemysłu–Mościska), które zapewniają bezpośrednie połączenia graniczne.

Pod względem powierzchni MOF Przemysłu (501,88 km²) stanowi 2,81% obszaru województwa podkarpackiego. Liczba zamieszkujących MOF Przemysłu wynosi 107,6 tys.

Miasto Przemysłu jest subregionalnym ośrodkiem rozwoju, które swoją historię i rozwój zawdzięcza położeniu geograficznemu. Decyduje to o wiodących funkcjach Przemysłu: jako centrum handlowego, ważnego węzła komunikacyjnego, ośrodka kulturalno–naukowego i turystycznego o znacznym nasyceniu obiektami i zespołami zabytkowymi. Znacząca jest również rola Miasta jako ośrodka rozwoju szkolnictwa wyższego, różnorodnego szkolnictwa średniego oraz ochrony zdrowia. W perspektywie, miasto może się stać jednym z ważniejszych ośrodków o znaczeniu międzynarodowym dla obsługi polsko-ukraińskiego obszaru transgranicznego. Przemysłu położony jest w odległości ok. 78 km na południowy wschód od Rzeszowa i 12 km na zachód od granicy państwowej z Ukrainą i u wrót Bieszczadów. Jest miastem na prawach powiatu grodzkiego oraz stolicą i siedzibą władz powiatu ziemskiego, a zarazem jego jedynym miastem, w skład którego wchodzi 10 Gmin: Bircza, Fredropol, Dubiecko, Krasiczyn, Krzywca, Medyka, Orły, Przemysłu, Stubno i Żurawica. 5 z nich to bezpośrednio otoczenie funkcjonalne Miasta Przemysłu. Miasto graniczy od wschodu i zachodu z Gminą Przemysłu, od południowego zachodu z Gminą Krasiczyn, od północy z Gminą Żurawica i od północnego wschodu z Gminą Medyka.

Gmina Krasiczyn położona jest nieopodal Przemysłu. W większości leży po prawej stronie rzeki San. Obejmuje obszar 12 486 ha, w tym ok. 7 000 ha stanowią lasy i zakrzaczenia. Lesistość kształtuje się na poziomie około 70%.

Gmina Medyka. Znaczna jej część obejmuje obszar zwany "Bramą Przemyską". Od północy sąsiaduje z gminą Stubno, od południa z miastem i gminą Przemysłu, od zachodu z gminą Żurawica, a od wschodu granica gminy przebiega wzdłuż granicy państwowej polsko-ukraińskiej. Na terenie gminy zlokalizowane jest towarowo-osobowe przejście graniczne pomiędzy Polską a Ukrainą.

Gmina Orły położona jest w północnej części powiatu przemyskiego, 10 km na północ od miasta Przemysłu przy międzynarodowej trasie E- 77. Gmina sąsiaduje od południa z gminą Żurawica, od wschodu z gminą Stubno, a od północy i zachodu z gminami powiatu jarosławskiego.

Gmina Przemysła położona jest wokół miasta Przemysła, na Pograniczu Pogórza Przemyskiego, Kotliny Sandomierskiej. Od strony wschodniej granicą gminy jest granica państwowa z Ukrainą. Na jej terenie występują liczne atrakcje przyrodnicze, zlokalizowane głównie na terenie Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego. Osobliwością florystyczną jest rezerwat "Szachownica" w Krównikach, zbiorowisko leśne "Grab" w Hołubli, skupisko modrzewia w Łętowni i stanowisko roślinności stepowej z wiśnią karłowatą na Wzgórzu Łuczyckim. We wsi Wapowce można podziwiać zbiorowiska kserotermiczne, przypominające kwietne stopy łąkowe.

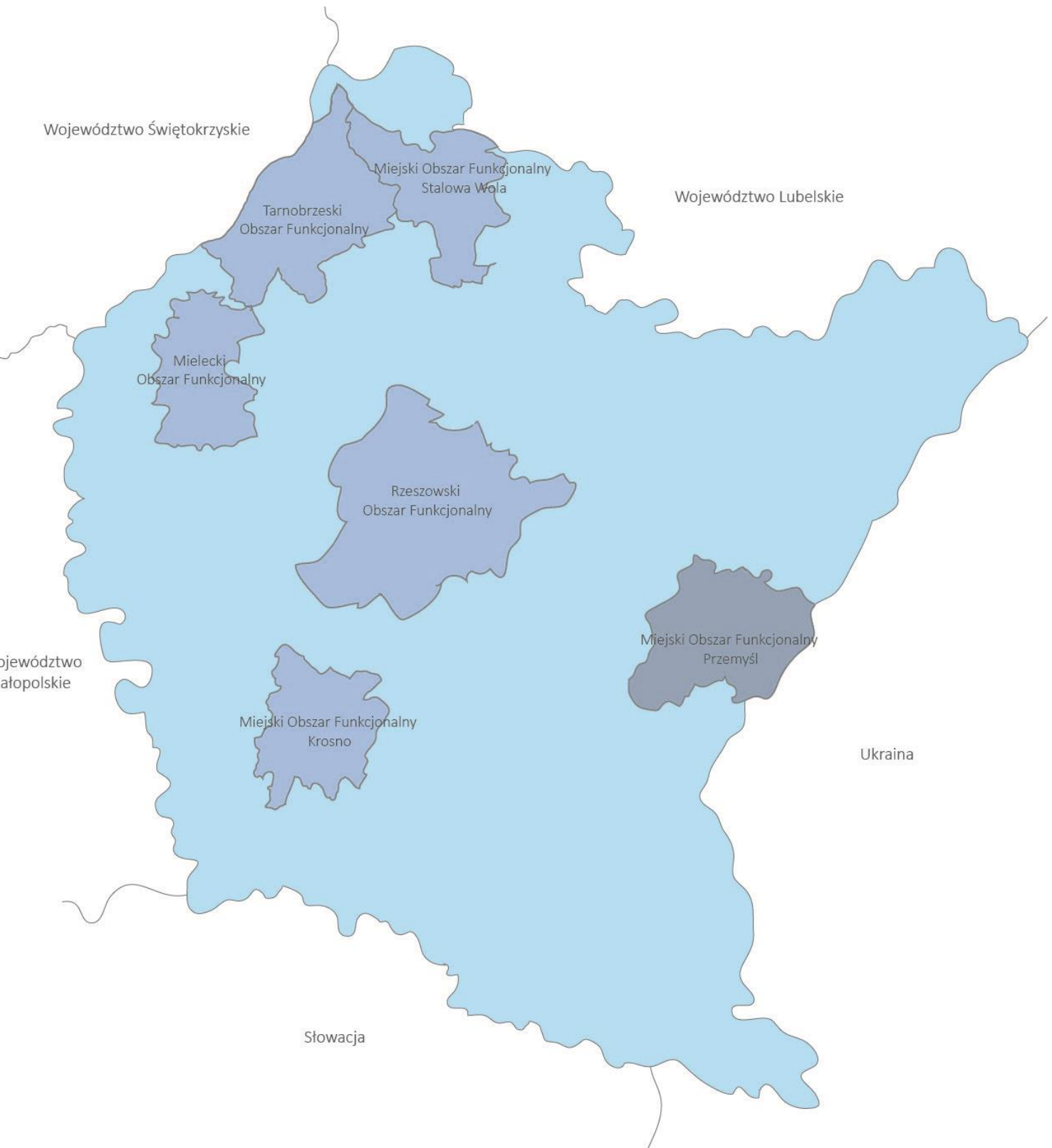
Gmina Żurawica położona jest na Pogórzu Rzeszowskim. 75 % powierzchni gminy zajmują obszary upraw polowych, co świadczy o rolniczym charakterze gminy. Jest największą i najbogatszą gminą Powiatu Przemyskiego. Żurawica jest ważnym kolejowym węzłem przeładunkowym, krajowym i międzynarodowym. Przez jej teren przebiega szlak kolejowy Medyka – Żurawica – Zgorzelec.

Grafika 1 Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysła



Źródło: opracowanie własne

Grafika 2 Województwo Podkarpackie z zaznaczeniem Miejskich Obszarów Funkcjonalnych



Źródło: opracowanie własne

2. Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia

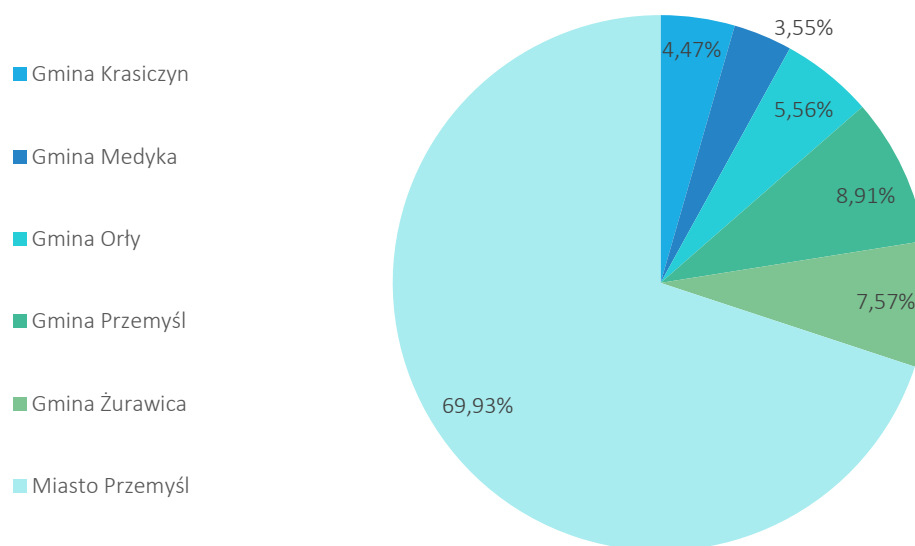
Pełna charakterystyka MOF Przemysłu wymaga diagnozy i analizy uwzględniającej sfery: ekonomiczną, społeczną, infrastrukturalną i środowiskową. W celu kompletnego zobrazowania potrzeb MOF Przemysłu dokonano analizy w/w sfer.

2.1 Sfera gospodarcza

2.1.1 Przedsiębiorczość

Na obszarze MOF Przemysłu, największy potencjał gospodarczy skupiony jest w wiodącym ośrodku – jego rdzeniu – Mieście Przemysłu. W mieście tym zlokalizowanych jest najwięcej podmiotów gospodarczych, zarówno osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i spółek handlowych. Łącznie w mieście prowadzi działalność blisko 70% wszystkich prywatnych podmiotów mających siedzibę na terenie MOF Przemysłu, 66% osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 86% spółek handlowych i 87% spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

Wykres 1 Lokalizacja prywatnych podmiotów mających siedzibę na terenie MOF Przemysłu w roku 2014



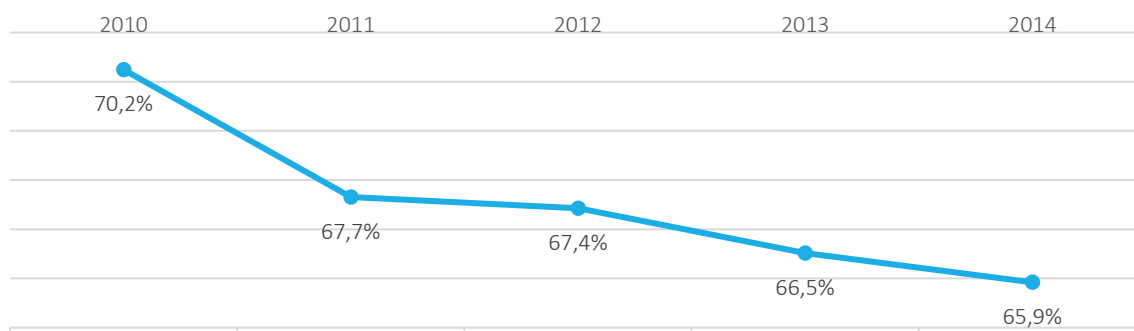
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa- Podkarpackie 2020 Przemysłu ma pełnić funkcję ośrodka subregionalnego i wraz z obszarem funkcjonalnym tworzyć jeden z kluczowych biegunów wzrostu województwa, przyczyniając się do poprawy społeczno-gospodarczej spójności regionu.

W roku 2014 w Przemysłu zarejestrowanych było łącznie 5 771 przedsiębiorstwa należących do sektora prywatnego, z czego 3 894 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 608 spółki handlowe. W przypadku spółek handlowych nastąpił ich przyrost z 495 do 705 (wskaźnik dynamiki 142) i tempo tego wzrostu jest porównywalne do średniej województwa podkarpackiego (140).

Niepokojący jest spadek w stosunku do 2010 roku aktywności sektora prywatnego, z 6000 podmiotów zarejestrowanych w 2010 roku, w roku 2014 zostało 5771 (mniej o 229, wskaźnik dynamiki 96). Spadek widoczny jest również w działalności prowadzonej przez osoby fizyczne. Tendencja ta została ukazana na poniższym wykresie.

Wykres 2 Osoby fizyczne prowadzące działalność gosp. w Przemysłu do wszystkich osób fizycznych prowadzących działalność w MOF Przemysł

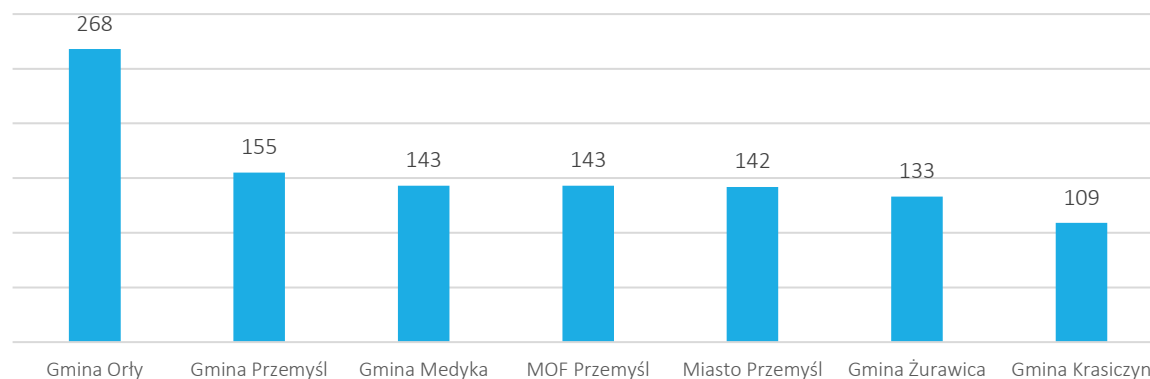


Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W rezultacie powyższych zmian pozycja gospodarcza miasta Przemysł na tle całego MOF Przemysł w stosunku do 2010 roku uległa osłabieniu.

Gwałtowny wzrost aktywności sektora prywatnego można jednak bardzo wyraźnie zauważyć w Gminie Orły, która w 2014 roku zanotowała w stosunku do 2010 roku wzrost liczby przedsiębiorstw prywatnych z 391 do 459 (wskaźnik dynamiki 117), liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z 324 do 373 (wskaźnik dynamiki 115), liczby spółek handlowych z 5 do 17 (wskaźnik dynamiki 340), oraz liczby spółek handlowych z kapitałem zagranicznym z 1 do 5. Ogólna dynamika wzrostu przedsiębiorczości dla Gminy Orły w roku 2014 w stosunku do roku 2010 wyniosła 268. Wskaźnik ten, na tle średniej MOF-u (143) jest wyróżniający. Poniżej umieszczono wykres przedstawiający omówioną kategorię.

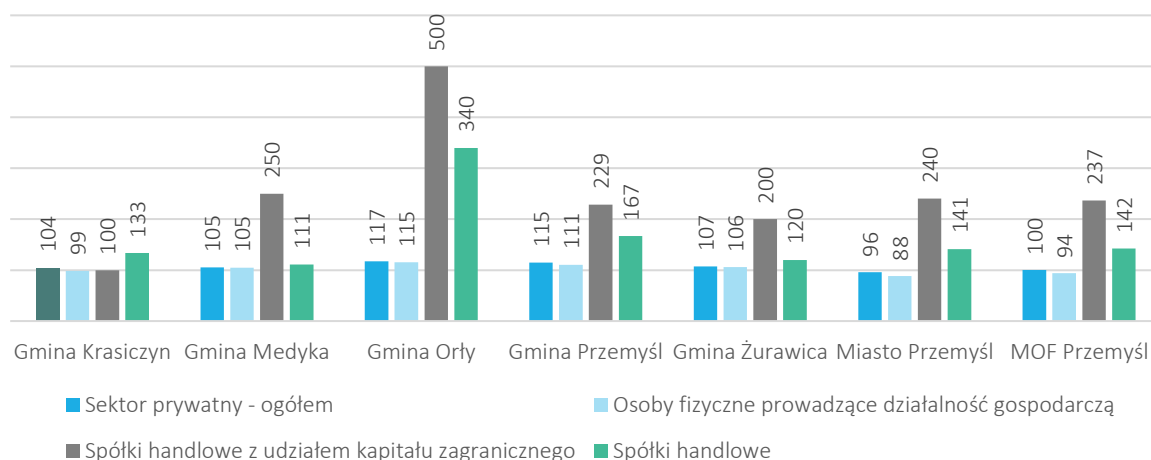
Wykres 3 Ogólna dynamika wzrostu przedsiębiorczości w roku 2014, 2010=100



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Następną pozycję w rankingu wzrostu przedsiębiorczości na terenie MOF Przemysłu zajmuje Gmina Przemysłu. Liczba przedsiębiorstw w sektorze prywatnym w stosunku do roku 2010 zwiększyła się z 639 do 735 (wskaźnik dynamiki 115), a liczba spółek handlowych z 18 o 30 (wskaźnik dynamiki 167). Istotnym ośrodkiem rozwoju gospodarczego MOF Przemysłu, którego wskaźnik dynamiki jest tożsamy ze średnią MOF, to Gmina Medyka. Na obszarze tym zanotowano w stosunku do roku 2010 wzrost ilości podmiotów gospodarczych należących do sektora prywatnego z 278 do 293 (wskaźnik dynamiki 105), liczba osób prowadzących działalność gospodarczą z 213 do 223 (wskaźnik dynamiki 105). Pozostałe miejsca w rankingu MOF Przemysłu w kategorii ogólnej dynamiki wzrostu zajmuje Gmina Żurawica (133) oraz Gmina Krasiczyn (109). Ta ostatnia jako jedyna obok Miasta Przemysłu zanotowała regres w kategorii osób prywatnych prowadzących działalność gospodarczą. Liczba ta w roku 2010 wynosiła 313, a w roku 2014 spadła do 309, w rezultacie czego wskaźnik dynamiki w relacji do 2010 roku wyniósł 99. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym pozostała na niezmiennym poziomie od roku 2010 i wciąż wynosi 4. Pomijając Gminę Krasiczyn, MOF Przemysłu charakteryzuje dynamiczny wzrost ilości spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, dla których wskaźnik dynamiki w odniesieniu do 2010 roku wyniósł aż 237. Ten sam wskaźnik w tym samym okresie czasu dla województwa Podkarpackiego wyniósł 155. Najwięcej spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w 2014 roku funkcjonowało w Mieście Przemysłu – 214 (wskaźnik dynamiki 240) oraz Gminie Przemysłu – 16 (229). Liczba spółek zarejestrowanych w pozostałych gminach to odpowiednio: w Gminie Medyka pięć ze wskaźnikami dynamiki 250, w Gminie Orły również pięć, jednak z wyróżniającym się wskaźnikiem 500, w Gminie Żurawicy dwie, ze wskaźnikiem 200. We wspomnianej Gminie Krasiczyn zarejestrowane są cztery spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, niezmiennie od 2010 roku, stąd wskaźnik dynamiki wynosi 100.

Wykres 4 Dynamika wzrostu przedsiębiorczości dla poszczególnych kategorii w MOF Przemysłu w roku 2014, 2010=100



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

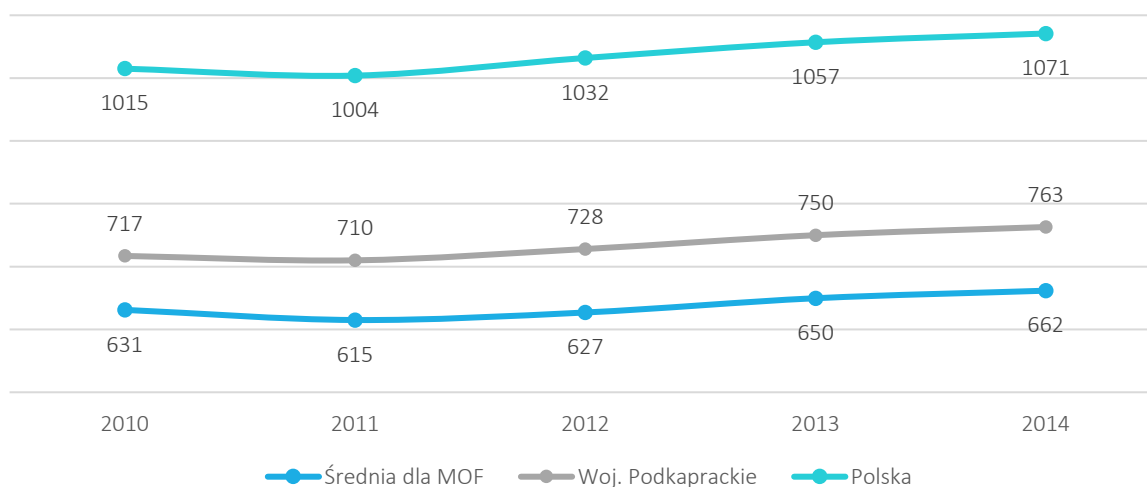
Na koniunkturę gospodarczą MOF Przemysł istotny wpływ wywiera handel ze wschodnimi sąsiadami Polski, zwłaszcza z Ukrainą. Wobec kryzysu na Wschodzie oraz wprowadzeniem obowiązku wizowego i uszczelnieniem granic w związku z członkostwem w Unii Europejskiej, handel ten w ostatnich latach znacznie się zmniejszył, prowadząc w rezultacie do dekoniunktury gospodarczej, głównie w Mieście Przemysł.

Kluczową kwestią rozwoju MOF Przemysł jest wykorzystanie posiadanych predyspozycji do podniesienia jego rangi w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionalnym i krajowym, rozwoju usług kulturalnych, turystycznych, sportowych i edukacyjnych w oparciu o istniejące zabytki wysokiej rangi oraz wysoką jakość kapitału ludzkiego.

MOF Przemysł posiada możliwości do rozwoju funkcji logistycznych na kierunku wschód-zachód, funkcji handlowych transgranicznych (Ukraina). Należy dążyć do pogłębienia rozwiniętych kontaktów gospodarczych z Ukrainą, a jednocześnie do zwiększenia udziału partnerów handlowych z innych krajów. Analizując strefę gospodarczą należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw ale również przedsiębiorczość mieszkańców mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Dla MOF Przemysł wskaźnik ten jest niższy (662) od średniej krajowej (1071) oraz analogicznego wskaźnika dla województwa podkarpackiego (763).

W latach 2010-2012 wskaźnik przedsiębiorczości na obszarze MOF Przemysł zanotował spadek (99,4), gdy na terenie województwa podkarpackiego zanotował wzrost (101,5), jednak w relacji 2010-2014 widać pozytywną tendencję wzrostu (105). W ramach MOF Przemysł gminy: Orły (115), Przemysł (112), Żurawica (106), Medyka (103) zanotowały wzrost wskaźnika przedsiębiorczości w latach 2010-2014. Ten sam poziom aktywności gospodarczej mieszkańców wykazuje Gmina Krasieczyn (100), najslabiej w tej kategorii wypada Miasto Przemysł, gdzie nastąpił spadek wskaźnika (99).

Wykres 5 Wskaźnik przedsiębiorczości MOF na tle woj. Podkarpackiego oraz kraju



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Zagadnienia gospodarcze, w tym kwestie stymulowania przedsiębiorczości są bardzo istotnym elementem wpływającym na jakość powiązań funkcjonalnych na danym obszarze. Podsumowując przedmiotowy podrozdział w poniższej tabeli znajdują się wyselekcjonowane wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości w poszczególnych gminach oraz w całym MOF-ie, dodatkowo celem porównania zestawiono te wyniki z wskaźnikami ogólnowojevodzkimi oraz osiąganymi przez Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. Wniosek płynący z poniższej analizy to bardzo niski poziom przedsiębiorczości, szczególnie widoczny podczas analizy liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (wskaźnik ten jest niższy od średniej wojewódzkiej o 18,3 i wartości osiągananej przez ROF, aż o 23,6). Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że przedsiębiorczość w MOF Przemysły jest głównie domeną jej rdzenia i w tym zakresie dostrzega się relatywnie wysokie dysproporcje.

Tabela 1 Wskaźniki przedsiębiorczości w MOF Przemysły – analiza porównawcza za rok 2014

	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Podmioty wpisane do rejestru na 1 000 ludności	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Gmina Krasiczyn	737	74	113,4	60	9,3
Gmina Medyka	472	47	72,1	34	5,2
Gmina Orły	540	54	83,7	42	6,5
Gmina Przemysły	748	75	111,8	60	9,0
Gmina Żurawica	504	50	77,8	38	5,9
Miasto Przemysły	969	97	155,8	61	9,9
MOF Przemysły (średnia)	662	66	102,0	49	7,6
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (średnia)	790	79	125,6	62,2	9,9
Województwo podkarpackie (średnia)	763	76	120,3	57	9,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

2.1.2 Innowacyjność

Potencjał gospodarczy MOF Przemysły tworzy nie tylko liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na jego obszarze, czy też przedsiębiorczość mieszkańców ale również potencjał innowacyjny firm prowadzących działalność na terenie MOF. Dane dotyczące działalności innowacyjnej przedsiębiorstw publikowane przez GUS dotyczą województw, powiatów i podregionów, dlatego też nie ma informacji o MOF Przemysły. Z dostępnych danych oraz badań wynika, że przedsiębiorstwa przemysłowe podregionu przemysłowego w sposób umiarkowany wprowadzają innowacje produktowe. Ponad 20% z nich deklaruje wprowadzenie w latach 2008-2013 przynajmniej jednej innowacji produktowej (czyli wprowadzenie nowego lub istotnie ulepszonego produktu). Na terenie powiatu przemysłowego deklarację taką składa ponad 13% przedsiębiorstw. Na terenie podregionu przemysłowego ponad 4% przedsiębiorstw z sektora usług uznaje się za innowacyjne, natomiast w obrębie granic powiatu przemysłowego taką deklarację

złożyło ponad 7% firm. Odsetek przedsiębiorstw, które w latach 2008-2010 wprowadziły innowacje produktowe zarówno na terenie powiatu jak również podregionu jest niższy od wartości tego wskaźnika dla województwa podkarpackiego, gdzie udział ten wynosi odpowiednio 20,7% i 12,8%.

Zainteresowanie inwestorów, zwłaszcza zewnętrznych, to jeden z najważniejszych czynników świadczących o atrakcyjności gospodarki regionu. W oparciu o cykliczne raporty opracowywane na zlecenie PAliIZ: *Atrakcyjność inwestycyjna regionów-2014* utworzono tabelę, przedstawiającą ocenę atrakcyjności inwestycyjnej dla wybranych gmin i sekcji gospodarki narodowej. Ocena A oznacza najwyższą klasę atrakcyjności.

Tabela 2 Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna wybranych gmin MOF

	Gospodarka narodowa	Przemysł	Handel	Hotele i restauracje	Działalność profesjonalna i naukowa
Miasto Przemysł	A	A	A	A	A
Gmina Medyka	B	B	C	C	B
Gmina Orły	C	C	D	E	B
Gmina Żurawica	C	C	C	E	B
Gmina Krasieczyn	C	C	D	A	C

Źródło: Raport: *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2014*

W powyższym zestawieniu nie znalazła się Gmina Przemysł, gdyż w żadnej z kategorii nie zdobyła oceny powyżej przeciętnej. Raport przyznaje Gminie Miejskiej Przemysł złotą gwiazdę – czyli najwyższe wyróżnienie, oznaczające najwyższą ocenę we wszystkich analizowanych sekcjach gospodarki. Gwiazdę pomarańczową, czyli oceny ponadprzeciętne we wszystkich analizowanych sekcjach, Raport nadał Gminie Medyce.

Przemysł – miasto na prawach powiatu w ogólnym rankingu atrakcyjności inwestycyjnej województwa w roku 2009 według GUS zajęło wysoką, drugą pozycję. Wynikała ona z dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej. W tym samym rankingu, powiat przemyski zajął jednak odległą, 23 pozycję. Najnowsze badania atrakcyjności inwestycyjnej wykonywane przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową wskazują jednak na względnie słabą pozycję województwa podkarpackiego. Spowolnienie gospodarcze najsilniej widoczne jest na przykładzie pogłębiania się zróżnicowań wewnątrz regionalnych a Miasto Przemysł, którego baza ekonomiczna opiera się w głównej mierze na usługach, stanowi najbardziej znaczący obszar kryzysu miejskiego. Porównując atrakcyjność inwestycyjną podregionów województwa od 2008 roku, można zaobserwować przede wszystkim spadek pozycji podregionu przemyskiego, przy czym nastąpił on dopiero w 2012 roku. Mocną stroną podregionu

przemysłowy jest naturalne, czyste środowisko, stanowiące obszar predestynowany do rozwoju turystyki.

MOF Przemysłu nie jest aktywnym obszarem w zakresie współpracy firm w ramach klastrów. Brak dokładnych danych, jednak tylko 3,8% badanych na terenie województwa podkarpackiego wskazała, że jest uczestnikiem klastra.

Jednocześnie Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji nie wskazuje na Przemysłu ani jego bezpośrednie otoczenie funkcjonalne jako obszar o znaczącym potencjale innowacyjnym. Warto w tym kontekście zacytować zapisy „Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020”, w której podkreślono, że Przemysłu to miasto posiadające predyspozycje do rozwoju usług wyższego rzędu, w tym w szczególności kulturalnych, turystycznych, sportowych i edukacyjnych w oparciu o istniejące zabytki wysokiej rangi oraz wysoką jakość kapitału ludzkiego. Dodatkowo miasto rdzeń MOF-u wskazano jako posiadające predyspozycje do rozwoju funkcji logistycznych na kierunku wschód - zachód, funkcji handlowych transgranicznych.

2.1.3 Otoczenie instytucjonalne biznesu

Współcześnie na potencjał gospodarczy MOF Przemysłu wpływa również instytucjonalne wsparcie biznesu. Szczególnie istotną rolę odgrywają sprawnie funkcjonujące instytucje otoczenia biznesu (IOB). Podmioty te pełnią też ważną funkcję w zakresie wspierania innowacyjności i to zarówno w odniesieniu do przedsiębiorstw, jak i osób fizycznych. Mogą one również pośredniczyć we współpracy sektora przedsiębiorstw z uczelniami i instytucjami badawczymi.

Szczególną rolę w rozwoju gospodarczym analizowanego obszaru odgrywa specjalna strefa ekonomiczna (SSE). Na obszarze MOF Przemysłu funkcjonuje podstrefa Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Euro-Park Wisłosan” w Przemysłu oraz w Gminie Orły. Powierzchnia terenu inwestycyjnego objętego statusem specjalnej strefy ekonomicznej w Przemysłu wynosi 81,49 ha a w Gminie Orły 39,22 ha. Preferencyjne warunki prowadzenia działalności na terytorium SSE oznaczają możliwość skorzystania przez inwestorów z pomocy publicznej. Jest ona przyznawana zarówno w formie zwolnienia od podatku dochodowego, jak i zwolnienia z podatku od nieruchomości. Na terenie podstrefy w Przemysłu funkcjonuje m. in. przemysłowy producent okien - firma REM II, P.P-B Probud Sp. z o.o. - producent urządzeń gazowych, a na terenie Gminy Orły przedsiębiorstwo Wipasz S.A. i KAW-MET działający w branżach odpowiednio spożywczej i metalowej. Na terenie Miasta Przemysłu, we wschodniej jego części zlokalizowana jest także Strefa Gospodarcza I. Powierzchnia tych terenów przemysłowych wynosi około 20 ha. Tereny przeznaczone są pod zabudowę produkcyjno-magazynowo-składową z zabudową usługową.

Najważniejsze instytucje wspierające działalność gospodarczą MOF Przemysłu zlokalizowane są w mieście

Przemysłu: Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Regionalna Izba Gospodarcza w Przemysłu, Regionalne Stowarzyszenie Przedsiębiorców, Przemyskie Stowarzyszenie Kupieckie, Cech Rzemiosł Różnych.

IOB funkcjonujące w rdzeniu obszaru posiadają potencjał niezbędny do świadczenia usług na terenie gmin stanowiących zaplecze funkcjonalne Miasta Przemysła. Biorąc pod uwagę specyfikę funkcjonujących instytucji kluczowym problemem jest brak inkubatora, czego konsekwencją jest niski poziom przedsiębiorczości.

2.1.4 Turystyka

Specyfika MOF Przemysł wymaga, aby szczególną uwagę poświęcić turystyce. Każda z gmin wchodzących w skład przedmiotowego obszaru funkcjonalnego posiada zróżnicowany potencjał turystyczny, dlatego też każda z nich powinna dostosować produkt do warunków w jakich funkcjonuje.

Produkt krajoznawczy związany jest ze zwiedzaniem, dlatego też największe możliwości posiadają gminy, na obszarach których znajdują się obiekty dziedzictwa materialnego lub atrakcje przyrodnicze.

Najważniejszym ośrodkiem turystycznym przedmiotowego obszaru funkcjonalnego jest Miasto Przemysł. Ze względu na swoje położenie i liczbę zabytków należy do grona najpiękniejszych miast w Polsce. Na szczególną uwagę zasługuje rynek starego miasta, Zamek Kazimierzowski, Pałac Lubomirskich, Archikatedra rzymskokatolicka, Dworzec kolejowy, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Muzeum Archidiecezjalne, Muzeum Dzwonów i Fajek, Kopiec Tatarski, zabytkowe cmentarze i fragmenty murów obronnych. Na terenie MOF Przemysł znajdują się również: Krasiczyn (Zespół Pałacowo-Parkowy), Medyka (kościół parafialny), Łuczyce (cerkiew greckokatolicka), Bolestraszyce (Arboretum), Kuńkowce (Wioska Fantasy), Krówniki (rezerwat „Szachownica”), Łętownia (skupisko modrzewia). Najbardziej rozpoznawalną atrakcją turystyczną obszaru jest „Twierdza Przemysł”, która spełnia warunki produktu turystycznego o charakterze liniowym. Przemysł to Najlepsza Europejska Destynacja Turystyczna- EDEN 2013. Przemysł zwyciężył w IV polskiej edycji konkursu Komisji Europejskiej na „Najlepsze Europejskie Destynacje Turystyczne - EDEN”, w ramach którego 45 fortyfikacji i obiektów zlokalizowanych jest na terenie MOF Przemysł (biorąc pod uwagę markowość i unikalny potencjał tego produktu, docelowo może on być wizytówką MOF Przemysł). W Medyce znajduje się przejście graniczne, na którym w ciągu doby odprawia się średnio 6-8 tys. osób. Dodatkowo na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysł znajduje się wiele szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych.

Atuty niezbędne do rozwoju turystyki religijnej posiada Miasto Przemysł (Archikatedra- Sanktuarium Matki Boskiej Jackowej, oo. Franciszkanie – Sanktuarium Niepokalanego Poczęcia NMP). Również na terenie Gminy Orły znajduje się wiele zabytków, ważniejsze z nich:

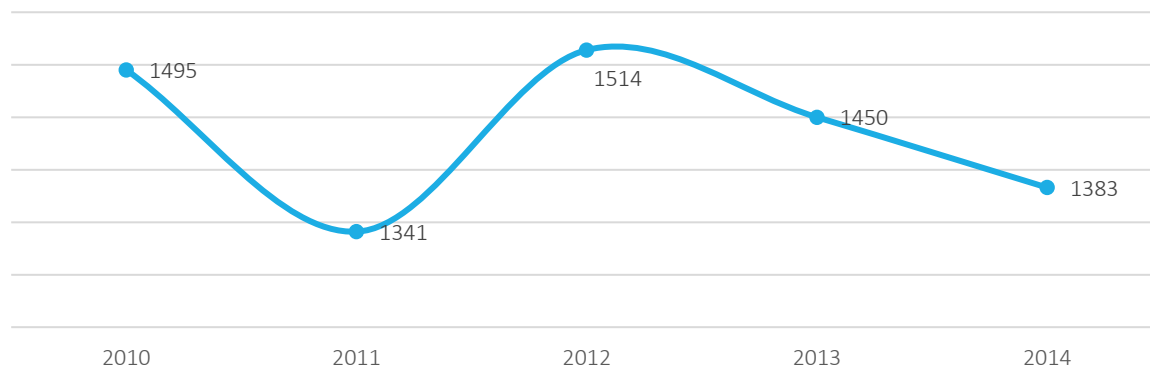
1. Zespół Dworski, wł. Barbara i Krzysztof Kaniewscy, XIX wiek Ciemięrzowice

2. Zespół Dworski Kasprzyckich, wł. AWRSO Początek XX w. Drohojów,
3. Fort W XI „Duńkowiczki” 1854-1857 Duńkowiczki,
4. Cerkiew gr-kat Par. p.w. Eliasza Proroka 1938-1939 Małkowiec,
5. Zespół Cerkwi gr-kat pow. p.w. św Michała archanioła,
6. Cerkiew gr. –kat p.w. zaśnięcie Przenajświętszej Bogurodzicy 1600 lub 1660, rozbudowa 1934, Zadąbrowie.

Największym potencjałem do rozwoju sportów zimowych dysponuje Miasto Przemysła. Stok narciarski położony jest w bliskiej odległości od centrum miasta, na północno-zachodnim zboczu Góry Zniesienie i sąsiaduje bezpośrednio z zalesionym Parkiem Miejskim. Dysponuje on dwoma kolejami krzeselkowymi, trzema trasami o różnym stopniu trudności i nachylenia oraz ośią łączką. Obiekt jest sztucznie oświetlony, naśnieżany i ratrakowany. Na szczycie stoku znajduje się całoroczny tor saneczkowy o długości 350 m przy różnicy poziomów 38 m. Przy dolnej stacji wyciągu znajduje się sztuczne lodowisko.

MOF Przemysła w 2014 dysponował 1 383 miejscami noclegowymi w turystycznych obiektach noclegowych, o 67 mniej niż w roku poprzednim. Ta niekorzystna tendencja spadkowa ostatnich 2 lat została ukazana na poniższym wykresie.

Wykres 6 Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na terenie MOF w latach 2010-2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Ponadto należy zwrócić uwagę na malejący stopień wykorzystania dostępnych miejsc noclegowych w powiecie przemyskim: od 19,2% w roku 2010 do 14,8% w roku 2014.

2.2 Sfera społeczna

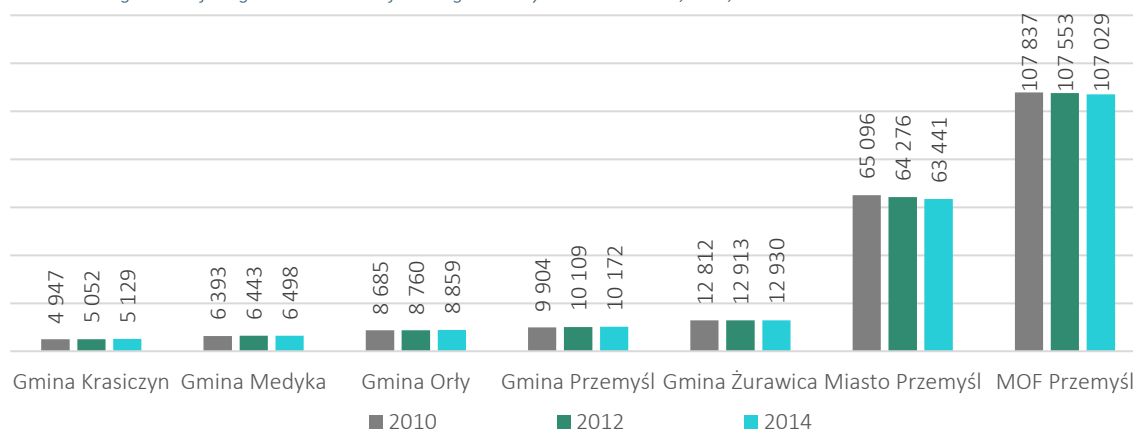
2.2.1 Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny MOF Przemysła to 107 tys. mieszkańców, co stanowi 5% zasobu ludnościowego województwa podkarpackiego. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin tworzących przedmiotowy obszar funkcjonalny określa równocześnie ich rangę ludnościową, która dla poszczególnych jednostek terytorialnych jest następująca:

- miasta powyżej 50 tys. mieszkańców: Miasto Przemysła (63,4 tys.),
- gminy od 10 do 50 tys. mieszkańców: Gmina Żurawica (12,9 tys.), Gmina Przemysła (10,1 tys.),
- gminy do 10 tys. mieszkańców: Gmina Orły (8,9 tys.), Gmina Medyka (6,5 tys.), Gmina Krasiczyn (5,1 tys.).

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysła oprócz obszarów wiejskich obejmuje miasto Przemysła, w którym mieszka 59% wszystkich mieszkańców całego obszaru funkcjonalnego. Obserwowanym zjawiskiem są wahania liczby ludności w poszczególnych gminach MOF. W latach 2010-2014 liczba ludności na terenie MOF Przemysła zmniejszyła się z 107 837 do 107 029 (spadek o 1%). W analogicznym okresie liczba ludności w województwie podkarpackim wzrosła z 2 128 do 2 129 tys. Spadek ludności w analizowanym okresie odnotowało Miasto Przemysła, a odwrotną tendencję można stwierdzić w gminach: Orły, Żurawica, Medyka, Krasiczyn, Przemysła. Świadczy to m.in. o zjawisku urbanizacji w ramach MOF. Największy procentowy wzrost ludności odnotowała Gmina Krasiczyn.

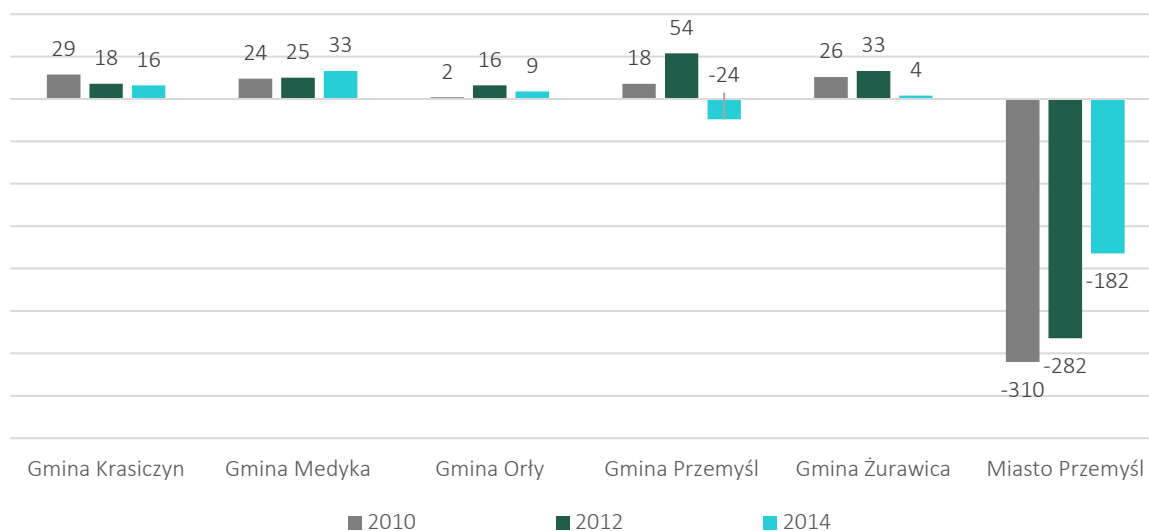
Wykres 7 Ludność gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysła w latach 2010, 2012, 2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Potencjał demograficzny MOF Przemysła kształtują salda migracji wewnętrznych i zagranicznych. W 2014 roku saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wynosiło -144. Oznacza to zmniejszony odpływ ludności w stosunku do 2010 roku, wówczas saldo było również ujemne i wynosiło -211. W roku 2014 odpływ ludności zanotowano w Mieście Przemysła (-182) oraz w Gminie Przemysła (-24). W pozostałych gminach dominował przyptyw ludności: Gmina Medyka (33), Gmina Krasiczyn (16), Gmina Orły (9), Gmina Żurawica (4). Poniżej przedstawiono wykres migracji wewnętrznych z uwzględnieniem lat poprzednich.

Wykres 8 Saldo migracji wewnętrznych w gminach MOF Przemysła w latach 2010-2014



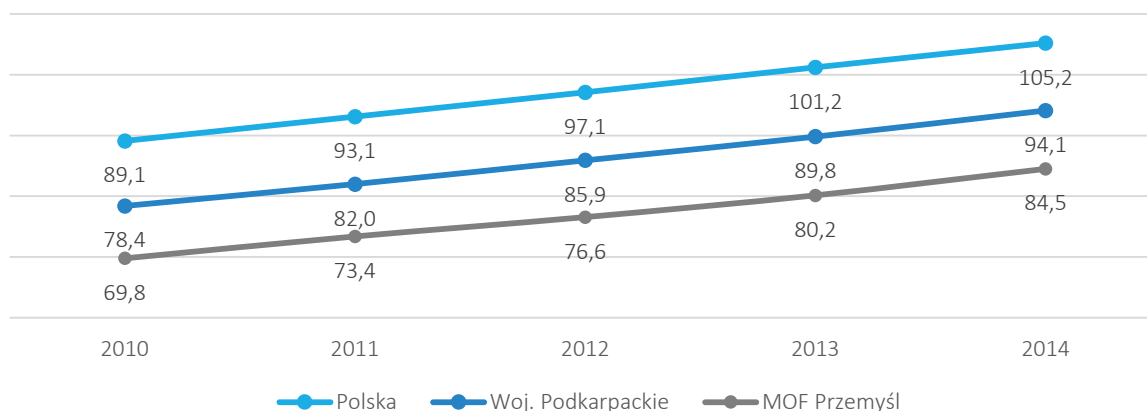
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Saldo migracji zagranicznych MOF również jest ujemne i wynosi -11. W porównaniu do roku 2010 sytuacja uległa pogorszeniu, gdyż wówczas saldo wynosiło +61. Niekorzystne saldo migracji zagranicznych wystąpiło w Mieście Przemysłu i wyniosło -26. W pozostałych gminach MOF Przemysłu było dodatnie i kształtowało się na poziomie: Gmina Przemysl (6), Gmina Żurawica (3) Gmina Krasiczyn (1). W przypadku Gmin Medyka i Orły saldo wyniosło 0 (liczba wymeldowań i zameldowań bilansowała się). Pomimo dysproporcji z rokiem 2010 przedstawione dane świadczą o tym, że odpływ migracyjny nie należał do znaczących. Wynika to jednak przede wszystkim z braku danych w statystykach publicznych dotyczących wyjazdów bez wyrejestrowywania się z miejsca zamieszkania – co w regionie podkarpackim jest zjawiskiem powszechnym.

Na obszarze MOF Przemysłu obserwuje się również zjawisko starzenia się społeczeństwa, co rzutuje na przyszłe kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Przyjmując jako symptom tego zjawiska stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym stwierdzić należy, że sytuacja zarówno w skali całego obszaru funkcjonalnego, jak i we wszystkich gminach go tworzących w ciągu ostatnich 3 lat uległa pogorszeniu. W 2014 roku w 5 gminach MOF Przemysłu liczba osób w wieku przedprodukcyjnym była większa niż ludności w wieku poprodukcyjnym (Gmina Przemysl, Gmina Krasiczyn, Gmina Medyka, Gmina Orły, Gmina Żurawica). Najkorzystniejsza sytuacja została zanotowana w Gminie Orły (68,3), gdzie również proces starzenia się społeczeństwa w stosunku do 2010 roku postępuje najwolniej (59,2). Proces ten stosunkowo najmniej odczuwalny jest również w gminach: Krasiczyn (71/60,7) i Orły (68,3/59,2). Zjawisko starzenia się społeczeństwa najbardziej dotyka Miasto Przemysl, gdzie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym była mniejsza niż ludności w wieku poprodukcyjnym (128,2). W mieście tym występuje najtrudniejsza sytuacja demograficzna. Obserwowane tendencje pogłębiają się, biorąc pod uwagę, że w roku 2010 stosunek ludności w wieku

przedprodukcyjnym i w wieku poprodukcyjnym wynosił 102,7.

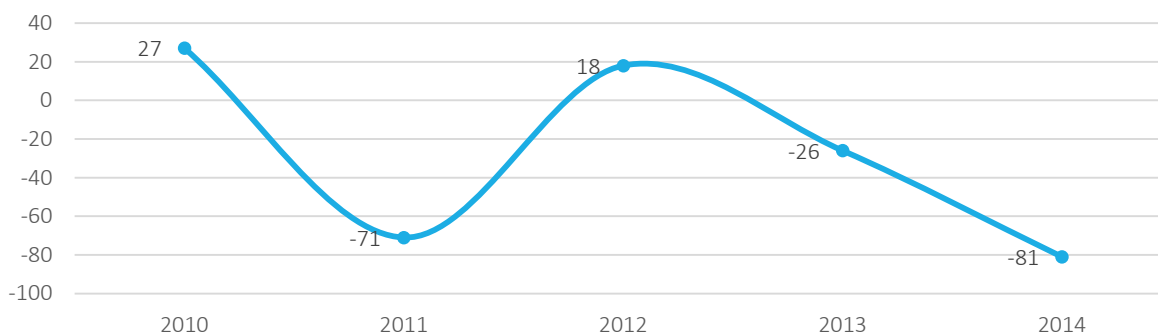
Wykres 9 Ilość ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010 i 2012 i 2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W 2014 roku 4 gminy osiągnęły dodatni przyrost naturalny: Gmina Orły (29), Gmina Medyka (21), Gmina Krasieczyn (14), Gmina Przemysł (3). W Gminie Żurawica przyrost naturalny był ujemny (-12), Miasto Przemysł (-136). Poniżej przedstawiono wykres ilustrujący osiągnięty przyrost naturalny dla MOF Przemysł.

Wykres 10 Przyrost naturalny na terenie MOF w latach 2010-2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Przedstawione dane świadczą o starzeniu się społeczności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do powstania luki demograficznej. Wówczas kolejne roczniki osiągające wiek aktywności zawodowej nie będą w stanie zastąpić osób opuszczających rynek pracy. Zidentyfikowane tendencje demograficzne zjawiska migracji oraz spadający przyrost naturalny potencjalnie mogą skutkować procesem depopulacji – niekorzystnym dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

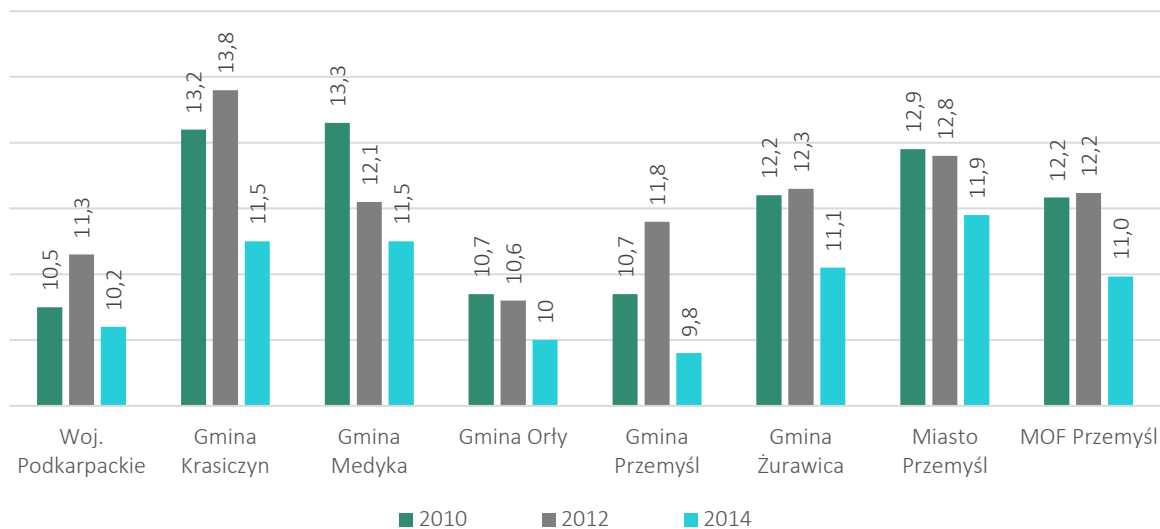
2.2.2 Rynek pracy

Przeprowadzona po 1989 roku restrukturyzacja gospodarki cechująca się likwidacją dominujących podmiotów gospodarczych (firm o industrialnym profilu), skutkowała pojawieniem się długotrwałego

i strukturalnego bezrobocia. W konsekwencji nastąpił wzrost ubóstwa, prowadzący do powstania negatywnych zjawisk takich jak wykluczenie społeczne.

Wskaźnik bezrobocia mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w roku 2012 w obrębie MOF Przemysł był wyższy niż w województwie podkarpackim i jego wartość uśredniona wynosiła 12,2%. Choć od roku 2010 obserwujemy zmiany tego wskaźnika (w 3 gminach uległ obniżeniu, a w 3 wzrósł), to tylko w jednej gminie wskaźnik ten był niższy niż średnia dla województwa podkarpackiego wynosząca 11,3%. Jest to Gmina Orły (10,6%). W pozostałych gminach tworzących przedmiotowy obszar funkcjonalny wskaźnik bezrobocia wynosił: Gmina Przemysł (11,8%), Gmina Medyka (12,1%), Gmina Żurawica (12,3%), Miasto Przemysł (12,8%), Gmina Krasieczyn (13,8%).

Wykres 11 Wskaźnik bezrobocia na terenie MOF Przemysłu



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Problem bezrobocia potwierdzają również dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie. Nie ma danych dotyczących stopy bezrobocia na poziomie gminnym, dlatego też wykorzystano informacje odnoszące się do powiatów. Stopa bezrobocia w 2014 roku w powiecie przemyskim wyniosła 18,9%, a w Mieście Przemysłu 16,8%. W analogicznym okresie stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 11,5%, a w województwie podkarpackim – 14,8%. Oznacza to, że w stosunku do średniej krajowej poziom bezrobocia w powiecie przemyskim wynosił 164,4%, a w Mieście Przemysłu 146,1%.

Utrzymująca się wysoka stopa bezrobocia może z jednej strony wynikać ze zmniejszającej się liczby podmiotów gospodarczych działających w MOF Przemysłu, a z drugiej natomiast jest rezultatem spadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Jednocześnie wzrost liczby spółek niekoniecznie musi wpływać korzystnie na rynek pracy, zwłaszcza gdy w ramach działań innowacyjnych praca ludzka zastępowana jest wydajniejszymi technologiami.

2.2.3 Pomoc społeczna

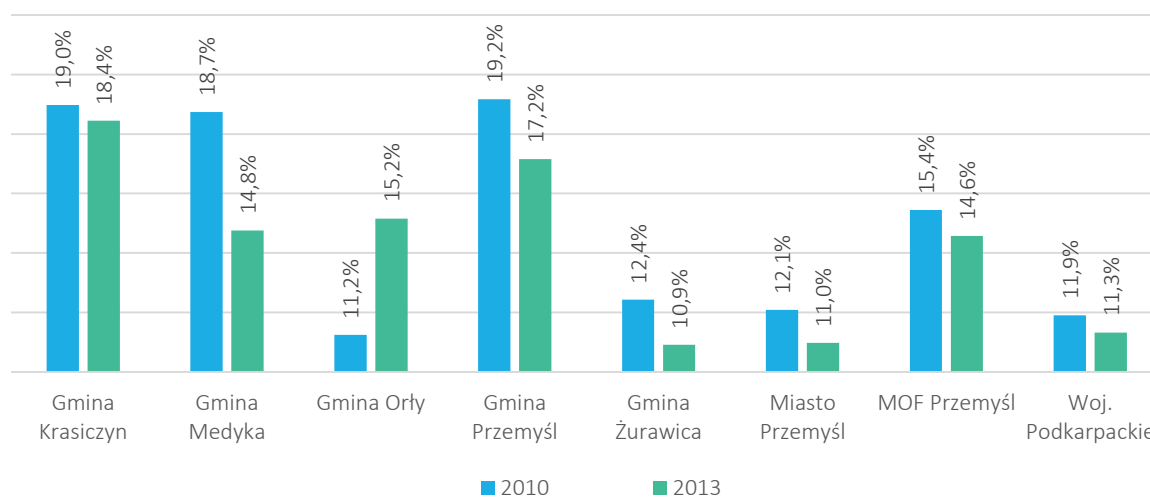
Problemy z funkcjonowaniem rynku pracy powodują utrzymywanie się sfery ubóstwa i konieczność korzystania z pomocy społecznej. Zarówno na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysłu, jak i w przypadku większości (4 z 6) gmin go tworzących, wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w roku 2013 przekraczał średnią w województwie. Na obszarze funkcjonalnym wartość uśredniona tego wskaźnika w roku 2013 wynosiła 15%, przy 11% na Podkarpaciu. Jak już wspomniano wynika to z negatywnych zjawisk jakie towarzyszyły przemianom gospodarczym zapoczątkowanym w 1989 roku (zarówno w kraju jak i w obszarze wsparcia).

Powyższy problem w największym stopniu dotyczy: Gminy Przemysłu (19,1%), Gminy Krasiczyn (18,4%),

Gminy Medyka (13,9%), Gminy Orły (15,2%). Analizowany wskaźnik przyjmuje wartość poniżej średniej wojewódzkiej w Gminie Żurawica (10,9%) i w Mieście Przemysłu (11,0%).

Należy podkreślić, że w 5 gminach należących do MOF Przemysł przytoczony wskaźnik w stosunku do roku 2010 uległ spadkowi, a tylko w Gminie Orły wzrósł.

Wykres 12 Udział osób w gosp. domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności MOF ogółem w latach 2010 i 2013



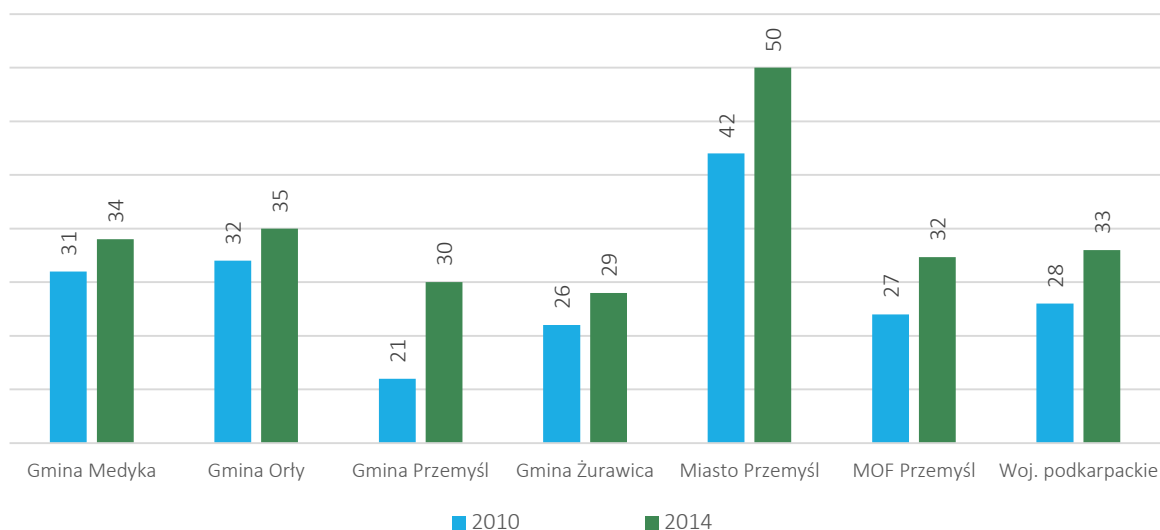
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

2.2.4 Aktywność ludności

We współczesnym świecie kluczowym problemem przy analizie strefy społecznej – kapitału ludzkiego – jest określenie stopnia aktywności lokalnej. Aktywność społeczności lokalnej wynika z poziomu kapitału społecznego, a ten jest obecnie jednym z najważniejszych endogenicznych czynników rozwoju lokalnego i regionalnego. Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń.

Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców w obrębie MOF Przemysłu wynosi 32. Najwięcej organizacji pozarządowych w stosunku do potencjału demograficznego funkcjonuje w Mieście Przemysłu (50) a w stosunku do 2010 odnotowano znaczący wzrost (z 42 do 50). Nieco niższy wskaźnik znajduje się w Gminie Medyka (34) i Gminie Orły (35), jednak wymienione gminy wciąż są powyżej średniej wojewódzkiej, wynoszącej 31 (średnia krajowa to 32). Poniżej średniej jest Gmina Przemysłu, ale i tu w stosunku do roku 2010 można zauważyć duży wzrost – z 21 do 30. W pozostałych gminach przedmiotowego obszaru funkcjonalnego wskaźnik aktywności społecznej jest niższy – wpływa to na osłabienie ich potencjału społecznego, a w konsekwencji na obniżenie potencjału rozwojowego gmin. Pozytywnym zjawiskiem jest stopniowy wzrost tego wskaźnika na terenie całego obszaru MOF-u.

Wykres 13 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w roku 2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

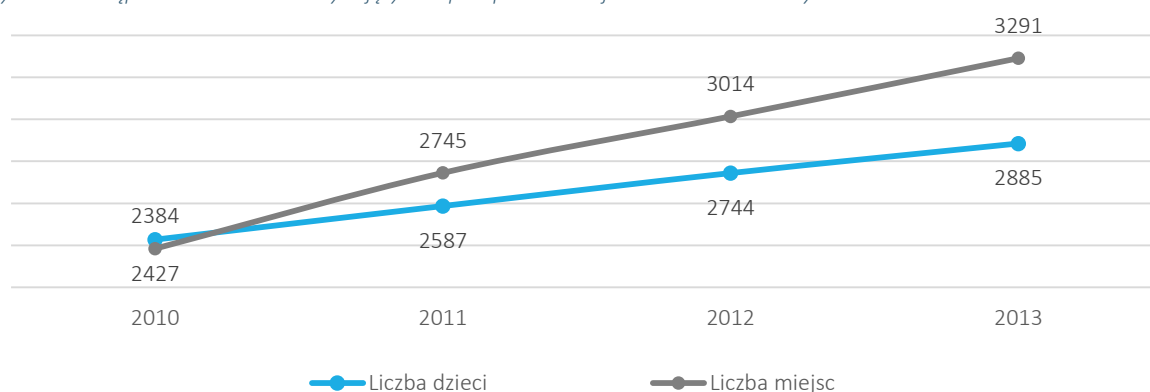
2.2.5 Edukacja

Potencjał społeczny w długim okresie budowany jest poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji. Dotyczy to zwłaszcza wychowania przedszkolnego. Dostęp do przedszkoli umożliwia również podjęcie zatrudnienia przez obojga rodziców, a tym samym sprzyja ograniczeniu sfery ubóstwa oraz poziomowi bezrobocia. W 2013 roku w MOF Przemysł funkcjonowało 48 przedszkoli, dysponujące łącznie 3 291 miejscami. W stosunku do 2010 roku liczba przedszkoli zwiększyła się o 16 (dynamika 150), a liczba miejsc o 907 (dynamika 138). Jednocześnie liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej wzrosła z 2 427 do 2 885 (dynamika 119). Z powyższych danych wynika, że w skali całego przedmiotowego obszaru funkcjonalnego liczba oferowanych w przedszkolach miejsc jest większa niż liczba dzieci w nich zapisanych. W 2013 roku pozostało 406 wolnych miejsc. Najwięcej przedszkoli było zlokalizowanych na terenie Miasta Przemysł – 24, które oferowało łącznie 2 323 miejsc. Zarówno liczba przedszkoli, jak i miejsc wzrosła w stosunku do 2010 roku, a wskaźnik dynamiki kształtował się odpowiednio na poziomie 126 i 131. W tym samym czasie liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli zwiększyła się z 1 822 do 2 119 (dynamika 116). Z dostępnych danych wynika, że limit miejsc nie został wykorzystany. W 2013 roku pozostało wolnych 204 miejsc i to pomimo nasilających się działań rządowych zmierzających do objęcia opieką przedszkolną coraz młodszych roczników.

W porównaniu do 2010 roku w żadnej z gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł nie zmniejszyła się liczba przedszkoli ale w Gminie Medyka pozostała ona bez zmian (1) oferując 50 miejsc – wszystkie miejsca były zajęte. W gminach: Krasiczyn i Żurawica liczba przedszkoli wzrosła odpowiednio z 2 do 3 i z 5 do 6. Dzięki temu w roku 2013 nie powtórzyła się sytuacja braku miejsc w przedszkolach. Gmina Krasiczyn dysponowała 160 miejscami z których 39 było niewykorzystanych,

Gmina Żurawica posiadała 264 miejsc, zabrakło ich dla dwójki dzieci. W pozostałych gminach MOF Przemysł w roku 2013 zanotowano dużo większą dynamikę wzrostu miejsc w przedszkolach. W Gminie Orły ilość przedszkoli zwiększyła się w porównaniu z 2010 rokiem z 1 do 3, ilość miejsc zwiększyła się z 76 do 137 (dynamika 180). Pomimo dużego wzrostu, liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli wzrosła tylko z 76 do 108 (dynamika 142), pozostawało więc 29 wolnych miejsc. W Gminie Przemysł zanotowano prawie trzykrotny wzrost liczby przedszkoli z 4 do 11, a ilość miejsc zwiększyła się z 180 do 357 (dynamika 198). Liczba uczęszczających dzieci wyniosła 221, tak więc aż 136 miejsc pozostało wolnych.

Wykres 14 Dostępność i liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej na terenie MOF Przemysł w latach 2010 -2013

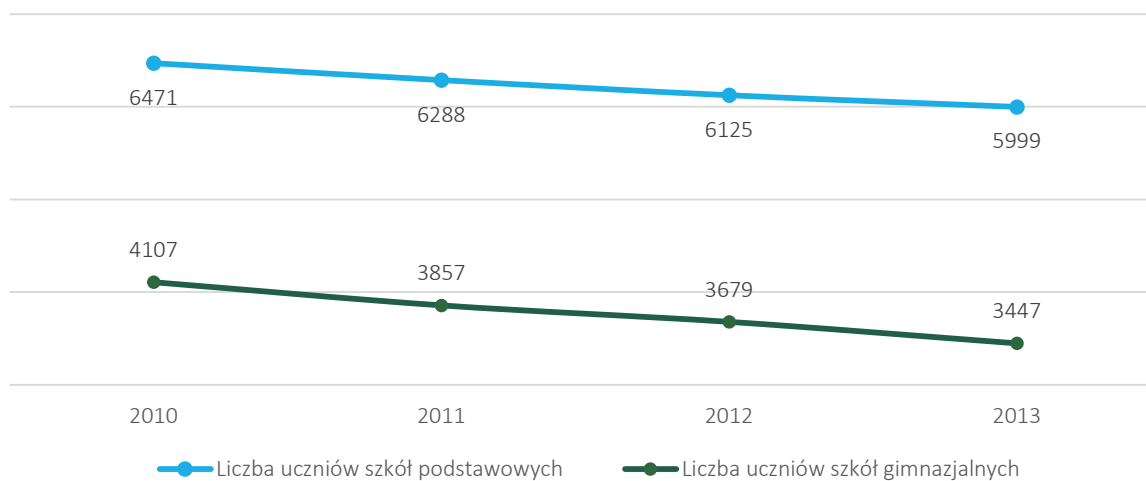


Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Istotną kwestią związaną ze sferą społeczną jest edukacja. W granicach administracyjnych MOF Przemysł zaobserwować można ogólną tendencję zmniejszania się liczby uczniów. W latach 2010-2013 liczba uczniów szkół podstawowych spadła z 6 471 do 5 999, a gimnazjów z 4 107 do 3 447. Wprawdzie w analogicznym okresie zjawisko powyższe wystąpiło również w całym województwie podkarpackim, to jednak na terenie MOF Przemysł proces ten następuje szybciej. Wyjątkiem od powyższej reguły jest Gmina Krasiczyn, w której w latach 2010-2013 liczba uczniów szkół podstawowych zwiększyła się z 237 do 238 (dynamika 100,1) oraz w Gminie Orły, gdzie liczba gimnazjalistów wprawdzie spadła z 332 do 314 (95) lecz wskaźnik dynamiki jest większy niż dla całego województwa (89).

W przypadku szkolnictwa podstawowego największe natężenie spadku liczby uczniów zaobserwować można w Gminie Orły (wskaźnik dynamiki 90), Gminie Medyka (92) oraz Gminie Przemysł (92). W przypadku gimnazjów w najgorszej sytuacji znajduje się Gmina Przemysł (77), natomiast wszystkie gminy (poza wspomnianą Gminą Orły) plasują się poniżej średniej wojewódzkiej (89). Aktualna sytuacja szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w MOF Przemysł wynika nie tylko z obserwowanego niżu demograficznego ale również z odpływu ludności spowodowanego sytuacją ekonomiczną (migracji).

Wykres 15 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na terenie MOF Przemysł w latach 2010-2013



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W zakresie infrastruktury edukacyjnej, mierzonej liczbą szkół podstawowych i gimnazjalnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysł w latach 2010-2013 panuje względna stabilizacja. Tylko w Mieście Przemysłu zostały zlikwidowane 2 szkoły podstawowe i przybyły 2 gimnazja. W obrębie całego MOF Przemysł funkcjonuje 46 szkół podstawowych i 29 gimnazjów. Najwięcej szkół zlokalizowanych jest w Mieście Przemysłu (13 i 15), Gminie Żurawica (10 i 6), Gminie Przemysł (8 i 6), Gminie Orły (8 i 2), Gminie Medyka (5 i 1) oraz Gminie Krasiczyn (2 i 1).

Na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysł według danych za rok 2013 szkolnictwo ponadgimnazjalne funkcjonuje tylko w Mieście Przemysłu. Ogólna liczba szkół ponadgimnazjalnych w Przemysłu wynosi 28, do których uczęszcza 5 978 uczniów. Na terenie Przemysłu funkcjonuje 5 liceów ogólnokształcących dla młodzieży (liczba uczniów 1 892) oraz 1 liceum specjalne (43 uczniów). Funkcjonuje tu 8 techników w których kształcą się 1 964 uczniów.

Odmienne problem stanowi sytuacja szkolnictwa zawodowego. Wprawdzie liczba szkół zawodowych od roku 2010 nie uległa zmianie (2), jednak ilość uczniów spadła z 824 do 683. Młodzież niepełnosprawna i upośledzona umysłowo ma możliwość kształcenia się w 2 zasadniczych szkołach zawodowych specjalnych.

O jakości kształcenia w MOF Przemysł świadczy średnia zdawalność matur. Średnia zdawalność matur, mierzona jako iloraz liczby osób zdających przez liczbę osób przystępujących do egzaminu wynosiła w całej sesji 2014 roku 70% i była niższa od średniej województwa podkarpackiego (81%).

Zdawalność matur odmiennie kształtowała się w średnich szkołach zawodowych i liceach ogólnokształcących. W średnich szkołach zawodowych zdawalność matur w Przemysłu w roku 2013 wyniosła 45%, natomiast w liceach ogólnokształcących 84%.

Dodatkowo należy pamiętać, że współczesna gospodarka wymaga podnoszenia kwalifikacji przez całe

życie. Dlatego też ważna jest możliwość podnoszenia kwalifikacji w szkołach policealnych. W roku 2013 szkoły takie funkcjonowały tylko w Mieście Przemysłu w liczbie 14, a liczba uczących się wyniosła 1 376. Rozwój gospodarki opartej na nowych technologiach wymaga współpracy świata biznesu i nauki. Jednak możliwości rozwoju szkolnictwa wyższego w MOF Przemysłu są mocno ograniczone. Funkcjonujące uczelnie nastawione są na kształcenie studentów, w mniejszym stopniu na badania, w tym te o potencjale komercyjnym. Dodatkowo kadre naukową stanowią w większości pracownicy rzeszowskich uczelni, prowadzący badania w swoich macierzystych jednostkach. Również studenci preferują naukę w większych ośrodkach akademickich (Rzeszów, Kraków, Lublin), które oferują nie tylko większe możliwości studiowania ale także bogatą ofertę kulturalną i rozrywkową. Największymi uczelniami w obrębie MOF Przemysłu są Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska, Wyższa Szkoła Prawa i Administracji oraz Wyższe Seminarium Duchowne. W ostatnich latach odnotowuje się systematyczny spadek liczby studentów, których liczba na wszystkich uczelniach w roku 2014 wyniosła 1 332.

2.2.6 Zdrowie

Na potencjał sfery społecznej wpływ ma również infrastruktura zdrowotna. Analiza tego problemu napotyka na duże bariery z uwagi na brak danych publikowanych dla gmin. Z dostępnych informacji wynika, że na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysłu w latach 2010-2014 zwiększyła się liczba zakładów opieki zdrowotnej z 50 do 68. W ujęciu gminnym 2 gminy utrzymały stan z 2010 roku: Gmina Krasieczyn (1), Gmina Orły (4), Gmina Medyka zanotowała spadek ilości z 2 do 1, z Gmina Żurawica zanotowała wzrost z 5 do 6. W Gminie Przemysłu nie funkcjonuje żaden zakład opieki zdrowotnej. Ponad 82% wszystkich zakładów opieki zdrowotnej funkcjonuje w Mieście Przemysłu. Zanotowano tutaj wzrost ilości placówek z 38 w roku 2010 do 56 w 2014 roku.

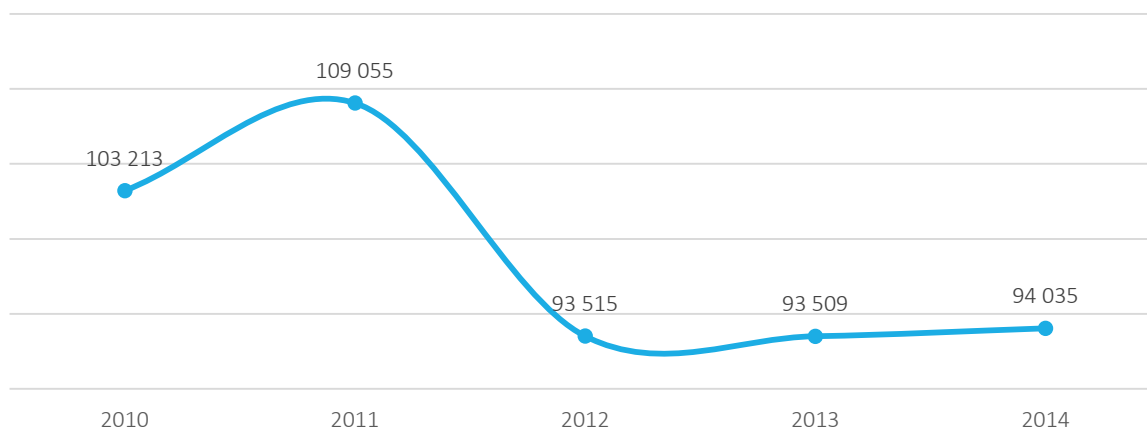
W MOF Przemysłu znajdują się 2 szpitale: Wojewódzki Szpital w Przemysłu prowadzony przez Samorząd Województwa Podkarpackiego oraz Szpital Miejski (dawny 114 Szpital Wojskowy) z Przychodnią prowadzony przez Samorząd Miasta Przemysłu, który dysponuje 944 łózkami.

2.2.7 Kultura

W dzisiejszych czasach szczególnie istotne znaczenie dla sytuacji społeczno-gospodarczej danego terytorium ma potencjał kulturalny. Zwłaszcza jeżeli przyjmiemy, że podstawą rozwoju tzw. przemysłów kreatywnych jest klasa twórcza, która podejmując decyzję o miejscu osiedlenia się bierze pod uwagę poziom kultury. W MOF Przemysłu funkcjonuje jedno kino oraz Teatr Fredreum – najstarsza amatorska placówka tego typu w Polsce. Potencjał kulturalny przedmiotowego obszaru funkcjonalnego uzupełniają lokalne ośrodki kultury, niejednokrotnie finansowane przez gminy i użytkujące ich majątek. Na terenie MOF Przemysłu w 2014 roku znajdowało się 6 muzeów (94 035 zwiedzających), 39 kół (klubów) w

instytucjach kultury oraz 29 zespołów artystycznych.

Wykres 16 Zwiedzający muzea w latach 2010-2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Jednocześnie na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysł odbywają się liczne imprezy kulturalne. Najważniejsze z nich to: Międzynarodowe Warsztaty Muzyki Gospel, Międzywojewódzki Przegląd Dziecięcych Zespołów Tańca Ludowego „Taneczny Krąg”, Podkarpacki Jarmark Turystyczny, Ogólnopolski Festiwal Kapel Folkloru Miejskiego, Międzynarodowe Triennale Malarstwa Euroregionu Karpaty „Srebrny Czworokąt”, Festiwal Filmów Kina Niezależnego, Piknik Życia Podkarpackiego, Przemyska Wiosna Poetycka, Przemyska Wiosna Fredrowska, Święto Zamku Kazimierzowskiego, Świętojańska Noc Jazzowa, Międzynarodowy Festiwal Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych, Święto Fajki, Święto Miodu, Doroczna Nagroda Artystyczna im. Mariana Stroińskiego, Wielkie Manewry Szwejkowskie Twierdzy Przemysł, Salezjańskie Lato Muzyczne, Dni Patrona miasta Przemysła Świętego Wincentego „Winceniada”, Europejskie Dni Dobrosąsiedztwa, Dni Kultury Chrześcijańskiej, Jazz nad Sanem, Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego, Przemyska Jesień Teatralna, Przemyska Jesień Muzyczna, Festiwal Muzyki Akordeonowej, Przemyskie Rekonstrukcje Historyczne upamiętniające ważne wydarzenia, Święto Pieroga w Gminie Przemysł, Powitanie Lata i Puchar Wójta w Gminie Medyka. Na terenie Gminy Orły odbywają się następujące imprezy cykliczne:

1. Dni Orłów- coroczne święto gminy
2. Bieg Orła- impreza sportowa
3. Turniej szachowy

Pomimo bogatej oferty kulturalnej na całym obszarze MOF Przemysł, liczba uczestników imprez masowych maleje.

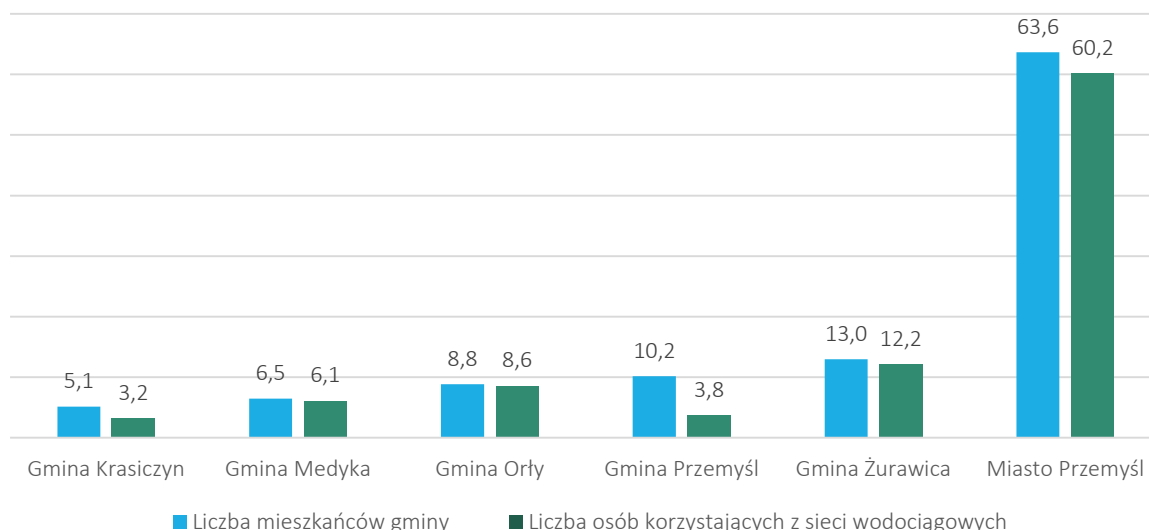
2.3 Sfera infrastrukturalna

2.3.1 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Na przestrzeni lat 2010-2013 odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej na terenie MOF Przemysł nieznacznie wzrósł z 79,2% do 80,0% (wskaźnik dynamiki 101). W większym stopniu zwiększyła się dostępność do sieci kanalizacyjnej – z 73% w roku 2010 do 76,3% w roku 2013 (dynamika 105). Podstawowe wskaźniki dostępności do omawianych mediów kształtują się powyżej średniej w województwie podkarpackim, która wynosi odpowiednio 76,7% i 65,1%

Sytuacja MOF Przemysł jest zróżnicowana. Z dostępnych danych wynika, że od roku 2010 do roku 2013 nie nastąpiła wyraźna zmiana dostępności ludności do sieci wodociągowej i utrzymuje się ona w gminach na następującym poziomie: Gmina Orły (97%, wskaźnik dynamiki 100,1), Miasto Przemysł (94,6%, 100,3), Gmina Medyka (94,3%, 100,1), Gmina Żurawica (93,7%, 100,2). Dostępność do sieci wodociągowej na terenie Gminy Krasieczyn wynosi 63,2% a wskaźnik dynamiki kształtuje się na poziomie 101,7. Najbardziej ograniczony dostęp do sieci wodociągowej posiadają mieszkańcy Gminy Przemysł (37,2%). Pomimo najwyższego wskaźnika dynamiki przyrostu osób korzystających z instalacji (108,7) będącego wynikiem największego wzrostu długości wodociągów (od 59,2 km w roku 2010 do 63,1 km w roku 2014, wskaźnik dynamiki 106,6) oraz największej dynamice wzrostu ilości przyłączy (wskaźnik 122,9), nie można stwierdzić, aby dystans do pozostałych gmin przedmiotowego obszaru funkcjonalnego uległ wyraźnemu zmniejszeniu. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób korzystających z sieci wodociągowej na obszarze MOF Przemysł.

Wykres 17 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w tys. w 2013 roku

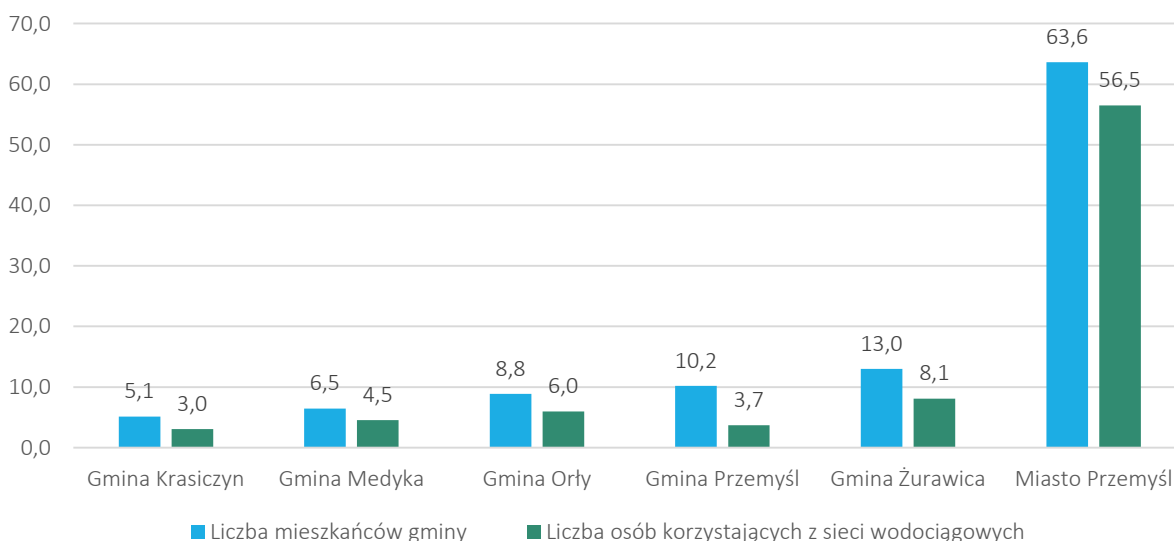


Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wskaźniki dynamiki przyrostu infrastruktury wodociągowej (długość sieci, ilość przyłączy) na pozostałym terenie MOF Przemysł przyjmują wartości w granicach od 97,3 do 104,8. Najdłuższą, czynną sieć wodociągową wg danych na rok 2014 posiada Miasto Przemysł – 149,7 km przy 4 817 przyłączach prowadzących do budynków mieszkalnych.

W przypadku dostępności do sieci kanalizacyjnej Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysł znajduje się w lepszej sytuacji niż województwo podkarpackie i główną barierą w dalszym rozwoju sieci jest brak środków na inwestycje oraz koszt późniejszego utrzymania. Na obszarach wiejskich w najmniejszym zakresie sieć kanalizacyjna jest rozwinięta (podobnie jak wodociągowa) w Gminie Przemysł. Korzystający na tym terenie z sieci stanowią tylko 36,4% ogółu ludności. W pozostałych gminach należących do MOF Przemysł, dostępność mieszkańców do kanalizacji wynosi: Gmina Krasieczyn (59,3%), Gmina Żurawica (62,2%), Gmina Orły (67,4%), Gmina Medyka (70%), Miasto Przemysł (88,8%). W relacji lat 2010 do 2014, najwyższą dynamikę w rozwoju długości czynnej sieci kanalizacyjnej oraz połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych osiągnęła Gmina Przemysł – wskaźniki dynamiki wyniosły odpowiednio 160 oraz 145. W pozostałych gminach należących do MOF Przemysł, wskaźniki dynamiki wyniosły: Gmina Orły (159 i 142), Gmina Krasieczyn (113 i 105), Gmina Medyka (101 i 119), Gmina Żurawica (99 i 106) oraz Miasto Przemysł (107 i 106). Poniższy wykres przedstawia liczbę osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie MOF Przemysł.

Wykres 18 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w tys. w 2013 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

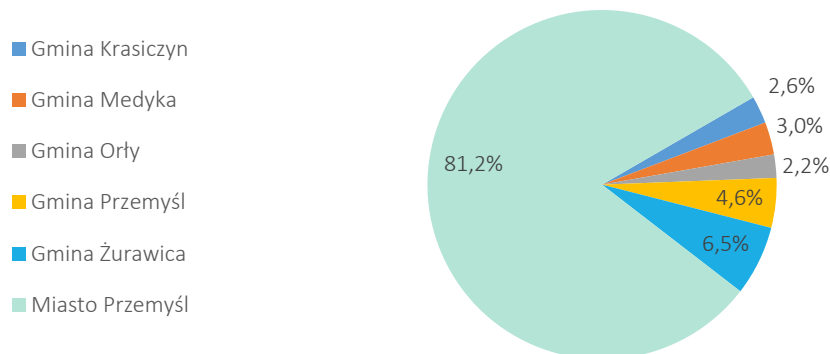
Z oczyszczalni ścieków korzysta przeszło 86,3% mieszkańców Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł, przy średniej wynoszącej dla województwa podkarpackiego 69,9%. W roku 2010 odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni wynosił 82,4% (wskaźnik dynamiki 104) Na obszarze MOF Przemysł,

ilość ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w roku 2013 w zależności od miejsca zamieszkania wynosiła: Miasto Przemysł (98,6%, wskaźnik dynamiki 96), Gmina Medyka (92,9%,122), Gmina Żurawica (73,4%,104), Gmina Orły (97,3%,154) oraz Gmina Krasiczyn (61%,100). W Gminie Przemysł odsetek mieszkańców wyniósł tylko 24,8%, lecz teren ten jako najszybciej rozwijający się pod względem infrastruktury wodno-kanalizacyjnej osiągnął największy przyrost ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – z 478 osób w roku 2010 do 2527 w roku 2013 (wskaźnik dynamiki 529).

2.3.2 Gospodarka odpadami

Kolejnym obszarem wymagającym analizy jest problem gospodarki odpadami prowadzonej w MOF Przemysł, gdzie zbierane jest rocznie około 25 430 ton odpadów zmieszanych, z czego ponad 17 370 ton pochodzi z gospodarstw domowych. Na terenie gmin wchodzących w skład MOF usytuowane jest tylko jedno składowisko na odpady komunalne, które znajduje się na terenie Miasta Przemysła i zapewnia utylizację odpadów przez ich składowanie. Zarządzają nim Zakłady Usługowe „Południe” Sp. z o.o. ul. Lubicz 14, 35-504 Kraków. Aktualnie eksploatowane są kwatery o łącznej powierzchni 3,78 ha i pojemności składowania 574 000 m³. Przewiduje się, że około roku 2017 konieczne będzie rozpoczęcie budowy kolejnych kwater, co pozwoli uzyskać docelową pojemność składowiska wynoszącą 6,63 ha przy pojemności składowania 1 200 000 m³. Standardy europejskie oraz polskie prawo narzucają sukcesywne eliminowanie składowania odpadów przede wszystkim biodegradowalnych jako formy ich utylizacji. Od 1.01.2015 r. przy składowisku odpadów komunalnych w Przemysłu został otwarty nowo wybudowany Zakład Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów (ZMBPO) ul. Piastowska 22 w Przemysłu, zarządzany przez Zakłady Usługowe „Południe” Sp. z o.o. w Krakowie ul. Lubicz 14, mające status RIPOK (Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych), od 1.01.2015 r. odpady komunalne są przekazywane do ZMBPO. Przemysł należy do wschodniego regionu gospodarowania odpadami, w którym znajdują się dwa RIPOK-i: RIPOK Przemysł i RIPOK Młyny w Radymnie.

Wykres 19 Procentowy udział zebranych odpadów zmieszanych na terenie MOF Przemysł w 2013 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na coraz szerszą skalę prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. W gminach prowadzony jest system umowny bezpośredniego odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości. W mieście Przemysł od kilku lat funkcjonują dwa systemy zbiórki tj. „gniazdowy” i „u źródła” oraz indywidualne systemy zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, leków, baterii, akumulatorów itp.

Analiza gospodarki odpadami wykazała, że nie wszyscy mieszkańcy MOF Przemysł mają podpisane umowy na odbiór odpadów a część pomimo zawartych umów nie korzysta z usług przewoźników. Taki stan rzeczy powoduje często niekontrolowane wprowadzanie odpadów do środowiska. Na terenie przedmiotowego obszaru funkcjonalnego w roku 2013 zlikwidowano łącznie 11 dzikich wysypisk śmieci. W celu ograniczenia składowania odpadów w sposób niekontrolowany koniecznym wydaje się stworzenie spójnego dla MOF Przemysł systemu gospodarowania odpadami oraz otwarcie na terenach poszczególnych gmin punktów selektywnej zbiórki odpadów.

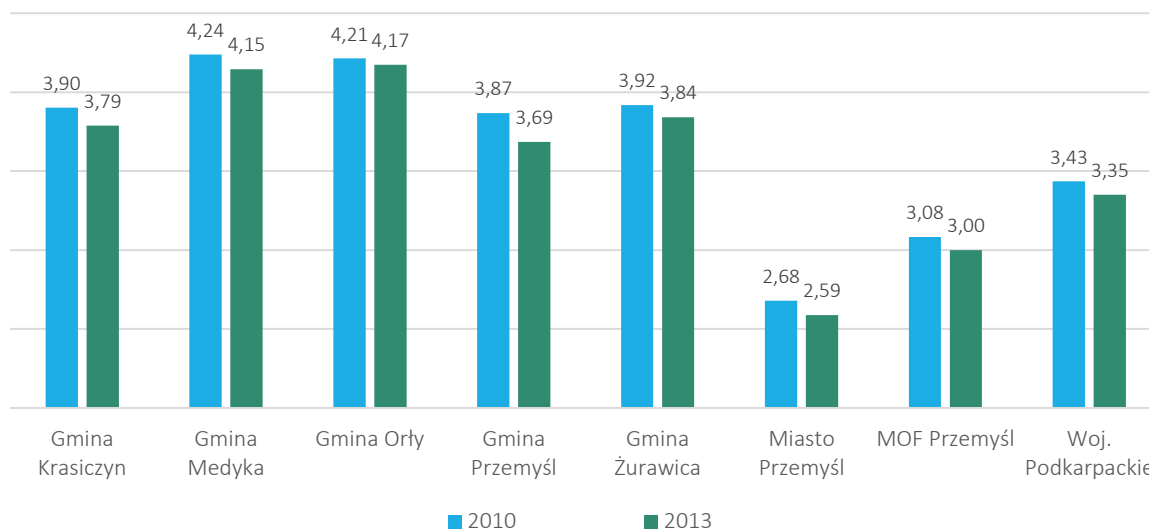
2.3.3 Infrastruktura mieszkaniowa.

W latach 2010-2012 zarówno na terenie MOF Przemysł jak i we wszystkich gminach go tworzących nastąpił wzrost zasobów mieszkaniowych. Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł liczba mieszkań ogółem wzrosła z 34 971 do 35 751 (wskaźnik dynamiki 102,2). W największym stopniu zasoby mieszkaniowe powiększyły gminy MOF Przemysł, w których wskaźnik dynamiki był większy niż średni dla województwa podkarpackiego (102,6): Gmina Przemysł (107,8), Gmina Krasieczyn (106,6), Gmina Żurawica (103,3), Gmina Medyka (103,3) oraz Gmina Orły (102,8). W Mieście Przemysłu wskaźnik wzrostu zasobów mieszkaniowych nie przekroczył wskaźnika dla województwa i wyniósł 101,2.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyrażona w [m²], przypadająca na 1 osobę w roku 2013 w poszczególnych gminach wynosiła: Gmina Medyka (21,4), Miasto Przemysł (23,5), Gmina Krasieczyn (24,6), Gmina Orły (24,3), Gmina Żurawica (25,3) oraz Gmina Przemysł (23,5), przy średniej dla województwa wynoszącej 24 m². Należy zwrócić uwagę na minimalny wzrost przeciętnej powierzchni przypadającej na jedną osobę we wszystkich gminach należących do MOF Przemysł w odniesieniu do 2010 roku. Jest to efekt większego wzrostu zasobów mieszkaniowych w stosunku do przyrostu liczby mieszkańców w poszczególnych gminach.

Wskaźnikiem, który pokazuje sytuację mieszkaniową na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł jest również liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie. Poniższy wykres przedstawia dynamikę ostatniej zmiennej.

Wykres 20. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Należy podkreślić, że na rynku dominują mieszkania średnio powierzchniowe, na co dobrym przykładem jest jedyne miasto Przemysł na terenie MOF Przemysł. W roku 2013 przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wyniosła 60,8 m².

Zgodnie z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego oraz Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Przemysła na lata 2010-2015, na terenie miasta Przemysła znajdują się cenne historycznie i kulturowo układy przestrzenne wymagające ochrony i rewitalizacji. Układ urbanistyczny miasta jest wpisany do rejestru zabytków nieruchomości województwa podkarpackiego pod numerem –A-705/709. W myśl przyjętej klasyfikacji są to układy przestrzenne zaliczone do:

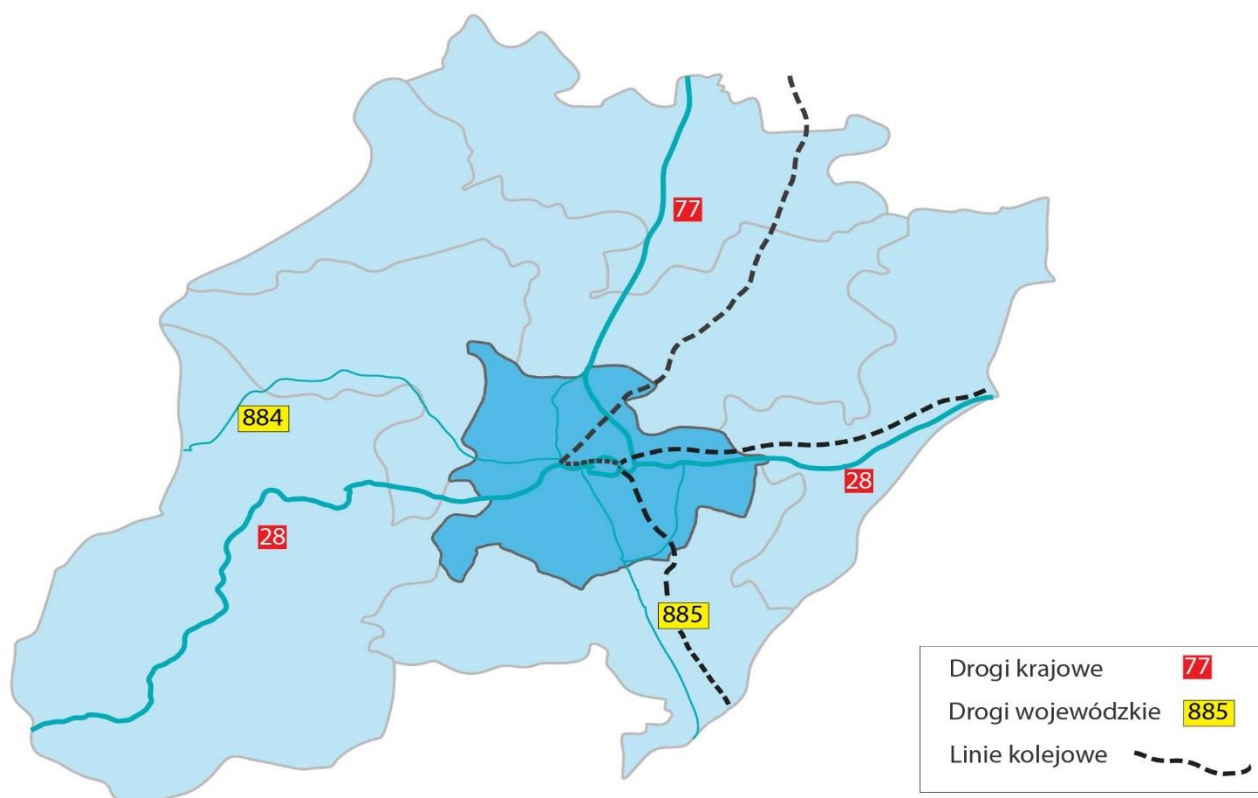
- Strefy „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej – obszar obejmujący układ urbanistyczny i zabudowę Starego Miasta i części dzielnicy Zasanie przylegającej do Placu Konstytucji
- Strefy „B” – pośredniej ochrony konserwatorskiej – obszar obejmujący układ urbanistyczny i zabudowę średniejską XIX/XX wieczną
- Strefy „C” – ochrony krajobrazowej – obszar wewnętrznego pierścienia fortów Twierdzy Przemysł

Dodatkowo MOF Przemysł musi zmierzyć się z problemem rewitalizacji obszarów powojennych i popegeerowskich, poprzemysłowych oraz pokolejowych. Terenem wymagającym zagospodarowania jest również obszar starorzecza Sanu, leżący na terenie miasta Przemysła. Są to tereny wymagające poprawy estetyki przestrzeni oraz poprawę stanu środowiska.

2.3.4 Infrastruktura drogowa i kolejowa. Dostępność komunikacyjna

Kluczowy dla sytuacji Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł jest rozwój infrastruktury drogowej. Jej zewnętrzny układ tworzony jest przez sieć dróg krajowych i wojewódzkich. Przez teren MOF Przemysł przebiega droga krajowa nr 28 (Zator- Nowy Sącz – Krosno – Przemysł – Medyka- granica Państwa), nazywana także trasą karpacką i droga krajowa nr 77 (Lipnik – Stalowa Wola – Jarosław – Przemysł), oraz trzy drogi wojewódzkie: nr 881 (Sokołów Małopolski- Łańcut – Kańczuga – Żurawica), nr 884 (Domaradz – Bachórz – Przemysł) oraz nr 885 (Przemysł – Hermanowice – granica Państwa). Szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju potencjału gospodarczego i dostępności komunikacyjnej obszaru ma autostrada A4 z węzłem z drogą krajową nr 77 w Gminie Radymno w odległości 14 km od miasta Przemysł. Większość wskazanych dróg posiada niskie parametry techniczne a ich stan, pomimo wielu remontów przeprowadzonych w minionych latach, oceniany jest jako dostateczny. Są to drogi jednojezdniowe, co przy wzmożonym rozwoju transportu samochodowego nie gwarantuje odpowiedniej przepustowości i może być barierą rozwoju gospodarki.

Grafika 3 Infrastruktura drogowa i kolejowa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł



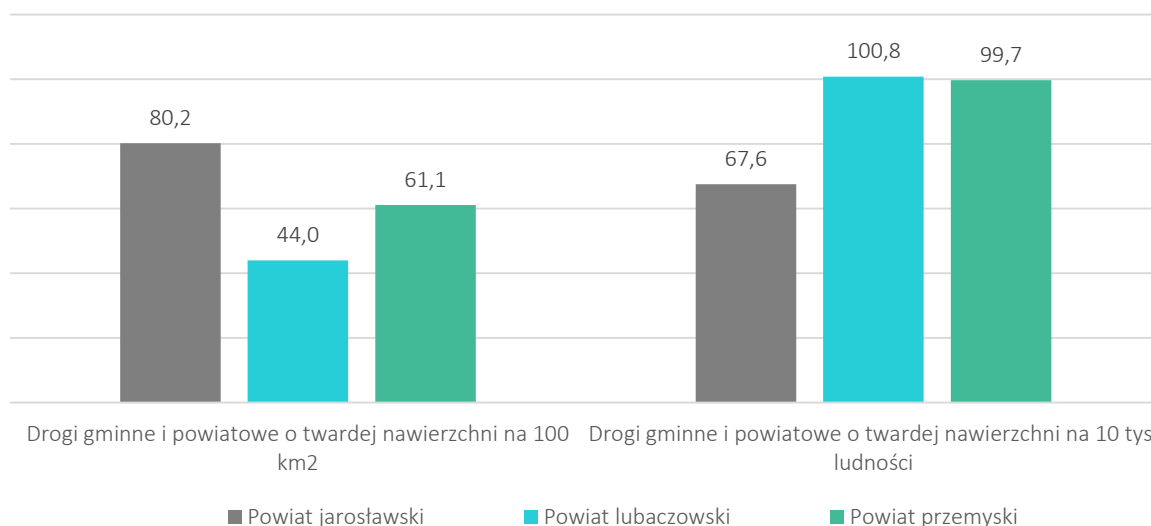
Źródło: opracowanie własne

W roku 2012 otwarto wschodnią, dwupasmową drogę obwodową Przemysła z mostem wiszącym oraz estakadą dojazdową, w którą wchodzi całościowo droga krajowa nr 77, łącząc się z drogą nr 28. Pozwoliła ona na wyeliminowanie ruchu tranzytowego z centrum miasta i ułatwiła dojazd do przejścia granicznego z Ukrainą w Medyce. W roku 2013 rozpoczęła się realizacja kolejnej inwestycji drogowej, tj. budowa drugiej części obwodnicy, która połączy drogę krajową nr 28 z drogą wojewódzką nr 885. Prace budowlane zakończono w pierwszej połowie 2015 roku.

Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi powiatowe i gminne. Punktem odniesienia sytuacji w MOF Przemysła mogą być informacje dostępne dla powiatu przemyskiego i miasta Przemysła. W latach 2010–2013 łączna długość dróg gminnych o twardej nawierzchni na terenie powiatu przemyskiego i Miasta Przemysła zwiększyła się z 332,9 km do 401,2 km, natomiast długość dróg o nawierzchni gruntowej zmniejszyła się z 541 km do 517,2 km. W przypadku dróg powiatowych na terenie powiatu ziemskiego ich długość nie uległa zmianie i wynosiła 434,6 km dróg o nawierzchni twardej i 48 km o nawierzchni gruntowej. Na terenie powiatu ziemskiego długość dróg o nawierzchni twardej zwiększyła się od roku 2010 o 2,2 km i wyniosła 57,6 km w roku 2013.

Podsumowując, sieć drogowa powiatu przemyskiego, na terenie którego jest usytuowany MOF Przemysła jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Świadczą o tym także takie wskaźniki jak długość dróg przypadająca na 100 km² oraz na 10 tys. mieszkańców w porównaniu z sąsiadującymi powiatami.

Wykres 21 Długość dróg w [km] w roku 2012



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Uzupełnienie sieci dróg stanowi transport kolejowy. Stan infrastruktury kolejowej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysła należy uznać za przeciętny i dotyczy to zarówno obiektów dworcowych jak i linii kolejowych. Ze względu na ukształtowanie terenu, układ połączeń kolejowych to tranzytowa magistrala kolejowa E30, łącząca równoleżnikowo Niemcy z Ukrainą przez całą

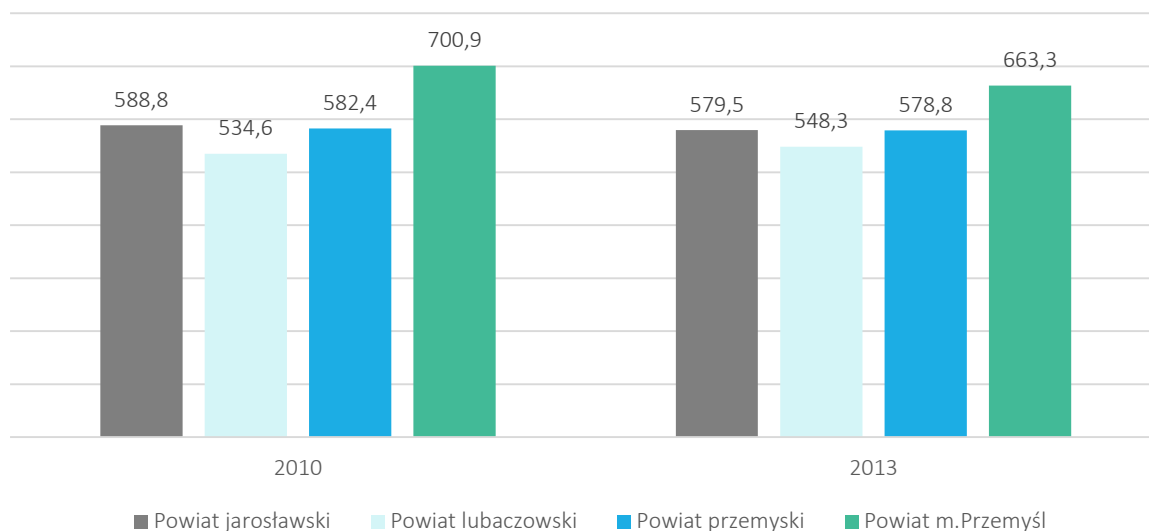
południową Polskę. Linia ta ma istotne znaczenie gospodarcze zarówno w przewozach pasażerskich jak i towarowych. MOF Przemyśl posiada bezpośrednie połączenie z Przemyśla do głównych ośrodków Ukrainy oraz dogodne połączenia kolejowe przez Rzeszów, Kraków i Warszawę do wszystkich większych miast w Polsce. Po zakończeniu remontu odcinka torów do Rzeszowa i zwiększeniu dopuszczalnej prędkości pociągów do 120km/h, atrakcyjność tego środka transportu na pewno wzrośnie. Jedną z najbardziej charakterystycznych inwestycji dotyczących transportu kolejowego był zakończony w 2012 roku generalny remont budynku Dworca Kolejowego Przemyśla, który przywrócił temu zabytkowemu obiektowi dawny blask i świetność.

Infrastruktura drogowa i kolejowa wpływa na dostępność gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemyśl dla pasażerów komunikacji publicznej. System transportu zbiorowego opiera się głównie na transporcie autobusowym, przy czym środek ciężkości wyraźnie przesuwa się w stronę sektora prywatnego. Funkcjonuje bardzo dużo prywatnych firm przewozowych, które obsługują lokalne linie komunikacyjne oraz biegnące do innych miejscowości województwa podkarpackiego. Pomimo dobrze rozwiniętej sieci drogowej, dostępność komunikacji prywatnej jest niezadowolająca.

2.3.5 Infrastruktura energetyczna

Czynnikiem wpływającym na sytuację społeczno-gospodarczą na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemyśl jest infrastruktura energetyczna. Gminy wchodzące w skład MOF Przemyśl posiadają dobrze rozwiniętą sieć elektroenergetyczną opartą na systemie napowietrznych linii średniego napięcia zasilających stacje transformatorowe słupowe i naziemne SN/NN. System elektroenergetyczny MOF Przemyśl w pełni zabezpiecza aktualne potrzeby mieszkaniowe i gospodarcze. Punktem odniesienia sytuacji na przedmiotowym obszarze funkcjonalnym mogą być informacje dostępne dla powiatu przemyskiego i Miasta Przemyśla. Poniższy wykres przedstawia zużycie energii elektrycznej w [kWh] na niskim napięciu na 1 mieszkańca na tle powiatów jarosławskiego, lubaczowskiego oraz powiatu ziemskiego oraz grodzkiego:

Wykres 22 Zużycie energii elektrycznej w [kWh] na niskim napięciu na 1 mieszkańca w latach 2010, 2013



Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Istotnym zagadnieniem, zwłaszcza w kontekście polityki Unii Europejskiej, jest wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE). Wg. danych Urzędu Regulacji Energetyki w połowie 2014 r. w Polsce funkcjonuje około 2 300 turbin wiatrowych o łącznej mocy nieco ponad 3700 MW. W województwie podkarpackim w roku 2012 było 18 elektrowni wiatrowych, co lokuje województwo na 7 miejscu w kraju, natomiast moc tych elektrowni to nieco ponad 52 MW, co plasuje region na ósmym miejscu w Polsce. Na terenie MOF Przemysły, w Gminie Orły i Gminie Żurawica znajduje się farma wiatrowa Hnatkowice-Orzechowce składająca się z 6 turbin zamontowanych na wieżach o wysokości 78 m, a ich łączna moc wynosi 12 MW.

2.3.6 Infrastruktura teleinformatyczna

Współcześnie kluczowe znaczenie dla rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysły ma cyfryzacja rozumiana jako powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu zgodnie z założeniami strategii „Europa 2020” (zwłaszcza inicjatywy Europejska Agenda Cyfrowa), w tym wolny dostęp do Internetu w przestrzeni publicznej. Na terenie większości gmin mieszkańcy mają ograniczony dostęp do Internetu szerokopasmowego i korzystają głównie z łączy internetowych drogą radiową. Obecnie w najlepszej sytuacji znajduje się Miasto Przemysły. Na jej terenie działa 3 głównych operatorów telekomunikacyjnych: Telekomunikacja Polska S.A., Netia i Multimedia Polska. Operatorzy ci świadczą usługi dostępu do Internetu w oparciu o technologię xDSL o przepustowości od 1Mb/s do 16 Mb/s. Ponadto, w obrębie Przemysła działa 4 ogólnopolskich operatorów GSM (PTK Centertel, Polkomtel, Polska Telefonia Cyfrowa, P4). Operatorzy ci świadczą usługi dostępu do Internetu w oparciu o technologię Edge oraz UMTS o przepustowości od 360 Kb/s do 4 Mb/s. Jest też na terenie gminy kilku lokalnych operatorów alternatywnych tzw. ISP (ang. Internet Service Provider): InSoft, ALFA-KS, Tel

-komp, Netren, Hyperion, Speed Con, NTECHNIC, E-CONNECT, TOYAnet, MediaHost (źródło: Raport o stanie miasta Przemysła). Mieszkańcy i turyści mogą także bezpłatnie korzystać z Internetu poprzez 7 publicznych punktów dostępowych typu HOTSPOT, które stanowią pierwszy etap prac związanych z budową miejskiej, bezpłatnej sieci szerokopasmowej.

26 września 2013 roku została podpisana przez władze województwa umowa na zaprojektowanie, budowę i świadczenie usług na sieci szerokopasmowej. Projekt ma zakończyć się we wrześniu 2015 roku - budowa sieci przebiega zgodnie z harmonogramem. Sieć światłowodowa w podkarpackim ma być gotowa jeszcze w tym roku- ma mieć ponad 2 tys. km długości i 189 węzłów dystrybucji. Możliwość dostępu do niej ma mieć 96,5 procent mieszkańców- parametry będą umożliwiały uzyskanie transmisji danych o prędkości 100 Gb/s. W ramach kontraktu wykonawca przeszkoli również bezpłatnie ponad 1500 osób, które są zagrożone wykluczeniem cyfrowym. Korzyści płynące z rozwoju informatyzacji na terenie MOF Przemysł mają wiele płaszczyzn – od wymiaru pojedynczego obywatela (dostęp do informacji, możliwość zdalnego załatwiania spraw, telenauka, telepraca itp.), poprzez podmioty gospodarcze (e-biznes, e-commerce) do Jednostek Samorządu Terytorialnego (udostępnianie informacji, promocja, zarządzanie kryzysowe itp.).

2.4 Środowisko naturalne

2.4.1 Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu posiada niewiele zasobów naturalnych, jednak te z nich, które są eksploatowane, mają duże znaczenie w skali ponadlokalnej. Do najważniejszych należą złoża gazu ziemnego, zlokalizowane głównie w Gminie Przemysłu (Jaksmanice, Wapowce) i Gminie Żurawica (Maćkowice). Są to ważne w skali krajowej złoża wysokokalorycznego gazu ziemnego, które jednak ze względu na długotrwałą eksploatację są na wyczerpaniu. W związku z powyższym, praktycznie na terenie całego MOF Przemysłu trwają poszukiwania nowych złóż, głównie na dużych głębokościach. W Karpatach, na linii Kuźmina – Siedliska, istnieją możliwości wydobywania łupków bitumicznych. W okolicach Bełwina w Gminie Przemysłu w skałach fliszowych znajdują się niewielkie złoża rud żelaza, nie mają jednak wartości przemysłowej.

MOF Przemysłu posiada cenne walory przyrodnicze – na jego terenie leżą obszary objęte programem Natura 2000. W jego ramach na terenie MOF Przemysłu chronione są zarówno obszary ptasie jak i siedliskowe. Do Specjalnych Obszarów Ochrony wyznaczonych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej zalicza się:

- Fort Salis Soglio – Fort I „Salis Soglio” jest jednym z najbardziej monumentalnych obiektów Twierdzy Przemysłu, usytuowany jest w Gminie Medyka, obszar został włączony do sieci Natura 2000 ze względu na zimowanie 2 gatunków nietoperzy
- Rzeka San – obszar o powierzchni 1 374,5 ha obejmuje odcinek środkowego Sanu pomiędzy Sanokiem i Jarosławiem, położony w powiatach sanockim, brzozowskim, rzeszowskim, jarosławskim oraz przemyskim (obszar należący do MOF Przemysłu znajduje się w Gminie Krasiczyn, Gminie Orły, Gminie Przemysłu i Gminie Żurawica)
- Ostoja Przemyska – obszar o powierzchni całkowitej 39 645.2 ha, znajdujący się w południowo – wschodniej Polsce, na terenie Pogórza Przemyskiego i niewielkiej części Pogórza Dynowskiego, w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Przemysłu leży na terenie Gminy Krasiczyn, Gminy Przemysłu i Gminy Żurawica

Do Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 należy „Pogórze Przemyskie” – obszar o powierzchni całkowitej 65 366,3 ha położony na terenie województwa podkarpackiego, między innymi w Gminie Krasiczyn, Gminie Przemysłu i Gminie Żurawica (granica obszaru pokrywa się częściowo z przebiegiem granicy Parku Krajobrazowego).

Do pozostałych walorów środowiskowych MOF Przemysłu zaliczyć należy:

- Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, na którego terenie położone są dwie gminy Obszaru Funkcyjnego: Krasiczyn i Przemysłu

- Przemysko – Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach
- Rezerwat przyrody „Leoncia” w Tarnawcach gmina Krasiczyn
- Rezerwat leśno – krajobrazowy „Przełom Hołubli” o powierzchni 46,42 ha w miejscowości Korytniki gmina Krasiczyn i Wapowce gmina Przemysł,
- Rezerwat florystyczny „Szachownica” o powierzchni 16,67 ha położony w Krównikach gmina Przemysł
- Rezerwat faunistyczny „Skarpa Jaksmanicka” o powierzchni 1,93 ha w miejscowości Siedliska na terenie gminy Medyka
- Rezerwat florystyczny ścisły „Winna Góra” o powierzchni 0,10 ha, położony w północnej części miasta Przemysł
- Rezerwat florystyczny „Jamy” o powierzchni 2,01 ha w Przemysłu
- Stanowisko dokumentacyjne „Mur Krzeczковского” odsłaniające flisz karpacki w miejscowości Krzeczkowa gmina Krasiczyn
- Stanowisko dokumentacyjne „Olistolit jurajski” – skałka wapienna w Kruhelu Wielkim.

2.4 2 Stan i jakość powietrza

Kluczowe znaczenie dla środowiska naturalnego w MOF Przemysł ma jakość powietrza i związany z tym stan jego zanieczyszczenia. Jak wynika z badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie przeprowadzonych w 2014 roku, strefa podkarpacka, do której zaliczane są gminy wchodzące w skład MOF Przemysł, charakteryzuje się niewysokim stężeniem zanieczyszczeń w powietrzu ze względu na zdrowie ludzi (kryterium ochrony zdrowia). Ocenę poziomów substancji w powietrzu na terenie województwa dokonuje się odrębnie dla każdej substancji za pośrednictwem 12 stacji i stanowisk pomiarowych. Monitoring jakości powietrza na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego jest przeprowadzany za pomocą stacji pomiarowej zlokalizowanej w Przemysłu przy ulicy Mickiewicza. Wyniki pomiarów dokonanych w roku 2014 w przypadku większości występujących zanieczyszczeń kwalifikują MOF do klasy „A” (stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych/docelowych). Problem stanowią PM₁₀ (pył zawieszony), PM_{2,5} (pył) oraz benzo(a)piren (BaP) – w tych przypadkach MOF Przemysł został zakwalifikowany do klasy „C”. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza i przekroczenia norm jest działalność człowieka tj. emisja komunikacyjna, emisja pyłów i szkodliwych gazów pochodząca z lokalnych i indywidualnych systemów ogrzewania budynków oraz specyficzne warunki panujące w dolinie Sanu. Ze względu na ochronę roślin prowadzone są pomiary stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i ozonu. Na podstawie wyników badań w ocenie

rocznej za rok 2012 w kryterium ochrony roślin strefa podkarpacka zaliczona została do klasy „A”.

Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29.04.2013 roku przyjęty został „Program Ochrony Powietrza dla Strefy Podkarpackiej”. Priorytetowe działania mające na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 dotyczą również MOF Przemysłu i są to między innymi: propagowanie stosowania nowoczesnych kotłów węglowych, gazowych i na biomasę, wymiana starych kotłów węglowych w budynkach jednorodzinnych na niskoemisyjne lub inne proekologiczne, termomodernizacja budynków należących do Przemyskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, modernizacja ciepłowni „Zasanie” w Przemysłu, modernizacja taboru Miejskiego Zakładu Komunikacji.

2.4.3 Ochrona przeciwpowodziowa

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu z uwagi na swoje położenie, charakteryzuje się niskim ryzykiem związanym z powodzią. W dokumencie „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego” (2009) nie wykazano bezpośredniego ryzyka powodziowego na obszarze gmin wchodzących w skład Obszaru Funkcyjnego. Na terenie MOF Przemysłu brak jest zbiorników retencyjnych i przepompowni wód. Najbardziej zagrożone powodzią są obszary położone wzdłuż rzek San i Wiar. Również wezbrania powodziowe mniejszych potoków i cieków wodnych stwarzają duże niebezpieczeństwo lokalnych podtopień. Głównymi przyczynami powodzi w regionie są długotrwałe i intensywne opady deszczu występujące w okresie wiosennym i letnim. Wezbrania wiosenne spowodowane gwałtownym topnieniem pokrywy śnieżnej charakteryzują się niższą kulminacją fal powodziowych oraz dłuższym czasem trwania. Wezbrania zatorowe – lodowe i śryżowe występują tylko miejscowo na ciekach o słabym nurcie.

Poważne zagrożenie dla MOF Przemysłu stanowi fala powodziowa, która może wystąpić w razie awarii, uszkodzenia lub zniszczenia zbiorników zaporowych Solina i Myczkowce na rzece San. Przewiduje się, że w takim przypadku w czasie 7 godzin 20 minut do terenów MOF Przemysłu dotrze fala powodziowa o wysokości około 14 metrów (źródło: Raport o stanie miasta Przemysła).

Bezpieczeństwo powodziowe na terenach zalewowych może być zapewnione dzięki utrzymaniu obwałowań w należytym stanie technicznym, bieżącej kontroli i regulacji linii brzegowej, udrożnianiem i oczyszczaniem koryt potoków i cieków wodnych. W latach 2008 – 2011 dzięki wsparciu udzielonemu przez Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie realizował projektu pn. „Usprawnienie procesu planowania przestrzennego w aspekcie ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Sanu”. Celem projektu była poprawa stanu informacji i kontroli w zarządzaniu ryzykiem powodziowym a zakres obejmował między innymi opracowanie map zagrożenia powodziowego i zakup sprzętu i oprogramowania

3. Bilans strategiczny

Przedmiotowe opracowanie stanowi odpowiedź na założenia dokumentów unijnych oraz krajowych mających na celu wzmocnienie wymiaru terytorialnego interwencji publicznej. Bilans strategiczny ma dwójaki charakter. Z jednej strony przy wykorzystaniu analizy SWOT zostaną wyszczególnione przewagi i deficyty obszaru, a drugiej strony w zestawieniu znajdują się potencjały i zagrożenia o charakterze zewnętrznym. Swoisty portret terytorium to w istocie synteza społeczno-gospodarczego stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego. Mając na uwadze wymiar przestrzenny wsparcia oraz konieczność zintegrowania przedsięwzięć realizowanych wspólnie przez Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysł w drugiej części rozdziału zostaną przedstawione tzw. kluczowe problemy strategiczne (KPS). Identyfikacja barier rozwojowych obszaru, deficytów w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego ma charakter kluczowy ze względu na zdefiniowanie w RPO WP 2014-2020 formuły dedykowanych konkursów dla obszarów funkcjonalnych 8 regionalnych biegunów wzrostu, w tym MOF Przemysł. Dodatkowo wyznaczenie problemów MOF to syntetyczne podsumowanie, które zostanie wykorzystane podczas tworzenia macierzy problemu MOF – zaplanowane działania – rezultaty. Sporządzona macierz strategiczna będzie miernikiem spójności zaprojektowanej interwencji publicznej a zarazem jej uzasadnieniem (Załącznik nr 1).

3.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł oraz badania szans, i zagrożeń jakie przed MOF Przemysł stoją. Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników w tym:

- mocnych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony obszaru i które należy wykorzystane będą sprzyjać jego rozwojowi,
- słabych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony obszaru i które nie wyeliminowane będą utrudniać jej rozwój;
- szans – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale i które mogą być traktowane, jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi MOF Przemysł;
- zagrożeń – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowań społeczności obszaru, ale które mają stanowić zagrożenia dla jego rozwoju;

Na podstawie wyznaczonych w diagnozie społeczno-gospodarczej problemów oraz potencjalnych zasobów przygotowano analizę SWOT dla MOF Przemysł

Mocne strony		Słabe strony	
Relatywnie wysoka atrakcyjność inwestycyjna głównie w zakresie istniejących stref aktywności gospodarczej i terenów inwestycyjnych	Potencjał turystyczny gmin – zasoby dla rozwoju turystyki	Spadający poziom aktywności sektora prywatnego;	Niski wskaźnik przedsiębiorczości, szczególnie niepokojący spadek liczby podmiotów gospodarczych prowadzących przez osoby fizyczne
Funkcjonowanie podstrefy Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Euro-Park Wisłosan” na terenie MOF	Położenie w obszarze przygranicznym (Ukraina, Słowacja) – przebieg ważnych szlaków tranzytowych przez obszar funkcjonalny	Niska poziom kooperacji przedsiębiorstw w ramach inicjatyw klastrowych	Zmniejszająca się liczba miejsc pracy – niska podaż ofert pracy
Dziedzictwo przyrodnicze, bogate i zróżnicowane walory krajobrazowe oraz stosunkowo dobry stan środowiska naturalnego	Poprawa stanu powietrza w wyniku ograniczenia emisji szkodliwych substancji;	Przeciętne walory oferty inwestycyjnej gmin MOF Przemysł oraz mało skutecznych sposobów ich promocji, brak zintegrowanego systemu obsługi inwestora w ramach MOF	Wysoka stopa bezrobocia i utrzymujące się bezrobocie strukturalne
Dobry stan techniczny urządzeń oczyszczalni ścieków	Występowanie cennych historycznie i kulturowo układów przestrzennych – dziedzictwo historyczne o znaczeniu ponadregionalnym	Brak skutecznych działań na rzecz inkubacji /inkubatorów innowacyjnych firm i promocji przedsiębiorczości	Ograniczenia w podejmowaniu przedsięwzięć gospodarczych ze względu na występowanie obszarów NATURA 2000
Krajowa i regionalna rozpoznawalność silnych „marek kulturalnych	Korzystne warunki dla rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich	Słaba kondycja ekonomiczna przedsiębiorstw wpływająca na brak chęci inwestowania w innowacyjne rozwiązania	Nadmiernie uzależnienie rozwoju od działalności rolniczej (obawa przed podjęciem działalności pozarolniczej)
Rosnąca oferta instytucji i organizacji wsparcia bezrobotnych i aktywizacji rynku pracy;	Bogata oferta imprez kulturalnych znaczących na szczeblu lokalnym/krajowym	Brak potencjału naukowo-badawczego zdolnego do komercjalizacji wyników badań	Niewykorzystane warunki klimatyczne dla rozwoju OZE, w tym energetyki wiatrowej

Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego na terenach wiejskich sprzyjające rozwojowi usług turystycznych	Istnienie infrastruktury kolejowej	Brak nowoczesnego centrum przesiadkowego zlokalizowanego na terenie m. Przemysła	Zły stan infrastruktury kolejowej
Funkcjonowanie sektora uczelni wyższych	Długoletnia współpraca gmin MOF Przemysł z gminami po stronie ukraińskiej/słowackiej	Brak potencjału naukowo – badawczego zdolnego do komercjalizacji wyników badań	Wyludnianie się największego ośrodka MOF Przemysł, starzenie się społeczeństwa i niekorzystne tendencje demograficzne
Istnienie organizacji pozarządowych, których działalność jest ukierunkowana na rozwój społeczno-gospodarczy MOF Przemysł	Bogactwo kulturowego i historycznego środowiska na obszarach wiejskich wpływające na turystykę, a tym samym na poziom i jakość życia		

Szanse		Zagrożenia	
Precyzyjne opracowanie działań marketingowych w tym zintegrowana promocja gmin MOF Przemysłu	Dostępność funduszy unijnych wspierających przedsiębiorczość, tworzenie miejsc pracy, innowacyjność, współpracę sektora naukowo-badawczego z biznesem	Deficyt budżetu państwa i związane z tym niebezpieczeństwo ograniczenia wydatków publicznych na inwestycje	Likwidacja ulg, wzrost obciążeń podatkowych
Napływ kapitału zagranicznego w ramach nawiązanych kontaktów zagraniczny	Wzrost zainteresowania lokowaniem inwestycji w istniejących strefach ekonomicznych i parkach technologicznych	Zagrożenie ze strony silniejszych kapitałowo przedsiębiorstw zagranicznych – wspólny rynek UE	Odływ inwestycji zagranicznych w wyniku pogłębiającego się kryzysu
Stworzenie szerokiej platformy współpracy pomiędzy IOB i uczelniami wyższymi, szkołami zawodowymi	Rozwój oferty pakietowej markowych produktów turystycznych w oparciu o ich liniowy charakter	Negatywne przemiany demograficzne	Peryferyjne położenie MOF Przemysłu oraz słabe skomunikowanie z resztą kraju
Uwarunkowania prawne wymuszające stosowanie odnawialnych źródeł energii	Wzrost zainteresowania zamożnych mieszkańców obszarów metropolitalnych budową tzw. „drugich domów” na obszarach o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych	Peryferyjne położenie MOF Przemysłu oraz słabe skomunikowanie z resztą kraju	Niekorzystne regulacje prawne w zakresie funkcjonowania IOB, pogarszające ich atrakcyjność dla przedsiębiorstw
		Wysoka wrażliwość sektora turystycznego na zmiany w koniunkturze gospodarczej	Ryzyko niskiego wsparcia rozwoju w regionie środkami zewnętrznymi w tym UE
		Niewystarczająca oferta kształcenia adresowana do dorosłych	Niechęć do uczenia się wynikająca z braku zależności pomiędzy wykształceniem a wynagrodzeniem
		Zjawisko „dziedziczenie biedy” powielanie przez młode pokolenie negatywnych postaw rodziców	Zjawisko „starzenie się kwalifikacji” osoby długotrwale bezrobotne mogą trwale zasilić szeregi korzystających z opieki społecznej

3.2 Kluczowe problemy strategiczne (KPS)

Powyższa analiza SWOT, a także diagnoza przeprowadzona metodą *desk research* pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów strategicznych (KPS) w odniesieniu do obecnej sytuacji w MOF Przemysł oraz potencjalnych scenariuszy zmian sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście. Określenie kluczowych problemów strategicznych ułatwia w dalszej kolejności definiowanie celów rozwojowych, które zostaną wyznaczone nie tylko w sensie pozytywnym (co chcemy osiągnąć), ale też w kontekście barier (wymiar negatywny). Podobnie jak w przypadku analizy SWOT kolejność wskazań nie ma znaczenia, wszystkie KPS mają tę samą rangę (na poszczególne KPS-y składają się problemy szczegółowe).

1. Nieefektywne wykorzystanie istniejących zasobów gospodarki MOF na rzecz wzmacniania atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.
 - Niski poziom innowacyjności MOF Przemysł,
 - Relatywnie niski poziom przedsiębiorczości na terenie MOF,
 - Ograniczona liczba działających Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na terenie MOF,
 - Wysoka liczba osób bezrobotnych,
 - Brak silnych podmiotów funkcjonujących w ramach sektora B+R.
2. Dysproporcje w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego rdzenia MOF i jego otoczenia funkcjonalnego.
 - Niska rozpoznawalność oraz niedostateczna atrakcyjność osiedleńcza MOF Przemysł,
 - Niewykorzystany kapitał ludzki dla wzmocnienia potencjału gospodarczego MOF,
 - Niski poziom integracji przestrzennej i spójności terytorialnej MOF,
 - Relatywnie niska mobilność mieszkańców wewnątrz obszaru,
 - Niewystarczający stan infrastruktury technicznej.
3. Pogarszanie się stanu środowiska naturalnego w wyniku wykorzystywania nieefektywnych źródeł energii i ograniczonego rozwoju ekologicznego transportu publicznego.
 - Niski poziom wewnętrznej dostępności komunikacyjnej MOF – niezadowalający odsetek korzystających z transportu publicznego,
 - Wrastająca antropopresja na środowisko naturalne – zanieczyszczenie środowiska i funkcjonowanie terenów zdegradowanych,
 - Niewykorzystane możliwości rozwojowe bazujące na technologiach przyjaznych dla środowiska oraz integracji usług publicznych.

4. Założenia rozwojowe MOF Przemysły

Rozwój społeczno-gospodarczy MOF Przemysły wymaga sprostania takim wyzwaniom, jak postępujące zmiany demograficzne, związane ze starzeniem się społeczeństwa, pobudzanie aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru czy też pełne wykorzystanie dostępnych walorów turystycznych oraz przyrodniczych. Są to problemy, które z racji swojej złożoności wymagają wspólnych działań i zaangażowania poszczególnych samorządów. Współpraca w ramach MOF powinna obejmować zarówno działania samorządów lokalnych, jak i interesariuszy zewnętrznych, partnerów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańców w ramach partycypacji społecznej. Wzmacnianie partnerstwa pomiędzy poszczególnymi podmiotami tworzącymi obszar funkcjonalny należy rozpatrywać przede wszystkim w dwóch wymiarach. Pierwszym z nich jest bieżąca kooperacja w zakresie przemian społecznych związanych m.in. z procesem suburbanizacji i pełnieniem przez Miasto Przemysły roli ośrodka świadczącego usługi publiczne wyższego rzędu. Ten punkt widzenia odzwierciedla zapisy „Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020”, szczególnie w zakresie postulatów dotyczących sieci osadniczej województwa artykułowanych w ramach kierunku 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu. W dokumencie czytamy, że „należy wzmacniać funkcje biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych, wynikające z istniejących zasobów, w celu podniesienia ich rangi w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionalnym i krajowym”, w odniesieniu do Przemysły mamy do czynienia z wysokim potencjałem w zakresie świadczenia usług kulturalnych, turystycznych, sportowych i edukacyjnych w oparciu o istniejące zabytki wysokiej rangi oraz wysoką jakość kapitału ludzkiego. Drugim wymiarem, swoistym uszczegółowieniem zapisów strategii wojewódzkiej, jest efektywne funkcjonowanie Przemysły jako ośrodka subregionalnego, jednego z ośmiu podkarpackich biegunów wzrostu. Konieczność zbudowania struktury w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, z jednej strony jest warunkiem formalnym stawianym przez IZ RPO WP 2014-2020, z drugiej natomiast umożliwia pozyskiwanie środków w ramach tzw. konkursów dedykowanych związanym obszarom funkcjonalnym dysponującym strategią rozwoju MOF. W związku z obiektywnymi czynnikami przedstawionymi powyżej część planistyczna, operacyjna niniejszego dokumentu ogniskować się będzie głównie wokół obszarów, które są źródłem zidentyfikowanych barier rozwojowych (KPS) oraz tych, które rozwiązanie jest możliwe dzięki realizacji inwestycji ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020.

Analiza diagnozy społeczno-gospodarczej pozwoliła na stwierdzenie, czy gospodarka lokalna posiada predyspozycje rozwojowe i w którym kierunku należy stymulować jej rozwój. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, iż obszar MOF Przemysły charakteryzuje się stabilnością zarówno w dziedzinie gospodarczej jak i społecznej, aczkolwiek w celu zwiększenia konkurencyjności gmin

wchodzących w skład MOF Przemysł należy wspierać tworzenie, rozszerzanie oraz promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, w tym poprzez rozwój przedsiębiorczości i innowacji. W celu poprawy warunków życia mieszkańców MOF Przemysł należy również podjąć działania związane z ochronią i pełnym wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i kulturowych poprzez poprawę stanu środowiska miejskiego. Obok wyżej wymienionych działań na rzecz poprawy środowiska konieczne jest podjęcie starań do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest transport drogowy. Propozycją dla przeciwdziałania temu negatywnemu zjawisku jest koncepcja ograniczenia źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza przekładająca się wprost na poprawę warunków życia.

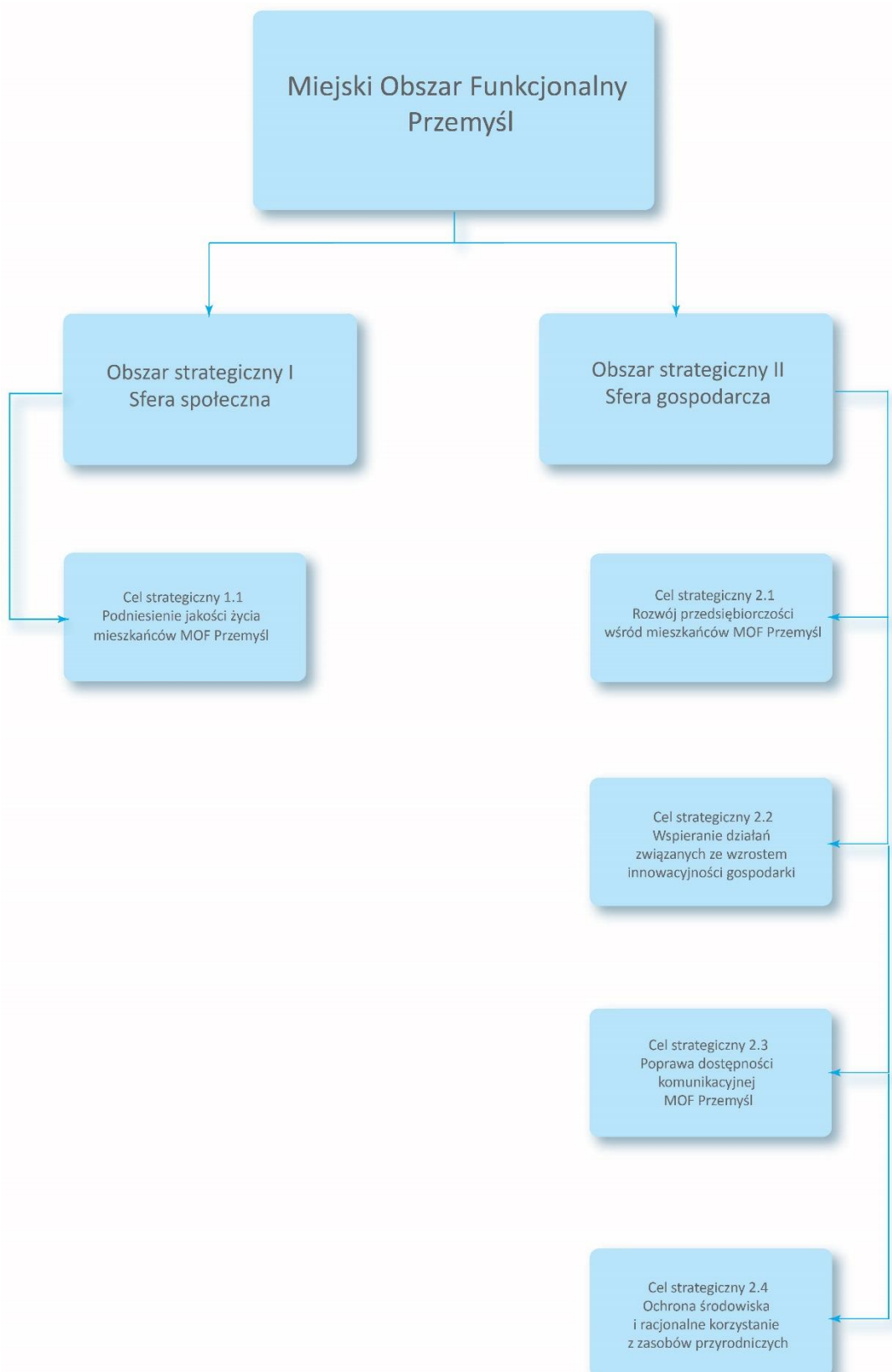
Wizję rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł stanowi zbiór ogólnych założeń w odniesieniu do pozytywnych zmian wizerunku obszaru w przyszłości. Jest to obraz MOF Przemysł w perspektywie długookresowej (wizja rozwoju MOF odnosi się do pożądaných zmian w konkretnym horyzoncie czasowym – do 2022 r.). Wizję rozwoju można przedstawić jako cel nadrzędny, do którego miasto Przemysł stanowiące rdzeń przedmiotowego obszaru funkcjonalnego wraz z gminami wchodzącymi w jego skład będą dążyć poprzez realizację szczegółowych zadań wykorzystując indywidualny potencjał rozwoju całego obszaru.

Wizja rozwoju MOF Przemysł została określona następująco:

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysł to obszar o zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym, atrakcyjnym do zamieszkania i pracy, obszar wspierania inwestycji, aktywności turystycznej i rekreacyjnej, przyjazny środowisku naturalnemu, otwarty na współpracę, tworzący idealne warunki do zamieszkania, nauki i pracy.

Niniejsza wizja powstała w celu podnoszenia atrakcyjności i poprawy konkurencyjności całego obszaru. Wdrażana będzie przede wszystkim poprzez podejmowanie wspólnych działań oraz realizację przez każdą z gmin przedsięwzięć służących rozwojowi MOF. Diagnoza społeczno – gospodarcza pozwoliła na określenie barier i potencjałów czyli czynników determinujących tempo i kierunki rozwoju społecznego, które obejmują podstawowe obszary realizowane jako główne kierunki rozwoju MOF Przemysł. Na poniższej grafice znajdują się główne kierunki rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez wyznaczenie obszarów strategicznych oraz dedykowanych im celów strategicznych.

Grafika 4 Schemat obszarów i celów strategicznych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł



Źródło: opracowanie własne

Obszar strategiczny I. Sfera Społeczna

Kluczowym elementem tego obszaru jest stworzenie jak najlepszych warunków społeczności mieszkającej na terenie MOF Przemysł. Dlatego niniejszy obszar strategiczny oscyluje wokół zagadnień związanych z odpowiednią jakością życia mieszkańców. Bieżące problemy społeczne zostały zgrupowane w działanie, które odnosi się do podniesienia jakości życia mieszkańców MOF Przemysł oraz stanowi element zachęty do pozostawania na terenie gmin wchodzących w skład MOF i do osiedlania się na stałe nowych mieszkańców. W ramach sfery społecznej podjęte zostaną działania skierowane do wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Przemysł. Podjęte działania będą zmierzały do wzmocnienia współpracy instytucji zorientowanych na rozwiązywanie problemów społecznych, w tym instytucji pomocy społecznej, publicznych służb zatrudnienia oraz organizacji pozarządowych.

Wzmocnienie sfery społecznej, która wpływa na wzmocnienie kapitału ludzkiego, zapewni długofalowe pozytywne efekty przyczyniające się zrównoważonego i dynamicznego rozwoju MOF Przemysł. Dzięki planowanym, działaniom przedmiotowy obszar funkcjonalny ma szansę stać się konkurencyjnym obszarem na terenie województwa podkarpackiego. W ramach obszaru strategicznej interwencji wyznaczono jeden cel strategiczny:

Cel strategiczny 1.1. Podniesienie jakości życia mieszkańców MOF Przemysł.

Obszar strategiczny II. Sfera Gospodarcza

Wzrost stopnia zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości ich życia uzależnione są od lokalnego rozwoju gospodarczego wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Przemysł. Celem nadrzędnym i najważniejszym jest rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej na terenie przedmiotowego obszaru funkcjonalnego, podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności obszaru oraz wzmocnienie potencjału rozwojowego. Zakres działań, które obejmuje ten obszar strategiczny koncentruje się na poprawie działalności gospodarczej dla mikro, małej i średniej przedsiębiorczości poprzez promowanie przedsięwzięć opierających swoją działalność na nowych technologiach. Bardzo ważne jest również aktywne i kompleksowe wspieranie nowopowstających przedsiębiorstw ponieważ jednym z głównych problemów jaki napotykają osoby, chcące założyć działalność gospodarczą jest brak środków finansowych oraz wsparcia doradczego w obszarze prawa, finansów i marketingu. W ramach niniejszego obszaru strategicznego podjęte działania będą skierowane na wzrost gospodarczy MOF Przemysł.

Oslabienie gospodarcze, które między innymi z powodu spadku liczby mieszkańców oddziaływało negatywnie na potencjał miasta Przemysła oraz gmin wchodzących w skład MOF Przemysł przyczyniło się do podjęcia przedsięwzięć, których efektem będzie stworzenie Przemyskiego Inkubatora

Przedsiębiorczości. Inkubator przyczyni się do tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, w tym innowacyjnych opierających się na nowych technologiach. Działania jakie będą realizowane niniejszym obszarze dotyczyć będą sfery gospodarczej obejmującej zarówno działania skierowane na wzrost gospodarczy ale również na działania związane z ochroną środowiska, integracją systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysł. W ramach obszaru strategicznej interwencji wyznaczono cztery cele strategiczne:

Cel strategiczny 2.1. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców MOF Przemysł

Cel strategiczny 2.2. Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności gospodarki

Cel strategiczny 2.3 Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Przemysł

Cel strategiczny 2.4 Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych

Wyżej wymienione sfery są ze sobą silnie powiązane oraz wzajemnie się przenikają. Sfera gospodarczy determinuje funkcjonowanie rynku pracy co przekłada się na możliwości rozwoju sfery społecznej. Rozwój sfery społecznej, pozwala natomiast przełamać bariery przestrzenne mające istotny wpływ na możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru.

5. Lista przedsięwzięć zintegrowanych przewidzianych do realizacji na terenie MOF Przemysł

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach niniejszej Strategii mają charakter zintegrowany. Ich realizacja przyczyni się docelowo do osiągnięcia sformułowanej w opracowaniu wizji MOF Przemysł. Jednocześnie wypracowane projekty korespondują z zapisami planistycznymi kluczowych dokumentów strategicznych i operacyjnych województwa podkarpackiego, a w szczególności z „Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020” w zakresie wzmocnienia potencjałów wyznaczonych biegunów wzrostu oraz z „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”, w kontekście wdrażania mechanizmów wsparcia w wymiarze terytorialnym. Wybór poszczególnych przedsięwzięć został przeprowadzony na podstawie dwóch kluczowych przesłanek:

- identyfikacji problemów na podstawie diagnozy strategicznej oraz bilansu strategicznego (KPS);
- oraz obostrzeń z zakresie formuły terytorialnego ukierunkowania interwencji poszczególnych priorytetów inwestycyjnych w formie konkursów dedykowanych (Załącznik nr 1 do RPO WP 2014-2020).

Projekty ujęte na poniższej liście projektów w formie kart zadań przyjętych do realizacji spełniają kryteria związane z ogólnymi założeniami wymiaru terytorialnego interwencji w RPO WP 2014-2020, które bezpośrednio przyczynią się do osiągnięcia celów Strategii MOF Przemysł. Poniższe projekty mają zintegrowany i komplementarny charakter oraz wdrażają zasadę partnerstwa. Spełniają również kryteria programowe o charakterze merytorycznym oraz są właściwie dla poszczególnych osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Ujęcie poniższych projektów w Strategii MOF Przemysł związane jest ze specyfiką obszaru oraz problemów zdiagnozowanych na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł. Celem zaplanowanych przedsięwzięć/projektów jest stworzenie przedsięwzięć różnych tematycznie, ale wzajemnie powiązanych i komplementarnych.

Przedsięwzięcia zintegrowane Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł to (w dalszej części opracowania znajdują się karty poszczególnych zadań obejmujące podstawowe dane na temat projektów):

1. Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji (PI 3a);
2. Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysł (PI 4e);
3. Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysł (PI 6a);
4. Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysł (PI 4e).

Tabela 3 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu – karta zadania I Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji

Nazwa zadania	Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji
Oś priorytetowa RPO	I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości (PI 3a)
Wnioskodawca projektu / lider	Gmina Miejska Przemysłu
Partnerzy projektu	Gmina Medyka, Gmina Krasiczyn, Gmina Orły, Gmina Przemysłu, Gmina Żurawica
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Przemyskiego Obszaru Funkcjonalnego, poprzez stworzenie warunków do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności działalności innowacyjnej opartej na nowych technologiach oraz intensyfikowanie współpracy między sferą nauki i biznesu, – Stworzenie atrakcyjnych warunków do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej opartej na nowych technologiach, – Zintensyfikowanie współpracy sfery nauki z przedsiębiorcami oraz instytucjami otoczenia biznesu w województwie podkarpackim, – Wspieranie rozwoju i wzrost stopnia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności działających w sektorach wysokiej szansy i innowacyjnych, – Zachęcanie do prowadzenia działalności biznesowej przez studentów, absolwentów uczelni oraz pracowników naukowych uczelni, – Zmniejszenie bezrobocia na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Przemysłu”.
Charakterystyka	<p>Oferta Przemyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości i Innowacji będzie zlokalizowana w granicach administracyjnych Miasta Przemysłu i będzie świadczyła usługi osobom i przedsiębiorstwom z terenu całego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu. Grupę docelową będą stanowiły osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą, głównie opartą na nowych technologiach, zainteresowane ulokowaniem swoich firm w pomieszczeniach Inkubatora, przedsiębiorcy prowadzący działalność innowacyjną, zamierzający przenieść swoją działalność do Inkubatora.</p> <p>Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Przemysłu” brak jest obecnie infrastruktury okołobiznesowej, oferującej wynajem na preferencyjnych warunkach lub bezpłatnie powierzchni pod działalność gospodarczą, w szczególności nakierowanej na powstawanie działalności opartych na nowych technologiach.</p>
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: IV 2014 r. – IV 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do III kwartał 2018 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług: 1 szt. Liczba budynków zaadaptowanych na potrzeby Inkubatora Przedsiębiorczości i Innowacji: 4 szt. Liczba nowych i zaawansowanych usług świadczonych przez IOB - ...szt. Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych - ...ha Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie - ...szt.</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt.</p>
Wartość projekt	24 991 832,17 zł brutto w tym: prace przygotowawcze – 461 821,80 zł brutto roboty budowlane – 24 039 563,60 zł brutto nadzór inwestorski – 480 791,27 zł brutto promocja – 9 655,50 zł brutto

Tabela 4 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania II Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej

Nazwa zadania	Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysł
Oś priorytetowa RPO	V Infrastruktura Komunikacyjna
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności obszarach dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (PI 4e)
Wnioskodawca projektu / lider	Gmina Miejska Przemysł
Partnerzy projektu	Starostwo Powiatowe w Przemysłu, Miejski Zakład Komunikacji w Przemysłu Spółka z o.o., Gmina Przemysł, Gmina Krasiczyn, Gmina Żurawica
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie niskiej emisji generowanej przez system transportu publicznego, – Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF i regionu, – Wprowadzenie inteligentnego systemu rozwiązań komunikacyjnych, – Stworzenie sprawnego systemu transportu publicznego, – Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszego i kołowego, jego płynności oraz zmniejszenie negatywnego oddziaływania tego ruchu na otaczające środowisko, – Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej regionu.
Charakterystyka	Efektem planowanego przedsięwzięcia będzie podniesienie efektywności systemu transportu zbiorowego oraz niwelowanie barier dostępności komunikacyjnej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł. Projekt przyczyni się również do ograniczenia niskiej emisji substancji szkodliwych do atmosfery. Zakupione autobusy, spełniające normy emisji EURO 6 zastąpią tabor mocno wyeksploatowany i nieefektywny. Dodatkowo na efektywność systemu komunikacji pozytywny wpływ będzie miał dynamiczny system zarządzania transportem.
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: od II kw. 2014 r. do IV kw. 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do III kw. 2018 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 15 szt.</p> <p>Liczba zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 20 szt.</p> <p>Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 1 125 osób</p> <p>Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych – 1 szt.</p> <p>Długość zmodernizowanych dróg – 1000m + 2395,69m = 3395,69m</p> <p>Liczba zmodernizowanych pętli autobusowych – 3 szt.</p> <p>Liczba nowych pętli autobusowych – 11 szt.</p> <p>Liczba wybudowanych zatok autobusowych – 37 szt.</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>W ramach projektu nie powstaną nowe linie transportu miejskiego. Zakupione autobusy obsługiwać będą istniejące linie, w szczególności linie: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 01, 02, 11, 12, 14, 16A, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 34. Modyfikacji ulegnie linia nr 17 do Ujkowic, gdzie remont uwzględnionej w projekcie ul. Wysockiego oraz fragmentu drogi Nr 2102R Maćkowice – Kuńkowce pozwoli skrócić trasę (w obie strony) o 6,7 km. Szacuje się, że nowe autobusy przewozić będą rocznie 2,88 mln pasażerów. Na zmodyfikowanej linii nr 17 nowo zakupione autobusy przejeżdżać będą około 100 tys wozokilometrów.</p> <p>Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych – na dzień dzisiejszy brak danych Średnio autobusy miejskie emitują około 1 kg CO₂ na 1 km przejechanej trasy. Łączną roczną emisją na ww. trasach to ponad 1 600 ton CO₂ rocznie. Ilość ta będzie ograniczona po wprowadzeniu nowego taboru jednak o wiele bardziej znaczący</p>

	<p>wpływ na ograniczenie emisji może powodować zjawisko zastępowania do codziennych dojazdów przez mieszkańców MOF Przemysł środków transportu indywidualnego na zbiorowy. Ograniczenie w codziennym wykorzystywaniu części z 30 tys zarejestrowanych samochodów osobowych wielokrotnie pomnoży efekt ekologiczny związany z wprowadzeniem autobusów z silnikami spełniającymi normę Euro 6.</p> <p>Gmina Miejska Przemysł, Gmina Przemysł oraz Starostwo Powiatowe w Przemysłu biorą bezpośredni udział w realizacji zakresu rzeczowego projektu. System komunikacji publicznej w gminach Krasiczyn i Żurawica realizowany jest częściowo przez MZK w Przemysłu i trasy w tych gminach obsługiwane będą przez nowo zakupione autobusy. Wszystkie gminy pośrednio korzystać będą z efektów projektu poprzez możliwość korzystania obsługujących ich przewoźników z dworca autobusowego przy ul. Czarnieckiego w Przemysłu i poprawę płynności ruchu w mieście Przemysłu stanowiącym centrum MOF.</p>
Wartość projekt	60 429 925,00 zł brutto

Tabela 5 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania III Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami

Nazwa zadania	Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysł
Oś priorytetowa RPO	IV Ochrona Środowiska Naturalnego I Dziedzictwa Kulturowego
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie (PI 6a)
Wnioskodawca projektu / lider	Gmina Miejska Przemysł
Partnerzy projektu	Gmina Żurawica, Gmina Przemysł, Gmina Orły, Gmina Medyka, Gmina Krasiczyn.
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenia udziału odzysku, w szczególności recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, – Objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych i budowlanych wszystkich mieszkańców MOF, – Wylimitowania praktyki nielegalnego składowania odpadów.
Charakterystyka	Projekt ma na celu stworzenie spójnego i kompletnego systemu gospodarowania odpadami w obrębie granic administracyjnych MOF Przemysł. Na terenie obszaru funkcjonalnego istnieje wystarczająca infrastruktura odbioru, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, jedynym zidentyfikowanym problemem jest brak PSZOK na terenie gmin wiejskich. Na terenie miasta funkcjonuje PSZOK, ale z uwagi na jego lokalizację posiada on ograniczenia w rodzaju i ilości przyjmowanych odpadów. Obowiązujące przepisami nakładają na każdą gminę wymóg utworzenia PSZOK na swoim terenie lub umożliwienie swoim mieszkańcom korzystanie z takiego obiektu (na podstawie stosownego porozumienia).
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: od 2014 r. do 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do 2017 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych- 1 szt. Liczba zakupionych pojazdów do selektywnej zbiórki odpadów – 3 szt.</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>Ilość odpadów zbieranych selektywnie za pomocą PSZOK – 26 Mg/rok</p>
Wartość projekt	2 018 061,00 zł brutto

Tabela 6 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu – karta zadania IV Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysłu

Nazwa zadania	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysłu
Oś priorytetowa RPO	III Czysta energia
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (PI 4e)
Wnioskodawca projektu/lider	Gmina Miejska Przemysłu
Partnerzy projektu	Gmina Żurawica, Gmina Przemysłu, Gmina Orły, Gmina Medyka, Gmina Krasiczyn.
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Obniżenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery dzięki zmniejszeniu zużycia energii elektrycznej, – Zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, – Oszczędności dla budżetu gmin tworzących MOF wynikające z mniejszej Energochłonności i awaryjności sieci oświetleniowej, – Obniżenia kosztów konserwacji i zwiększenia żywotności urządzeń oświetleniowych, – Poprawy walorów estetycznych oświetlenia ulicznego.
Charakterystyka	Projekt ma na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię elektryczną oraz, nadanie przestrzeni publicznej nowej jakości funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do usystematyzowania oświetlenia ulicznego. Jednocześnie nastąpi poprawa spójności w tym zakresie na terenie MOF Przemysłu.
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: od 2014 r. do 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do III kwartał 2018 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Ilość zmodernizowanych na energooszczędne punktów oświetleniowych – 3 440 szt. Ilość nowych energooszczędnych punktów oświetleniowych – 338 szt. Ilość zainstalowanych reduktorów mocy – 121 szt. Długość wybudowanej sieci oświetleniowej – 16,35 km</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – około 15%</p>
Wartość projekt	7 760 835,00 zł brutto w tym: prace przygotowawcze – 211 890,00 zł brutto wyposażenie / roboty budowlane – 7 293 005,00 zł brutto nadzór – 164 305,00 zł brutto promocja – 91 635,00 zł brutto

Każde z zaplanowanych przedsięwzięć będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu i rezultatu. Wszystkie zadania przyjęte do realizacji w przez MOF Przemysłu zostaną objęte monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania.

Realizacja czterech scharakteryzowanych powyżej projektów zintegrowanych wpłynie korzystnie na integrację obszaru funkcjonalnego, jakość życia mieszkańców oraz poziom rozwoju społeczno-gospodarczego MOF Przemysł.

Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysł to projekt integrujący gminy i mieszkańców wokół wspólnych problemów i stanowiący zarazem kompleksowe ich rozwiązanie. Bezpieczeństwo pieszych jest czynnikiem, który w równym stopniu dotyczy poszczególnych gmin. Jednocześnie realizacja zintegrowanego projektu mającego na celu poprawę jakości środowiska naturalnego na obszarze MOF Przemysł poprzez efekt skali umożliwi skokową poprawę czystości powietrza w perspektywie roku 2020.

Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysł w sposób kompleksowy rozwiązuje istniejące problemy dotyczące gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysł. Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Przemysłu umożliwi zorganizowanie dogodnego dla mieszkańców wszystkich gmin miejsca czasowego gromadzenia różnego typu odpadów komunalnych. Lokalizacja w pobliżu drogi obwodowej miasta Przemysła oraz wydłużony czas pracy (np. w okresie letnim i w soboty) zapewnią bardzo dobrą dostępność dla wszystkich zainteresowanych. Uzupełnieniem PSZOK będą 3 pojazdy do selektywnej zbiórki odpadów, które dodatkowo zwiększą efektywność działań w tym zakresie obsługując teren całego MOF.

Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysł polegająca na budowie dworca autobusowego oraz pętli i zatok autobusowych wraz z zakupem nowych autobusów, przyczyni się do budowy spójnego i efektywnego systemu przewozów pasażerskich na terenie miasta oraz całego obszaru funkcjonalnego. Biorąc pod uwagę, iż w gminach należących do MOF Przemysł usługi związane z transportem publicznym świadczą wyłącznie prywatni przewoźnicy lub wypełniający lukę w brakujących połączeniach świadczonych przez MZK w Przemysłu realizacja projektu przyczyni się do modernizacji systemu komunikacji w sposób kompleksowy i zintegrowany.

Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Przemysł” brak jest obecnie infrastruktury okołobiznesowej, oferującej wynajem na preferencyjnych warunkach lub bezpłatnie powierzchni pod działalność gospodarczą, w szczególności nakierowanej na powstawanie działalności opartych na nowych technologiach. Realizacja przedsięwzięcia pn. Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji w formule zintegrowanej przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia na terenie miasta Przemysła i pozostałych gmin wchodzących w skład MOF Przemysł

Powyższe przedsięwzięcia są w pełni zgodne z potrzebami rozwojowymi MOF Przemysł. Jednocześnie w pełni korespondują z uwarunkowaniami prawnymi narzuconymi przez IZ RPO WP 2014-2020.

6. Plan finansowy Strategii MOF Przemysłu

Fundusze europejskie w perspektywie finansowej 2014-2020 będą rozdzielane na określone w ramach Wspólnych Ram Strategicznych cele tematyczne, a następnie wydzielone osie priorytetowe.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego (RPO WP) na lata 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Zgodnie z Umową Partnerstwa alokacja środków unijnych na Program wynosi 1 519 517 194 euro EFRR i 594 726 566 euro EFS. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 120 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85%, w momencie programowania wynosi 373 101 847 euro.

Znaczna część działań realizowanych w ramach RPO WP będzie nadal uruchamiana jako działania horyzontalne – będzie więc w zależności od poszczególnych celów tematycznych dotyczyła powierzchni całego województwa. Wsparcie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) w tej formule w ramach poszczególnych osi priorytetowych RPO WP 2014 – 2020 jest dostosowane do ich specyficznych potrzeb. Wspierana jest realizacja przedsięwzięć integrujących działania „miękkie” finansowane z EFS oraz działania inwestycyjne wspierane ze środków EFRR. W tabeli poniżej przedstawiono szacunkowe wartości alokacji dla miejskich obszarów funkcjonalnych wyznaczonych na terenie województwa podkarpackiego.

Tabela 7 Szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i EFS na Regionalne Inwestycje Terytorialne w województwie podkarpackim

Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe)	Udział całkowitej alokacji z funduszu na program
Łącznie EFRR	65 534 044 EUR	4,31 %
Łącznie EFS	7 281 560 EUR	1,22 %
Razem EFRR + EFS	72 815 604 EUR	3,44 %

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020 (z dnia 03.03.2015 r.)

W ramach Strategii Rozwoju MOF Przemysłu alokacja na instrument Regionalnych Instrumentów Terytorialnych (RIT) została przeznaczona na realizację 4 projektów zintegrowanych. Poniższa tabela prezentuje plan finansowy przedsięwzięć zintegrowanych MOF Przemysłu na lata 2014-2020.

Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu	Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Fundusz	Cel tematyczny	Struktura wsparcia UE w RPO WP 2014-2020	Budżet projektów ogółem w PLN	Szacunkowa wartość dotacji w PLN	Szacunkowa wartość wkładu własnego gmin MOF w PLN
Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji	3a	EFRR	CT 3	59 224 334 2,8 %	24 991 832,17	21 243 057,34	3 748 774,83
Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu	4e	EFRR	CT 4	50 605 066 2,4 %	60 429 925,00	48 413 386,25	12 016 538,75
Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysłu	6a	EFRR	CT 6	22 643 401 1,1 %	2 018 061,00	1 715 351,85	302 709,15
Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysłu	4e	EFRR	CT 4	58 245 590 2,8%	7 760 835,00	6 596 709,75	1 164 125,25
Łączna wartość przedsięwzięć zintegrowanych					95 200 653 17	77 968 505 19	17 232 147,98

7. Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poniżej wymieniono dokumenty strategiczne i planistyczne, z którymi zgodna jest Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego MOF.

7.1 Założenia makro

Strategia MOF Przemysłu jest komplementarna w odniesieniu do następujących dokumentów o charakterze programowym i strategicznym obowiązujących (lub znajdujących się w fazie konsultacji) na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym:

Strategią Europa 2020

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Krajową Polityką Miejską – Założeniami Krajowej Polityki Miejskiej

Strategicznym celem krajowej polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Do roku 2020 wg założeń krajowej polityki miejskiej proponuje się następujące cele:

Cel 1. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia;

Cel 2. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu;

Cel 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich

Cel 4. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji;

Cel 5. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych;

Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Realizacja jednego z podstawowych celów rozwojowych Polski w perspektywie dwudziestu lat – podnoszenie konkurencyjności gospodarki – w wymiarze przestrzennym oznacza dążenie do efektywnego wykorzystania przestrzennego zagospodarowania kraju. Podstawową rolę w procesie wzrostu konkurencyjności gospodarki w układzie przestrzennym musi odegrać wykorzystanie potencjału głównych ośrodków miejskich jako miejsca koncentracji procesów gospodarczych, zmian społecznych i kulturowych. Polityka przestrzenna będzie wspierać podwyższanie ich konkurencyjności względem innych miast europejskich przy jednoczesnym zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego.

Cel 1.3. Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich

Dla podwyższania konkurencyjności głównych ośrodków miejskich niezbędne jest także zapewnienie właściwych relacji w obrębie ich obszarów funkcjonalnych (obejmujących zarówno gminy będące miastami, jak i mające status gmin wiejskich). W wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego zostaną wyznaczone obszary funkcjonalne największych polskich miast wskazanych w KPZK 2030, opracowane plany zagospodarowania przestrzennego oraz strategie rozwoju. Plany i strategie powinny uwzględniać przede wszystkim: koncepcję zrównoważonej mobilności w obrębie tych obszarów, potrzebę ochrony obszarów cennych przyrodniczo, potrzebę ograniczania zagospodarowania terenów dotychczas niezurbanizowanych i zapobiegania temu zagospodarowaniu, a także potrzebę zachowania obszarów dostępnych publicznie w ramach struktury zagospodarowania przestrzeni miejskich. Predyspozycje przyrodnicze i kulturowe terenu powinny być podstawą do kształtowania funkcji rozwojowych struktur przestrzennych.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Dla zapewnienia efektywnego wykorzystania potencjału terytorium całej Polski polityka przestrzennego zagospodarowania musi dążyć do zapewnienia spójności terytorialnej kraju w różnych wymiarach przestrzennych, wykorzystując kształtującą się policentryczną sieć metropolii. Spójność terytorialna ma zapewnić wszystkim mieszkańcom możliwość udziału w procesach rozwojowych poprzez dostęp do dobrej jakości miejsc pracy oraz usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. Takie

rozumienie pojęcia spójności terytorialnej jest zgodne z zapisami Stanowiska Polskiego Rządu do Zielonej Księgi i zapewnia także możliwość realizacji zasad art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Cel 2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej.

Celem działań w tym obszarze jest włączanie w procesy rozwojowe jak największego obszaru poszczególnych województw poprzez wspomaganie procesów integracji regionalnej wokół miast wojewódzkich i innych głównych miast, budowanie potencjału terytorialnego równoważenia rozwoju -gotowości do absorpcji impulsów służących wzrostowi, budowę warunków dla rozprzestrzenienia procesów rozwojowych na obszary otaczające główne ośrodki miejskie oraz tworzenie warunków do absorpcji tych procesów w mniejszych miastach, a także na obszarach wiejskich. Tam, gdzie pojawiają się odpowiednie warunki, należy promować rozwój specjalizacji terytorialnej (w zakresie turystyki, środowiska, różnych gałęzi przemysłu i rolnictwa) będącej cennym uzupełnieniem bazy dochodowej mieszkańców regionów.

Cel 2.2.2. Wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych

Ośrodki subregionalne mają często szczególne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, głównie jako katalizatory tworzenia funkcji pozarolniczych oraz jako inkubatory przedsięwzięć aktywizujących otaczające je tereny. Obok wsparcia rozwoju funkcji usługowych średniego rzędu ośrodki te w sferze przestrzennej zostaną wzmocnione dzięki poprawie dostępności transportowej ośrodków subregionalnych i lokalnych do największych ośrodków miejskich. Stworzy to mieszkańcom otaczających obszarów wiejskich warunki do bardziej intensywnej mobilności przestrzennej i zawodowej przekładającej się na wyższą jakość życia bazującą na lepszym dostępie do usług publicznych wyższego rzędu czy do bardziej atrakcyjnych miejsc pracy. W przypadku obszarów wiejskich będących pod wpływem oddziaływania dużego ośrodka miejskiego niezbędne są zarówno rozwijanie endogenicznego potencjału i likwidacja barier komunikacyjnych (dostępności), jak i wzmacnianie dyfuzji procesów rozwojowych na te obszary z największych ośrodków miejskich. Instrumentami dyfuzji procesów rozwojowych, które będą silniejsze w bliskim sąsiedztwie centrów rozwoju gospodarczego, a słabsze w miarę oddalania się od nich.

Cel 2.3. Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych

Cel 2.3.2. Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast

Działania polityki przestrzennej w odniesieniu do zdegradowanych obszarów zurbanizowanych mają na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich

i przedsiębiorczości. Działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne doprowadzą do odzyskania atrakcyjności danego obszaru lub miasta, do przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji symbolicznych oraz przyrodniczych obszaru w procesie jego adaptacji do nowych funkcji.

Cel 2.3.3. Wzmacnianie procesów integracji obszarów przygranicznych

Dla rozwiązania problemów obszarów przygranicznych potrzebne są działania zintegrowane na każdym poziomie planowania, uwzględniające narzędzia polityki regionalnej i przestrzennej. Wybór konkretnych działań powinien być dokonywany na podstawie wcześniej zidentyfikowanych problemów. Należy wziąć przy tym pod uwagę ich potencjalne oddziaływanie na obszary leżące po obu stronach granicy.

Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Jak wskazuje raport Polska 2030, w perspektywie najbliższych kilkunastu lat zaistnieje w Polsce zasadnicza potrzeba prowadzenia polityki rozwojowej polegającej na zwiększaniu konkurencyjności gospodarki polskiej przez uruchamianie niewykorzystanych zasobów pracy, absorpcję i tworzenie innowacji (wzmocnienie sektora naukowo-badawczego i jego związków z przedsiębiorstwami), stymulowanie rozwoju kapitału społecznego, zapewnianie odpowiednich warunków technicznych (rozbudowa i modernizacja infrastruktury) oraz instytucjonalnych (zmiany w systemie zarządzania w sektorze publicznym) dla zwiększania poziomu inwestycji, a także wsparcie dla zmian w sferze struktury wytwarzania PKB (w kierunku zwiększania udziału sektorów o wyższej wartości dodanej) oraz struktury zatrudnienia (w sektorach bardziej produktywnych oraz nowych sektorach gospodarki wynikających z realizacji zasady „zielonego wzrostu”). Zatem istnieje potrzeba szybkiego rozwoju poprzez skoncentrowanie uwagi polityki regionalnej na maksymalnym wykorzystaniu potencjałów rozwojowych poszczególnych regionów i wszystkich innych terytoriów dla powodzenia strategii ogólnorozwojowej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 zarysowuje jednocześnie kilka obszarów strategicznych wyzwań, na które polityka regionalna – wspierająca konkurencyjność regionów i zapewniająca spójność terytorialną kraju – musi odpowiedzieć za pomocą rozwiązań szczegółowych. Możemy do nich zaliczyć:

1. Lepsze wykorzystanie potencjałów najważniejszych obszarów miejskich do kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów.
2. Zapewnienie spójności wewnętrznej kraju. Niedopuszczenie do nadmiernych różnicowań przestrzennych.

- Zapewnienie województwom o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego odpowiedniego potencjału do zwiększenia udziału w tworzeniu wzrostu i zatrudnienia,
- Zwiększanie potencjału rozwojowego i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów przygranicznych.

3. Zwiększenie potencjału do tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji.

W dobie globalizacji rośnie znaczenie technologii i innowacji, jako głównych czynników, które decydują o pozycji konkurencyjnej regionu. Wzrost znaczenia innowacji jako czynnika w głównej mierze decydującego o pozycji konkurencyjnej kraju i regionu powoduje, że niezwykle istotnym elementem dla rozwoju konkurencyjności polskich regionów jest zapewnienie wysokiego i stabilnego poziomu innowacji i stworzenie niezbędnych warunków do jej absorpcji. Choć kluczowe znaczenie dla realizacji tego wyzwania ma przede wszystkim skutecznie prowadzona polityka na rzecz B+R, to polityka regionalna może wpływać na tworzenie warunków w regionach do tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji.

4. Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy.

Trendy i prognozy dotyczące zjawisk demograficznych, jak i obecne przepisy regulujące kwestie świadczeń socjalnych w zakresie emerytur, rent itp. mają podstawowe znaczenie dla perspektyw rozwojowych Polski także w wymiarze przestrzennym. Do czynników mających największe konsekwencje dla polityki regionalnej należą w odniesieniu do sytuacji demograficznej: niski poziom dzietności, wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, negatywne trendy migracyjne oraz niska aktywność zawodowa pokolenia seniorów.

5. Poprawa jakości zasobów pracy.

Dla zwiększenia konkurencyjności polskich regionów niewystarczające będzie zapewnienie odpowiadającej potrzebom rynku pracy liczby „rąk do pracy”, ale także niezbędne będzie zapewnienie odpowiednich zasobów pracy o wysokich kwalifikacjach, które będą w stanie zarówno tworzyć potencjał innowacyjny, jak i efektywnie zwiększać poziom jego absorpcji. Diagnoza wykazuje, że polskie regiony - oprócz problemów demograficznych- borykają się również z problemami związanymi z niską jakością zasobów pracy w stosunku do wysoko rozwiniętych kadr krajów UE.

6. Odpowiedź na zmiany klimatyczne i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego.

7. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

8. Wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju regionalnego.

9. Wspieranie rozwoju kapitału społecznego.

10. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury transportowej i teleinformatycznej do wspierania

konkurencyjności i zapewniającej spójność terytorialną kraju.

11. Podwyższenie zdolności instytucjonalnej do zarządzania rozwojem na poziomie krajowym i regionalnym.

Wymienione wyżej wyzwania odnoszą się do całej polityki rozwoju. Jednakże mają zróżnicowany charakter z uwagi na swój wymiar przestrzenny i tematyczny. Pierwsze dwa wyzwania mają charakter przestrzenny natomiast pozostałe wyzwania wymiar tematyczny z jednoczesnym wskazaniem wymiaru terytorialnego. Powoduje to, że wyzwania przenikają się wzajemnie i uzupełniają. Dlatego oddziaływanie przestrzenne wymienionych wyzwań w zależności od poszczególnych terytoriów i regionów będzie zróżnicowane. Dla poszczególnych terytoriów w zależności od ich charakterystyki i sytuacji społeczno-gospodarczej dane wyzwanie z punktu widzenia polityki regionalnej będzie istotne bądź nie. Natomiast z punktu widzenia polityki rozwoju istotne będą wszystkie wyzwania. Poszczególne wyzwania w zależności od ich znaczenia dla regionów i terytoriów wymagały będą zatem odpowiednio dobranej interwencji polityki regionalnej i skoordynowanej interwencji polityk sektorowych o silnym ukierunkowaniu terytorialnym.

Strategią Rozwoju Polski Wschodniej do roku 2020

Cel strategiczny. Wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski Wschodniej i każdego z jej województw w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju.

Cele kierunkowe. Spójność gospodarcza, spójność społeczna, spójność terytorialna.

Dążenie do osiągnięcia celu strategicznego i celów kierunkowych będzie następowało poprzez realizację kluczowych pakietów działań- priorytetów Strategii:

Priorytet 1. Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego;

2. Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy;

3. Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP;

4. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej;

5. Wykorzystanie położenia przy zewnętrznej granicy UE, rozwój współpracy transgranicznej;

6. Wsparcie funkcji metropolitalnych miast Polski Wschodniej;

7. Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.

Umową Partnerstwa 2014 – 2020

W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 Komisja Europejska zaproponowała nowe instrumenty

wspierające rozwój terytorialny. Głównym celem tych narzędzi jest wzmocnienie zintegrowanego podejścia terytorialnego, lepsze dostosowanie interwencji wspieranej środkami Wspólnych Ram Strategicznych do potrzeb i potencjałów określonych typów terytoriów w Polsce oraz wsparcie rozwoju lokalnego. Wśród tych instrumentów wymienić należy: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS).

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to nowe narzędzie służące realizacji strategii terytorialnych. W Polsce przy pomocy instrumentu ZIT realizowane będą w szczególności zintegrowane działania służące zrównoważonemu rozwojowi obszarów miejskich, o których mowa w Art. 7 rozporządzenia EFRR, na realizację których, zgodnie z rozporządzeniem, powinno zostać przeznaczony minimum 5% krajowej alokacji EFRR. Za pomocą instrumentu ZIT (w zależności od decyzji IZ) mogą być realizowane strategie terytorialne obejmujące inne typy obszarów (w tym obszary miejskie) oraz szerszy katalog działań.

Na realizację ZIT przeznaczone będą środki z podstawowej alokacji RPO w miastach wojewódzkich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie (warunek obligatoryjny) a także w miastach regionalnych i subregionalnych i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz na innych obszarach na których realizowane będą ZIT (zgodnie z wolą IZ RPO), środki pochodzące z tzw. rezerwy programowej w wysokości 4,5% funduszy strukturalnych (EFRR i EFS) w tym EFRR stanowi 5% całej alokacji EFRR dla Polski (przeznaczone na realizację ZIT w miastach wojewódzkich oraz obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie), dodatkowo w przypadku ZIT realizowanych w miastach wojewódzkich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie środki PO liś 2014-2020 oraz PO PW będą służyć jako źródło wsparcia wybranych, niezbędnych projektów komplementarnych wynikających ze Strategii MOF Przemysłu.

Przy pomocy instrumentu ZIT, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie mogą realizować zintegrowane przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Strategia MOF Przemysłu jest zgodna z Zasadami realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce będącymi wytycznymi Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z lipca 2013. Przedmiotowa Strategia sporządzana jest zgodnie z w/w wytycznymi.

Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020

Dziedziny działań strategicznych, priorytety tematyczne, kierunki działań Strategii Rozwoju Województwa.

I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka

Priorytet 1.1 Przemysł

Cel w Priorytecie 1.1. Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej

gospodarki.

Kierunek działania 1.1.1. Wzmacnianie istniejących i rozwijanie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu

Rozwój i tworzenie nowych innowacyjnych sektorów przemysłu warunkują wzrost konkurencyjności gospodarki regionu oraz podniesienie jego atrakcyjności i inwestycyjnej. Wsparcie winno być kierowane na obszary charakteryzujące się koncentracją przedsiębiorstw z sektorów wysokiej szansy. Zakładane efekty realizowanych działań:

- poprawa innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw z sektorów wysokiej szansy województwa podkarpackiego mierzona wzrostem eksportu produktów tych branż,
- zwiększenie dostępu do nowych technologii i know-how,
- wzrost udziału przemysłu w strukturze PKB województwa,
- wykreowanie mechanizmów wspierających społeczną odpowiedzialność biznesu,
- rozwój międzynarodowych oraz krajowych powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw z regionu.

Kierunek działania 1.1.2. Tworzenie infrastruktury dla innowacyjnego przemysłu

W celu zwiększenia innowacyjności gospodarki województwa niezbędne jest zdecydowane podniesienie nakładów na tworzenie infrastruktury służącej rozwojowi innowacyjności w sferze przedsiębiorstw, wspieranie powiązań między sektorem nauki i gospodarki, jak również zintensyfikowanie nakładów na działalność B+R, a w szczególności na projekty służące aktywizacji najważniejszych uczelni regionu w zakresie badań stosowanych realizowanych we współpracy z przemysłem. Zakładane efekty realizowanych działań:

- rozwój infrastruktury służącej podniesieniu innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost aktywności najważniejszych uczelni regionu w zakresie badań stosowanych we współpracy z przemysłem,
- wzrost efektywności badań prowadzonych przez uczelnie we współpracy z przemysłem,
- wzrost liczby innowacyjnych projektów badawczych,
- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu,
- podniesienie poziomu i dopasowanie profili kształcenia kadr regionu do potrzeb przemysłów innowacyjnych,
- wzmocnienie mechanizmów wspierających wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach regionu.

Kierunek działania 1.1.3. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych

Rosnące znaczenie i skuteczność klastrów jako efektywnej formy organizowania się przedsiębiorców

oraz wymierne korzyści, jakie tworzy system klastrów dla funkcjonujących w ich strukturze podmiotów gospodarczych powodują, że stają się one realnymi motorami wzrostu gospodarczego regionu. Wsparcie instytucjonalne i finansowe winno być kierowane do już działających klastrów skupiających w głównej mierze przedsiębiorców z sektorów kluczowych dla rozwoju województwa.

Zakładane efekty realizowanych działań:

- wzrost współpracy branżowej przedsiębiorstw,
- wzmocnienie i wzrost liczby klastrów/inicjatyw klastrowych funkcjonujących na terenie województwa,
- wzrost współpracy pomiędzy klastrami i inicjatywami klastrowymi a sferą nauki,
- internacjonalizacja klastrów i inicjatyw klastrowych,
- rozwój ekonomiczny przedsiębiorstw zrzeszonych w klastrach/inicjatywach klastrowych,
- wzrost jakości kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach - członkach klastrów/inicjatyw klastrowych.

Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe

Cel w Priorytecie 1.2. Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo- rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu

Kierunek działania 1.2.1. Rozwój badań stosowanych i rozwojowych obejmujących specjalizacje regionalne jako kluczowy czynnik wzmocnienia przewag konkurencyjnych województwa

Kierunek działania 1.2.2. Wzmocnienie jakości kształcenia w ramach istniejących i nowych kierunków studiów

Kierunek działania 1.2.3. Rozwijanie systemu kształcenia na poziomie wyższym wzmocniającego specjalizacje regionalne

Priorytet 1.3. Turystyka

Cel w Priorytecie 1.3: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu

Kierunek działania 1.3.1. Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej

Kierunek działania 1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa

Kierunek działania 1.3.3. Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa

Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu

Cel w Priorytecie 1.5.: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu

Kierunek działania 1.5.1. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój IOB i sieci ich współpracy

Kierunek działania 1.5.2. Wzmocnienie możliwości instytucjonalnych IOB w zakresie finansowego wsparcia przedsiębiorczości

Kierunek działania 1.5.3. Kreowanie i wspieranie przez IOB przedsięwzięć proinnowacyjnych

II . Kapitał ludzki i społeczny

Priorytet 2.1. Edukacja

Cel w Priorytecie 2.1: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości

Kierunek działania 2.1.1. Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych

Kierunek działania 2.1.2. Tworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej dostosowanej do zmieniającego się regionalnego rynku pracy, postępu technologicznego oraz potrzeb branż kluczowych gospodarki regionu

Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cel w Priorytecie 2.2. Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

Kierunek działania 2.2.1. Tworzenie warunków dla zapewnienia możliwie równego i powszechnego dostępu do oferty kulturalnej, w tym do kultury wysokiej

Kierunek działania 2.2.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu

III . Sieć osadnicza

Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna

Cel w Priorytecie 3.1: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu

Kierunek działania 3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym gminy i miejskie obszary funkcjonalne położone bezpośrednio w sąsiedztwie głównych drogowych szlaków komunikacyjnych (autostrada, drogi ekspresowe, drogi krajowe, drogi wojewódzkie łączące się z autostradą, drogą ekspresową).

Kierunek działania 3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej zarówno w układzie powiązań zewnętrznych, jak i wewnątrzregionalnych - gminy, przez które przebiegają lub są planowane linie kolejowe

Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu

Cel w Priorytecie 3.1. Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Kierunek działania 3.5.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.

Należy wzmocnić funkcje biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych, wynikające z istniejących zasobów, w celu podniesienia ich rangi w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionalnym i krajowym. Należy w szczególności uwzględnić potencjały: Przemysłu posiadającego predyspozycje do rozwoju usług wyższego rzędu w tym szczególności kulturalnych, turystycznych, sportowych i edukacyjnych w oparciu o istniejące zabytki wysokiej rangi oraz wysoką jakość kapitału ludzkiego.

Kierunek działania 3.5.1. Rozwój potencjału gospodarczego biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne

Wzmocnienie potencjału gospodarczego biegunów wzrostu w tym ośrodków subregionalnych jest konieczne do rozwoju ich obszarów funkcjonalnych oraz zwiększenia liczby miejsc pracy i polepszenia warunków życia dla mieszkańców sąsiadujących obszarów wiejskich. Należy wykorzystać szanse jakie stwarza istniejąca struktura podmiotów gospodarczych oraz dywersyfikacja branżowa przemysłu w poszczególnych biegunach wzrostu. W szczególności należy wspierać następujące potencjały endogeniczne biegunów wzrostu: Przemysłu posiadającego predyspozycje do rozwoju funkcji logistycznych na kierunku wschód- zachód, funkcji handlowych transgranicznych (Ukraina). Należy dążyć do pogłębienia rozwiniętych kontaktów gospodarczych z Ukrainą, a jednocześnie dążyć do zwiększenia udziału partnerów handlowych z innych krajów.

Kierunek działania 3.5.1. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu

Konieczne jest usprawnienie systemu komunikacji w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu w celu poprawy dostępności dla jego mieszkańców. Zakładane efekty realizowanego działania:

- poprawa dostępności do głównych rynków pracy w regionie dzięki modernizacji i rozbudowie dróg wewnątrz obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych,
- usprawnienie ruchu kołowego i zmniejszenie wypadkowości poprzez wyprowadzenie dróg krajowych z centrów miast przez budowę obwodnic,
- poprawa dostępności czasowej do ośrodków miejskich realizujących podstawowe funkcje publiczne dzięki budowie i modernizacji dróg lokalnych,
- większa efektywność transportowa poprzez rozwój transportu publicznego.

IV. Środowisko i energetyka

Priorytet 4.2. Ochrona środowiska

Cel w Priorytecie 4.2. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa

Kierunek działania 4.2.2. Zapewnienie właściwej gospodarki odpadami

Kierunek działania 4.2.4. Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej

Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii

Cel w Priorytecie 4.3. Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.

Kierunek działania 4.3.2. Racjonalne wykorzystanie energii oraz zwiększanie efektywności energetycznej

Kierunek działania 4.3.3. Wsparcie rozwoju energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Oś priorytetowa I Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka

Cel tematyczny 1 Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

Cel tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

Oś priorytetowa III. Czysta energia

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

Cel szczegółowy 4a. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Oś priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami

Cel szczegółowy 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

Cel szczegółowy 8b. Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcenie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój

W RPO WP obok analizy różnicowań, potrzeb i potencjałów rozwojowych przedstawione również zostały wyzwania terytorialne. Punktem wyjścia do uwzględnienia w ramach RPO WP wymiaru terytorialnego, uwzględniającym wnioski z diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej województwa, były przede wszystkim zapisy Strategii rozwoju województwa- Podkarpackie 2020, w której określone zostały obszary koncentracji potencjałów i barier rozwojowych regionu na tle strategicznych kierunków rozwoju. W ramach RPO WP działania na rzecz zrównoważonego w szerokim wymiarze. Wymiar miejski w ramach

RPO WP będzie realizowany zarówno w ramach głównego nurtu wsparcia (osie rozwoju miast będą mogły uzyskać wsparcie priorytetowe tematyczne), jak również w ramach dedykowanych miastom działań finansowanych z wydzielonej puli środków do wykorzystania w ściśle określonym zakresie tematycznym, przy wykorzystaniu specjalnego instrumentu wsparcia dedykowanego miastom -Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT) wspieranych środkami EFRR i EFS. W ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych interwencja zostanie skierowana na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej ośrodków z wykorzystaniem ich wewnętrznych atutów, co w efekcie doprowadzi do umocnienia pozycji ROF oraz biegunów wzrostu jako centrów rozwoju lokalnego.

7.2 Założenia mikro

Prezentowany program jest również spójny z dokumentami planistycznymi o znaczeniu lokalnym, takimi jak dokumenty strategiczne Gmin MOF Przemysłu

Strategia Sukcesu Miasta Przemysłu na lata 2014-2024

Cel strategiczny nr 1. Poprawa standardu i jakości życia mieszkańców;

Cel operacyjny 1.1. Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców;

Cel strategiczny nr 2. Dobrze rozwinięta infrastruktura Miasta umożliwiająca zrównoważony rozwój;

Cel operacyjny 2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Miasta;

Cel operacyjny 2.3. Rozwinięta infrastruktura turystyczna, sportowa, rekreacyjna;

Cel operacyjny 2.5. Zrewitalizowane obszary zdegradowane (m.in. powojkowe, przemysłowe, kolejowe);

Cel strategiczny nr 3. Zrównoważony ład przestrzenny;

Cel operacyjny 3.1. Poprawa atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznej;

Cel strategiczny nr 4. Czyste środowisko;

Cel strategiczny nr 5. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;

Cel strategiczny nr 7: Wzrost potencjału gospodarczego Miasta;

Cel operacyjny 7.1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności sektora mikro, MŚP i dużych przedsiębiorstw;

Cel operacyjny 7.2. Wzrost współpracy między podmiotami gospodarczymi oraz instytucjami otoczenia biznesu;

Cel operacyjny 7.4. Wsparcie lokalnego rzemiosła i rękodzieła;

Cel operacyjny 7.5. Wzrost aktywności mieszkańców na rzecz samo zatrudnienia;

Cel operacyjny 7.6. Zwiększony poziom inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki dla Miasta;

Cel operacyjny 7.8. Wzrost atrakcyjności turystycznej Przemysłu;

Strategia Rozwoju Gminy Krasiczyn

Obszar 1. Infrastruktura techniczna

- Kompleksowy rozwój dla osiągnięcia pełnego komfortu odpowiedniego dla potrzeb czasu;
- Akumulacja rezerw finansowych i pozyskiwanie nowych środków;
- Stworzenie atrakcyjnych nowych terenów budowlanych;

Obszar 3. Oświata, kultura i rozwój społeczny

- Poprawa warunków nauczania obowiązkowego;
- Dostosowanie bazy szkolnej do bieżących potrzeb kształcenia, szczególnie zawodowego;
- Aktywizacja życia kulturalnego ludności gminy;
- Rozwój organizacji społecznych;
- Aktywizacja społeczeństwa w rozwoju gminy;

Strategia Rozwoju Gminy Medyka na lata 2007 – 2015

Obszar strategiczny. Infrastruktura techniczna

Cel strategiczny C01. Wzrost konkurencyjności gminy poprzez rozbudowę infrastruktury drogowej, ochrony środowiska i teleinformatycznej

C01_2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno- kanalizacyjnej oraz rozwiązanie problemów gospodarki odpadami;

Obszar strategiczny. Kapitał ludzki i infrastruktura publiczna

Cel strategiczny C02. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie zasobów ludzkich;

C02_7. Podejmowanie działań mających na celu wspieranie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych patologiami;

Obszar strategiczny. Sfera gospodarcza

Cel strategiczny C04. Tworzenie warunków dla zwiększania miejsc pracy oraz promocja przedsiębiorczości;

C04_1. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;

C04_2. Tworzenie korzystnych warunków dla inwestorów oraz promocja inwestycyjna gminy;

C04_4. Inicjowanie i promowanie współpracy gospodarczej lokalnych przedsiębiorców z partnerami zagranicznymi.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Orły na lata 2014 – 2020

1. Obszar: społeczeństwo

Cel 1.1. Wsparcie rozwoju aktywności społecznej i wzmacnianie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy;

Cel 1.2. Rozwój sportu i rekreacji;

Cel 1.3. Rozwój działalności kulturalnej i ochrony dóbr kultury;

Cel 1.4. Wzrost jakości usług medycznych i opiekuńczych zwiększający poziom zdrowotny mieszkańców gminy;

Cel 1.5. Zwalczanie zjawisk patologii społecznej, w szczególności ubóstwa i poprawa bezpieczeństwa publicznego;

Obszar 2: gospodarka

Cel. 2.1. Inwestycje w infrastrukturę;

Cel 2.2. Przygotowanie warunków do inwestowania;

3. Obszar: środowisko

Cel 3.1. Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa uwzględniająca ochronę środowiska naturalnego oraz rozwój rolnictwa ekologicznego;

Cel 3.2. Rozwój turystyki i agroturystyki uwzględniający nieinwazyjne wykorzystanie zasobów naturalnych

4. Obszar: rozwój instytucjonalny

Cel 4.2. Wzmacnianie samorządności mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju i działalności organizacji pozarządowych.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Przemysław

Infrastruktura ochrony środowiska

- budowa i modernizacji urządzeń zaopatrzenia w wodę;
- budowa sieci kanalizacyjnej;
- likwidacja dzikich wysypisk;
- budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych;
- budowa urządzeń do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Infrastruktura drogowa

- budowa i zagospodarowanie miejsc parkingowych;
- modernizacja i rozbudowa lokalnego układu transportowego;
- budowa i modernizacja oświetlenia;

Infrastruktura społeczna

- budowa i modernizacja obiektów dydaktycznych;
- budowa i przebudowa obiektów sportowych i rekreacyjnych;
- rozwój i modernizacja infrastruktury służącej rozwijaniu aktywnych form turystyki;
- renowacja i rewaloryzacja obiektów zabytkowych wraz z ich otoczeniem.

Zasoby ludzkie

- wspieranie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Żurawica na lata 2012-2020

Obszar 1. Gospodarka

Cel strategiczny 1. Wszechstronne i trwałe wspieranie rozwoju gospodarczego w oparciu o istniejący potencjał środowiska i mieszkańców zapewniający odpowiednią liczbę miejsc pracy oraz efektywne funkcjonowanie podmiotów gospodarczych.

Cel Operacyjny 1.1. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców i firm rodzinnych

Cel Operacyjny 1.2. Wspieranie działań na rzecz wzrostu zatrudnienia

Cel Operacyjny 1.4. Ułatwienia dla inwestorów, stworzenie warunków zachęcających do podejmowania działalności gospodarczej

Obszar 2. Ochrona środowiska

Cel strategiczny 2. Wspieranie działań w zakresie ochrony środowiska

Cel Operacyjny 2.1. Rozwój systemu segregacji odpadów

Cel Operacyjny 2.2. Rozbudowa oczyszczalni ścieków i systemu kanalizacji

Cel Operacyjny 2.3. Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii

Cel Operacyjny 2.4. Wspieranie działań i projektów proekologicznych

Cel Operacyjny 2.5. Zachowanie czystości środowiska naturalnego

Obszar 3. Turystyka

Cel strategiczny 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy poprzez racjonalne wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego oraz położenia geograficznego dla rozwoju turystyki.

Obszar 5. Rozwój kapitału ludzkiego

Cel strategiczny 5. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych, obejmujących sferę kulturalną, edukacyjną, rekreacyjną, sportową, zdrowotną oraz pomoc społeczną.

Cel Operacyjny 5.14. Wspieranie działań organizacji pozarządowych

8. System wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii MOF

System wdrażania Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu obejmuje dwa kluczowe aspekty funkcjonowania:

- wymiar strategiczny,
- wymiar projektowy.

Wymiar strategiczny

MOF Przemysłu funkcjonuje jako oddolna inicjatywa jednostek samorządu terytorialnego. Partnerzy, wśród których Partnerem wiodącym wyznaczono Gminę Miejską Przemysłu, oświadczyli wolę współpracy i integracji celem realizacji wspólnych przedsięwzięć na terenie przemyskiego MOF. Gotowość do podejmowania wspólnych działań na rzecz dynamicznego rozwoju tego obszaru została wyrażona w „Liście intencyjnym dotyczącym współpracy w ramach Przemyskiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego”, który został podpisany przez władze reprezentujące poszczególne samorządy. Wskazano w nim przesłanki do funkcjonowania MOFP, wśród których znajdują się:

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w celu dobrego wykorzystania wysokiej aktywności gospodarczej,
- wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności działających w sektorach wysokie szansy i innowacyjnych,
- lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego poprzez działania zmierzające do stworzenia nowych miejsc pracy i rozwój usług wyższego rzędu,
- wspólne starania o lokalizację na terenie MOF dużych inwestycji,
- przygotowanie lokalnej gospodarki do optymalnego wykorzystania szans płynących z bliskości autostrady A4,
- zmiana charakteru i wymiaru współpracy transgranicznej z Ukrainą z drobnych relacji handlowych na logistykę wyższego szczebla, pośrednictwo handlowe i turystykę,
- wspólne starania o lokalizację na terenie MOF imprez kulturalnych,
- wspieranie działań na rzecz dywersyfikacji partnerów wymiany międzynarodowej,
- tworzenie i realizacja wspólnych projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Sygnatariusze Listu Intencyjnego z dnia 12 września 2013r. dotyczącego partnerstwa w projekcie „Integracja działań na rzecz rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu”, wyrazili następnie wolę realizacji jego zapisów podejmując współpracę w ramach umowy partnerskiej zawartej w dniu 30 kwietnia 2014r. Porozumienie międzygminne określa szczegółowe warunki i zakres współpracy oraz zasady finansowania działań podejmowanych wspólnie w celu realizacji zamierzeń w ramach MOF

Przemysł. Liderem porozumienia jest Gmina Miejska Przemysł. Współpraca samorządów Obszaru Funkcjonalnego będzie prowadzić do poprawy warunków życia jego mieszkańców m.in. poprzez przygotowanie wspólnych projektów rozwojowych oraz rozbudowy powiązań funkcjonalnych między Przemysłem a jego otoczeniem dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju województwa podkarpackiego, przy zaangażowaniu podmiotów wewnątrz obszaru.

Wymiar zarządzania strategicznego w odniesieniu do struktury MOF Przemysł odnosi się do procesów decyzyjnych w zakresie wyznaczania kierunków współpracy, modyfikowania (lub wyznaczania nowych) głównych celów działania oraz horyzontalnej oceny skuteczności ich osiągnięcia.

MOF Przemysł, jako porozumienie samorządów, podejmuje działania w ramach realizacji niniejszej strategii dzięki ich zaangażowaniu. Stąd też zarządzanie strategiczne strukturą Obszaru Funkcjonalnego należeć musi do zgromadzenia władz samorządowych poszczególnych jednostek – sygnatariuszy porozumienia. Rekomenduje się, aby zgromadzenie organów wykonawczych władz poszczególnych samorządów odbywało się przynajmniej raz w ciągu roku. Zgromadzenie podejmując kluczowe decyzje (jednomyślnie lub większością głosów) powierza zarządzanie w wymiarze operacyjnym Wydziałowi Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych, działającemu w strukturach samorządu Przemysła. Przy tym Lider lub któryś z Partnerów nie mają przyznanego prawa do podejmowania zobowiązań jakiegokolwiek rodzaju za drugą stronę lub w jej imieniu, bez uprzedniej pisemnej zgody tej strony. Będą wspólnie wdrażać Projekt oraz wspierać wzajemnie w działaniach zmierzających do osiągnięcia jego celów. Szczegółowe obowiązki stron porozumienia zostały opisane w zawartej przez nie umowie.

Dla sprawnej realizacji zadań merytorycznych wytypowana jest Rada na rzecz rozwoju MOF Przemysł, składająca się z przedstawicieli władz poszczególnych JST wchodzących w skład MOF Przemysł i przedstawicieli świata nauki i biznesu. Każdy Partner wskazuje swoich przedstawicieli do prac w zespole projektowym. Do pracy tych mogą być również zapraszani eksperci zewnętrzni. Na czele Rady będzie stał Przewodniczący – Prezydent Miasta Przemysła lub wyznaczony przez niego Zastępca Prezydenta Miasta Przemysła. Zespołem projektowym kieruje koordynator projektu – Naczelnik Wydziału Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Przemysłu (RIF). Spotkanie władz samorządów skupionych w Obszarze Funkcjonalnym każdorazowo organizuje wyznaczony przez Naczelnika pracownik RIF, który również uzgadnia uprzednio program obrad oraz jest odpowiedzialny za upowszechnianie jego ustaleń i wyników. Partnerzy zobowiązani są do współpracy zarówno z Liderem, jak i z wykonawcami poszczególnych inwestycji. Przyjętym sposobem komunikacji stron jest kontakt telefoniczny oraz pisemny (za pośrednictwem poczty elektronicznej i poczty tradycyjnej), przy czym wszelkie istotne ustalenia zmieniające zapisy wniosku o przyznanie dotacji wymagają formy pisemnej.

Poza wymiarem upowszechniania i promocji MOF oraz podejmowaniem kluczowych decyzji

strategicznych, podstawową formą działania Porozumienia jest realizacja projektów wynikających ze strategii Obszaru Funkcjonalnego – głównie w ramach podejścia bazującego na koncepcji dedykowanych konkursów.

W ramach projektowanego systemu zarządzania strategicznego rekomenduje się system otwarty, tj. oparty na zaangażowaniu poza stroną samorządową także liderów reprezentujących inne sektory i środowiska, co stworzy przestrzeń do komunikacji międzysektorowej. W szczególności należy tu uwzględnić sektor biznesu oraz środowiska naukowo-badawcze. Zakres tej współpracy powinien obejmować organizację panelu (w ramach rocznego spotkania władz samorządowych), w którym oprócz przedstawicieli samorządów uczestniczą partnerzy gospodarczy oraz reprezentujący środowiska naukowe.

Dodatkowo, dla zapewnienia koherencji systemu realizacji Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł z wdrażaniem instrumentów rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS), istotne jest zapewnienie efektywnej wymiany informacji z lokalnymi grupami działania (LGD), zarówno na etapie budowania strategii przez poszczególne LGD, jak i w ramach wdrażania tych programów wsparcia. Systematyczna współpraca Lidera oraz przedstawicieli LGD na poziomie inicjatyw lokalnych w ramach podejścia RLKS pozwoli na zapewnienie rozwoju w wymiarach:

- zrównoważonych relacji miasto – wieś w kontekście kierunków interwencji publicznej,
- partycypacyjnego charakteru Strategii – poprzez zaangażowanie liderów sektora organizacji pozarządowych.

Dla podkreślenia znaczenia tych gremiów (liderzy LGD, organizacje trzeciego sektora), również w tym przypadku rekomenduje się poza systematyczną współpracą, także udział przedstawicieli stowarzyszeń czy fundacji w dedykowanym panelu podczas rocznego spotkania przedstawicieli władz samorządów Obszaru Funkcjonalnego.

Wymiar projektowy

Głównym założeniem współpracy w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł jest realizacja projektów partnerskich, których ostatecznymi interesariuszami są mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje z terenu Obszaru Funkcjonalnego. Co do zasady, wymiar projektów o charakterze zintegrowanym zgodny jest z wyznaczonymi celami strategicznymi.

Współpraca na poziomie projektowym w ramach MOF będzie w szczególności realizowana poprzez wdrażanie zapisów Strategii. Dodatkowo Partnerzy – również w formule projektów współpracy – będą realizowali pozostałe działania wpisujące się w zdefiniowane cele strategiczne, które nie zostały ujęte w Strategii.

Można wyodrębnić zatem dwie grupy projektów w ramach koncepcji wdrażania niniejszej Strategii:

- przedsięwzięcia zintegrowane przewidziane do realizacji na terenie MOF Przemysłu, stanowiące właściwą treść Strategii,
- projekty spełniające kryteria projektów zintegrowanych, nie znajdujące się w Strategii, które mają równorzędne znaczenie dla rozwoju MOF, jednak nie odnoszą się wprost do uwarunkowań wynikających z programów operacyjnych w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020.

Realizacja założeń poszczególnych przedsięwzięć jest ściśle związana z aktualnymi i przyszłymi uwarunkowaniami organizacyjnymi oraz finansowymi jednostek samorządowych wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu. System zarządzania projektami (zarówno wynikającymi ze Strategii, jak i przedsięwzięciami poza Strategią) opiera się w wymiarze ogólnym na trzech głównych elementach:

- formułowanie zestawu przedsięwzięć przewidzianych do realizacji (projektów o charakterze zintegrowanym),
- wdrażanie przedsięwzięć zintegrowanych – realizacja projektów,
- monitoring rezultatów i warunków wdrażania przedsięwzięć zintegrowanych – głównie w odniesieniu do stopnia realizacji zakładanych dla każdego z nich wskaźników produktu i rezultatu.

Szczegółowe zasady realizacji przedsięwzięć zintegrowanych zostały zawarte w Strategii MOF Przemysłu i należy je również odnosić do pozostałych projektów nie ujętych w tym dokumencie. System zarządzania strategicznego w ramach ośrodka subregionalnego zakłada, że zawartość kart przedsięwzięć zintegrowanych jest w istotnym zakresie determinowana przez uwarunkowania związane z możliwościami uzyskania wsparcia UE w ramach programów operacyjnych. Trzeba też zaznaczyć, że w przypadku gdy w ramach dostępnego finansowania ze środków UE dla projektów zintegrowanych możliwa będzie realizacja takich działań w ramach celów strategicznych, które obecnie znajdują się poza Strategią, wskazane jest rozszerzenie jej zakresu. W szczególności należy przyjąć, że modyfikacje zawartości Strategii jako dokumentu o charakterze operacyjnym mogą być dokonywane na bieżąco przez Lidera w porozumieniu z Partnerami z poszczególnych samorządów. Tego typu elastyczna struktura zarządzania pozwoli na maksymalnie efektywne zarządzanie współpracą w wymiarze projektowym w kontekście skutecznego wykorzystania możliwości finansowania realizacji Strategii ze środków UE. W ramach Strategii przyjmuje się podejście całościowe do rozwoju subregionu, uwzględniając różne aspekty współpracy, w tym takie, które mogą być realizowane bez konieczności podejmowania działań inwestycyjnych. Jednocześnie, jako dokument wykonawczy, Strategia skupia się na definiowaniu przedsięwzięć zintegrowanych, na które składają się grupy zadań inwestycyjnych, społecznych. Dodatkowo dokument jest opracowaniem, które w szczególnie mocny sposób podkreśli zintegrowany

charakter zawartych w nim projektów i jest odpowiedzią na nowe podejście do zarządzania rozwojem w ramach perspektywy finansowanej UE na lata 2014-2020. Stąd struktura i zawartość Strategii korespondują z systemem wdrażania funduszy UE w Polsce w okresie jego obowiązywania.

8.1 System monitoringu i ewaluacji, wskaźniki realizacji

Procedury monitorowania i ewaluacji Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu uwzględniają specyfikę współpracy samorządów przyjętej w zaakceptowanej i podpisanej przez nich umowie.

Monitoring

Zakłada się monitoring postępów realizacji Strategii w okresach rocznych (monitoring przeprowadzany w I kwartale każdego roku, dotyczący postępów za rok ubiegły). Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnych informacji dotyczących działań, które zostały podjęte w ramach poszczególnych celów strategicznych, a w szczególności przedsięwzięć zintegrowanych (zarówno na poziomie przygotowania koncepcyjnego, projektowego, jak i na poziomie wdrożeniowym). Koncepcja zarządzania strategicznego zakłada, że działania rozwojowe podejmowane przez MOF Przemysłu w latach 2014-2020 będą każdorazowo przyporządkowane do zdefiniowanych obszarów i celów strategicznych. Wynikiem monitoringu prowadzonego w systemie rocznym będzie zatem zestawienie działań (zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych – „miękkich”, podjętych inicjatyw, promocji lub lobbingu na rzecz podjęcia działań przez inne jednostki itp.), których realizacja została podjęta w ramach każdego z Obszarów strategicznych i Celów strategicznych zapisanych w Strategii. Wymagane jest zatem, aby Lider, którego przedstawicielem jest Naczelnik Wydziału Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych Miejskiego w Przemysłu, systematycznie monitorował podejmowane działania poprzez przyporządkowywanie ich do poszczególnych obszarów i celów strategicznych.

Zestawienie działań podejmowanych w ramach MOF jest corocznie prezentowane na zgromadzeniu władz zaangażowanych samorządów. Taka formuła pozwala także na dokonanie bieżącej oceny postępów realizacji Strategii oraz wprowadzenia modyfikacji w zakresie przedsięwzięć zintegrowanych (w uzasadnionych przypadkach także celów strategicznych). Zaprezentowana niżej tabela może stanowić wzór formy raportu rocznego z monitoringu realizacji Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu.

Istotne jest, aby raporty roczne zawierały pełny zestaw odniesień do postępów wdrażania Strategii (także powiązań i modyfikacji celów strategicznych i Przedsięwzięć Zintegrowanych).

Tabela 8 Struktura monitoringu Strategii

Nazwa przedsięwzięcia zintegrowanego/projektu	Obszar Strategiczny, w który wpisuje się przedsięwzięcie	Obszar Strategiczny 1	Obszar Strategiczny 2
	Cel strategiczny, w który wpisuje się przedsięwzięcie	Cel strategiczny 1.1	Cel strategiczny 2.1 Cel strategiczny 2.2 Cel strategiczny 2.3 Cel strategiczny 2.4
Przedsięwzięcie zintegrowane (nazwa przedsięwzięcia)	Opis podjętych działań (w tym stan osiągnięcia wyznaczonych w karcie projektu wskaźników produktu i rezultatu)		

Nazwa projektu	Obszar Strategiczny, w który wpisuje się projekt	Obszar Strategiczny 1	Obszar Strategiczny 2
	Cel strategiczny, w który wpisuje się projekt	Cel strategiczny 1.1	Cel strategiczny 2.1 Cel strategiczny 2.2 Cel strategiczny 2.3 Cel strategiczny 2.4
Projekt/podjęte działanie, które znajdowało się poza Strategią	Opis podjętych działań		

Źródło: opracowanie własne

Zastosowanie proponowanego narzędzia wymaga systematycznego gromadzenia danych zarówno w odniesieniu do działań koordynowanych na poziomie Obszaru Funkcjonalnego, ale także inicjatyw i zadań podejmowanych indywidualnie przez samorządy – sygnatariuszy zawartego porozumienia. Stąd w zakresie systemu monitoringu wymagana jest ścisła współpraca oraz systematyczna aktywność Lidera (Wydział Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Przemysłu), jak i wyznaczonych przedstawicieli w strukturach samorządowych poszczególnych zaangażowanych jednostek. Istotne jest, aby wyniki raportu rocznego o stanie realizacji Strategii były prezentowane nie tylko w ramach prac zgromadzenia przedstawicieli władz zaangażowanych samorządów, ale także publikowane (w szczególności przy wykorzystaniu strony internetowej Lidera MOF).

Ewaluacja

W okresie wdrażania Strategii przewidziano przeprowadzanie ewaluacji mid-term (śródkresowej) – w terminie do końca czerwca 2017 oraz ewaluacji ex-post (po upływie okresu planowania określonego dla Strategii) – w terminie do końca grudnia 2021.

Wynikiem procesu ewaluacji będzie szczegółowy raport zawierający podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu (informacje roczne) wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych obszarów i celów strategicznych. Każdorazowo celem ewaluacji jest obiektywna krytyka wyników wdrażania Strategii, co pozwala ocenić również jakość samego systemu wdrażania i monitorowania. Przeglądy ewaluacyjne strategiczne mają na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na faktyczne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji), także w kontekście projektowania kolejnego okresu planowania rozwoju Obszaru Funkcjonalnego. Istotne jest, aby procedura ewaluacji uwzględniała:

- aktualizację danych zawartych w diagnozie społeczno-gospodarczej, stanowiącej jeden z elementów Strategii,
- prezentowanie raportów z przeglądów strategicznych na zgromadzeniu władz samorządowych ośrodka subregionalnego wraz z jego obszarem funkcjonalnym; prezentacja zawiera: rekomendacje korekt, aktualizacji, uzupełnienia zawartości Strategii oraz w uzasadnionych przypadkach modyfikacji Przedsięwzięć Zintegrowanych i dodania dodatkowych projektów (w przypadku, gdy w ramach dostępnego finansowania ze środków UE dla projektów zintegrowanych możliwa będzie realizacja w ramach wyznaczonych celów strategicznych działań, które obecnie znajdują się poza Strategią) – jeśli zachodzą uzasadnione powiązania.

Zmiany w Strategii MOF Przemysłu dokonywane będą podczas posiedzenia władz samorządów – sygnatariuszy umowy partnerskiej, na wniosek Naczelnika Wydziału Rozwoju, Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych UM w Przemysłu. Wskazane jest, aby rekomendowane zmiany były wcześniej konsultowane i uzyskały akceptację na poziomie przedstawicieli/koordynatorów z ramienia poszczególnych samorządów.

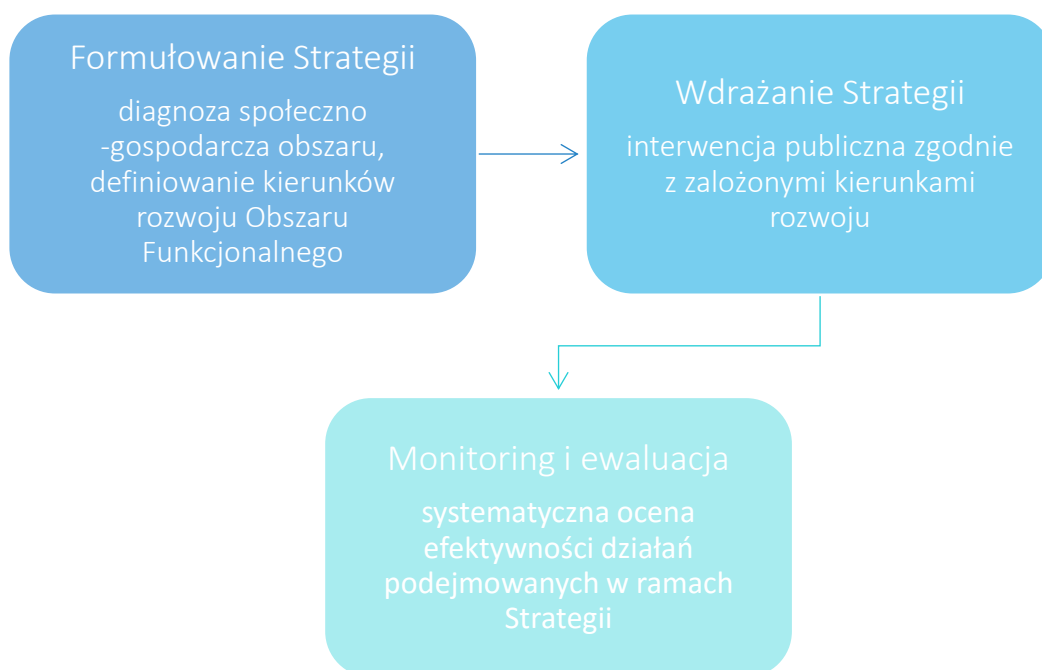
Celem ewaluacji mid-term będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i rezultatów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia na kolejne lata wdrażania Strategii. Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być działania ujęte w strategii. Wnioski z oceny (przy wykorzystaniu narzędzi stosowanych w ramach przeglądów strategicznych) posłużą jako rekomendacje dla planowania rozwoju w następnym okresie planowania strategicznego. Rekomendowana procedura ewaluacji Strategii obejmuje zaangażowanie niezależnych podmiotów zewnętrznych. Ewaluacja może dodatkowo

obejmować przeprowadzenie badań sondażowych.

Wybór wykonawcy działań związanych z ewaluacją Strategii musi obejmować etap propozycji metodologicznej (na etapie postępowania – jako element procedury ocen ofert poszczególnych wykonawców lub na etapie realizacji kontraktu ewaluacyjnego).

Uwzględniając ścisłe powiązania procesu monitoringu oraz oceny okresowej (ewaluacji), struktura zarządzania procesem wdrażania Strategii obejmuje fazy: formułowania / wdrażania / systematycznego monitoringu i ewaluacji. Poniższy schemat ilustruje kluczowe zależności poszczególnych etapów procesu wdrażania Strategii.

Grafika 5 Struktura zarządzania procesem wdrażania Strategii



Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki

W ramach procedur monitoringu i ewaluacji kontrolowany będzie poziom osiągnięcia wskaźników produktu (postęp rzeczowy) i rezultatu określonych w kartach zadań, które przedstawione są w niniejszym opracowaniu dla każdego z przedsięwzięć zintegrowanych.

Podstawowym źródłem wskaźników proponowanych do wykorzystania na potrzeby procedur monitoringu i ewaluacji wdrażania Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu są oficjalne

dane statystyczne zapewniane przez system polskiej statystyki publicznej⁴. Wykorzystano metodologię rekomendowaną w ramach projektu systemowego Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju – „Strategicznie dla Rozwoju”.

Jako wartości bazowe dla wskaźników Strategii pokrywającej się z okresem programowania UE na lata 2014-2020 przyjmuje się dane zawarte w diagnozie społeczno-gospodarczej dla MOF – które co do zasady obejmują aktualizację na rok 2014 oraz agregację na poziomie gmin i/lub całego obszaru funkcjonalnego. Wskaźniki zdefiniowano na poziomie celów strategicznych – każdy z proponowanych wskaźników spełnia dwa podstawowe warunki dla efektywnego pomiaru postępu realizacji celów (uzyskanych rezultatów interwencji w ramach Strategii):

- umożliwiają pomiar zmiany wartości w wyniku interwencji publicznej,
- są ściśle skorelowane z treścią celu, do którego są przyporządkowane.

Nie zdefiniowano wartości docelowych dla poszczególnych wskaźników, gdyż proponowane kierunki interwencji strategicznej są zbyt mocno powiązane z jednostkowymi działaniami podejmowanymi na poziomie lokalnym (samorządy gminne i powiatowe) oraz na poziomie makro – samorząd województwa, instytucje krajowe. Jednocześnie wskaźniki proponowane dają możliwość uzyskania rzetelnego i wiarygodnego obrazu zmian zachodzących w obszarze funkcjonalnym w kontekście wdrażania projektów (w tym w szczególności działań i przedsięwzięć o charakterze zintegrowanym) w ramach Strategii MOF Przemysław.

⁴ „Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej”, T. Kot, A. Weremiuk, MIR, Warszawa 2012

Tabela 9 Wskaźniki dla celów strategicznych

Cel strategiczny 1.1. Podniesienie jakości życia mieszkańców Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu

- Stopa bezrobocia [%]
- Pracujący na 1000 osób w wieku produkcyjnym [os.]
- Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej [szt.]
- Liczba osób otrzymujących zasiłek stały na terenie Obszaru Funkcjonalnego [os.]
- Liczba przestępstw na terenie Obszaru Funkcjonalnego [szt.]
- Liczba miejsc w przedszkolach na 1000 mieszkańców [szt.]
- Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych [%]
- Zdawalność egzaminu maturalnego [%]
- Środki przeznaczone na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na jednego mieszkańca [zł]
- Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do sieci dla użytku uczniów [os.]
- Odsetek dzieci w wieku 0-3 lat objętych opieką żłobkową [%]
- Liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców [jedn.]
- Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. mieszkańców [ob.]

Cel strategiczny 2.1. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców MOF Przemysłu

- Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych [jedn. gosp.]
- Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności [jedn. gosp.]
- Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności [jedn. gosp.]
- Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]

Cel strategiczny 2.2. Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności gospodarki

- Kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym generowany przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego [zł]
- Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]
- Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 [jedn. gosp.]

Cel strategiczny 2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Przemysłu

- Ścieżki rowerowe na terenie Obszaru Funkcjonalnego [km]
- Liczba zdarzeń drogowych (kolizje i wypadki) na terenie gmin MOF Przemysłu [szt.]

Cel strategiczny 2.4. Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych

- Ludność gmin Obszaru Funkcjonalnego korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółem ludności [%]
- Mieszkania wyposażone w instalacje (wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie) w miastach i na wsi – w % ogółu mieszkań MOF [%]
- Długość sieci rozdzielczej (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa) na 100 km² [km]
- Nakłady na środki trwałe służące ochronie powietrza atmosferycznego i klimatu w % nakładów na ochronę środowiska ogółem [%]
- Wydatki gmin MOF Przemysł w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska [tys. zł]
- Odsetek mieszkańców Obszaru Funkcjonalnego korzystających z oczyszczalni ścieków [%]
- Powierzchnia terenów poddanych ustawowej ochronie w Obszarze Funkcjonalnym [ha]

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe zestawienie może zostać rozszerzone lub zmodyfikowane przez ekspertów zewnętrznych, których zadaniem będzie zaproponowanie wiarygodnych metod ewaluacji. Należy jednak uwzględnić zastosowanie części z proponowanych wskaźników, głównie z uwagi na łatwą dostępność danych (Bank Danych Lokalnych GUS).

Spis tabel

Tabela 1 Wskaźniki przedsiębiorczości w MOF Przemysł – analiza porównawcza za rok 2014	15
Tabela 2 Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna wybranych gmin MOF	16
Tabela 3 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania I Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji	55
Tabela 4 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania II Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publ.....	56
Tabela 5 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania III Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami	58
Tabela 6 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania IV Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego	59
Tabela 7 Struktura monitoringu Strategii	84
Tabela 8 Wskaźniki dla celów strategicznych	88
Tabela 9 Matryca problemy – działania – projekty Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł	92
Tabela 10 Podsumowanie matrycy - projekty strategiczne	93

Spis wykresów

Wykres 1 Lokalizacja prywatnych podmiotów mających siedzibę na terenie MOF Przemysł w roku 2014	11
Wykres 2 Osoby fizyczne prowadzące działalność gosp. w Przemysłu do wszystkich osób fizycznych prow. Dział. w MOF	12
Wykres 3 Ogólna dynamika wzrostu przedsiębiorczości w roku 2014, 2010=100	12
Wykres 4 Dynamika wzrostu przedsiębiorczości dla poszczególnych kategorii w MOF Przemysł w roku 2014, 2010=100	13
Wykres 5 Wskaźnik przedsiębiorczości MOF na tle woj. Podkarpackiego oraz kraju	14
Wykres 6 Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na terenie MOF w latach 2010-2014.....	19
Wykres 7 Ludność gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł w latach 2010,2012, 2014.....	20
Wykres 8 Saldo migracji wewnętrznych w gminach MOF Przemysł w latach 2010-2014	20
Wykres 9 Ilość ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010 i 2012 i 2014.....	22
Wykres 10 Przyrost naturalny na terenie MOF w latach 2010-2014	22
Wykres 11 Wskaźnik bezrobocia na terenie MOF Przemysł.....	24
Wykres 12 Udział osób w gosp. domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności MOF.....	25
Wykres 13 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w roku 2014.....	26
Wykres 14 Dostępność i liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej na terenie MOF Przemysł w latach 2010 -2013.....	27
Wykres 15 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na terenie MOF Przemysł w latach 2010-2013.....	28
Wykres 16 Zwiedzający muzea w latach 2010-2014	30
Wykres 17 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w tys. w 2013 roku.....	31
Wykres 18 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w tys. w 2013 roku.....	32
Wykres 19 Procentowy udział zebranych odpadów zmieszanych na terenie MOF Przemysł w 2013 roku	33
Wykres 20. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie.....	35
Wykres 21 Długość dróg w [km] w roku 2012.....	37
Wykres 22 Zużycie energii elektrycznej w [kWh] na niskim napięciu na 1 mieszkańca w latach 2010, 2013.....	39
Wykres 23 Zadłużenie gmin w stosunku do ogółu ich dochodów	94
Wykres 24 Budżet gmin MOF Przemysł w tys. zł.....	94

Spis grafik

Grafika 1 Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysł.....	9
Grafika 2 Województwo Podkarpackie z zaznaczeniem Miejskich Obszarów Funkcjonalnych	10
Grafika 3 Infrastruktura drogowa i kolejowa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł	36
Grafika 4 Schemat obszarów i celów strategicznych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł	51
Grafika 5 Struktura zarządzania procesem wdrażania Strategii	86

Załącznik nr 1 Macierz strategiczna oddziaływania Strategii MOF

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu zgodnie z zaleceniami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego zostanie poddana analizie przy pomocy matrycy logicznej w zakresie korelacji: problemy MOF – zaplanowane projekty/przedsięwzięcia – rezultaty. Skonstruowane narzędzie umożliwia dokonanie oceny rzeczywistej skuteczności zaplanowanej interwencji (metodyka analizy w tym zakresie została zaczerpnięta z „Ram koncepcyjnych w zakresie przygotowania i oceny Strategii ZIT” opracowanymi przez JASPERS Warszawa – Grupa zadaniowa ZIT). Należy podkreślić, iż analiza danego problemu ze zdefiniowanym działaniem MOF pozwala na wskazanie obszarów, w których przedsięwzięcie strategiczne cechuje się najwyższym stopniem zgodności.

Tabela 10 Matryca problemy – działania – projekty Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu

Tytuł przedsięwzięcia zintegrowanego	Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji (PI 3a)	Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu (PI 4e)	Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysłu (PI 6a)	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysłu (PI 4e)
Cele strategiczne MOF Przemysłu	Cel strategiczny 1.1. Cel strategiczny 2.1. Cel strategiczny 2.2.	Cel strategiczny 1.1. Cel strategiczny 2.3. Cel strategiczny 2.4	Cel strategiczny 1.1. Cel strategiczny 2.4	Cel strategiczny 1.1. Cel strategiczny 2.4
Problem 1. Nieefektywne wykorzystanie istniejących zasobów gospodarki MOF na rzecz wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru				
Problem 1.1 Niski poziom innowacyjności MOF Przemysłu				
Problem 1.2 Relatywnie niski poziom przedsiębiorczości na terenie MOF				
Problem 1.3 Ograniczona liczba działających Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na terenie MOF				
Problem 1.4 Wysoka liczba osób bezrobotnych				
Problem 1.5 Brak silnych podmiotów funkcjonujących w ramach sektora B+R				
Problem 2. Dysproporcje w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego rdzenia MOF i jego otoczenia funkcjonalnego				
Problem 2.1 Niska rozpoznawalność oraz niedostateczna atrakcyjność osiedleńcza MOF Przemysłu				
Problem 2.2 Niewykorzystany kapitał ludzki dla wzmocnienia potencjału gospodarczego MOF				
Problem 2.3 Niski poziom integracji przestrzennej i spójności terytorialnej MOF				
Problem 2.4 Relatywnie niska mobilność mieszkańców wewnątrz obszaru				
Problem 2.5 Niewystarczający stan infrastruktury technicznej				
Problem 3. Pogarszanie się stanu środowiska naturalnego w wyniku wykorzystywania nieefektywnych źródeł energii i ograniczonego rozwoju ekologicznego transportu publicznego				
Problem 3.1. Niski poziom wewnętrznej dostępności komunikacyjnej MOF – niezadowolający odsetek korzystających z transportu publicznego				
Problem 3.2 . Wrastająca antropopresja na środowisko naturalne – zanieczyszczenie środowiska i funkcjonowanie terenów zdegradowanych				
Problem 3.3 . Niewykorzystane możliwości rozwojowe bazujące na technologiach przyjaznych dla środowiska oraz integracji usług publicznych				

Źródło: opracowanie własne

Powyższa macierz konfrontuje ze sobą dwie zmienne celem dokonania rzeczywistej oceny przedmiotowej Strategii MOF Przemysłu, w kontekście skuteczności zaproponowanych przedsięwzięć i zbadania zależności zaproponowanej interwencji w kontekście zidentyfikowanych problemów. Charakterystyka wykorzystanych z macierzy zmiennych:

- Oś pionowa – zidentyfikowane problemy MOF stanowiące pochodną diagnozy obszaru wsparcia, pogrupowane i poddane gradacji korespondującej z syntetycznym bilansem strategicznym zaprezentowanym w Kluczowych Problemach Strategicznych (3 problemy główne oraz 13 problemów szczegółowych).
- Oś pozioma – zintegrowane przedsięwzięcia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu

Analiza przedstawiona w formie macierzy polegała na zestawieniu powyższych zmiennych, czego efektem jest wyznaczenie 52 pól korelacyjnych – komórek wskazujących na stopień wpływu poszczególnych działań na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów.

Tabela 11 Podsumowanie macierzy - projekty strategiczne

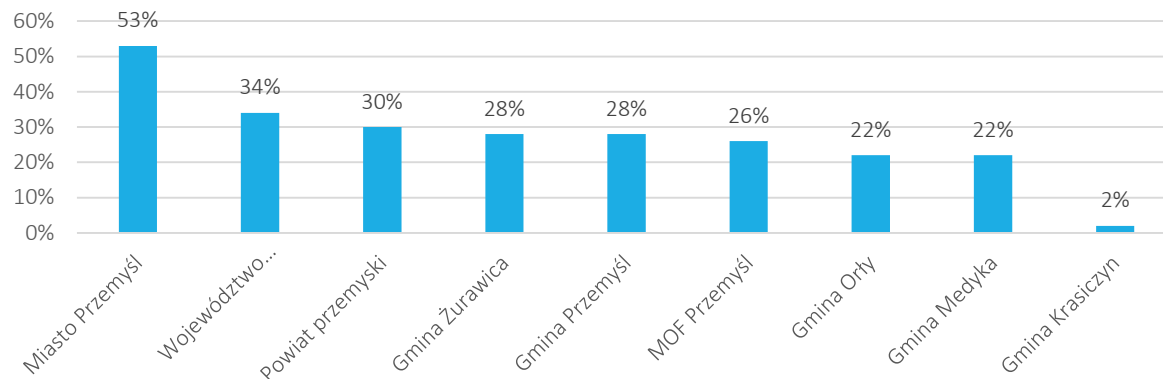
Definicja	wpływ bardzo pozytywny (++)	wpływ pozytywny (+)	wpływ neutralny	wpływ negatywny (-)	wpływ zdecydowanie negatywny (--)
Kolor					
Liczba oddziaływań w macierzy	18	12	22	0	0
Odsetek [%]	34,6%	23,1%	42,3%	-	-

Źródło: opracowanie własne

Powyższe syntetyczne podsumowanie udowadnia, iż zaprojektowana logika interwencji oraz wyselekcjonowane przedsięwzięcia zintegrowane zostały zdefiniowane w oparciu o diagnozę i identyfikację obszarów problemowych. Bardzo pozytywny lub pozytywny wpływ jest udziałem ponad połowy oddziaływań – świadczy to o wysokiej koordynacji interwencji umożliwiającej efektywne spożytkowanie środków dedykowanych obszarom funkcjonalnym w ramach RPO WP 2014-2020.

Załącznik nr 2 Budżety gmin MOF Przemysł

Wykres 23 Zadłużenie gmin w stosunku do ogółu ich dochodów



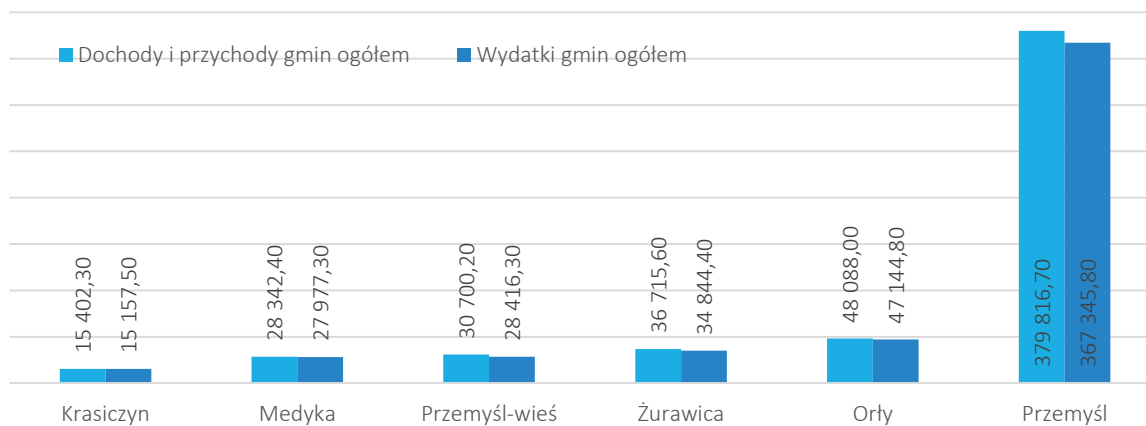
Źródło: opracowanie własne

Tabela 12 Zadłużenie gmin w stosunku do ogółu ich dochodów na przestrzeni lat.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Krasieczyn	5,87%	6,08%	3,91%	2,44%	5,08%	2,76%	5,52%	3,15%	2,35%
Gmina Orły	19,65%	15,63%	11,29%	8,23%	26,88%	19,33%	17,69%	29,70%	22,05%
Gmina Medyka	14,29%	7,77%	6,39%	21,35%	28,18%	28,72%	23,66%	28,57%	22,41%
Gmina Żurawica	22,51%	22,02%	15,22%	33,75%	41,44%	37,77%	29,52%	29,32%	28,22%
Gmina Przemysł	26,52%	21,05%	18,43%	36,95%	40,05%	51,66%	36,78%	37,95%	28,34%
Miasto Przemysł	23,92%	20,72%	23,31%	34,28%	29,09%	30,74%	53,50%	53,35%	53,23%

Źródło: opracowanie własne

Wykres 24 Budżet gmin MOF Przemysł w tys. zł



Źródło: opracowanie własne



Przemysł - Cieszyn, 2015

Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XXVII/169/16
Rady Gminy Żurawica
z dnia 21 października 2016 r.



Prognoza Oddziaływania na Środowisko
Strategii Miejskiego Obszaru
Funkcjonalnego Przemysłu



Opracowanie:



Autor opracowania:

„4eco” projektowanie w ochronie środowiska

mgr inż. Maciej Majer

43-400 Cieszyn, ul. Błogocka 42/5



Spis treści

Spis treści	3
Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	5
1. Przedmiot i zakres opracowania	7
2. Podstawy formalno–prawne opracowania.....	8
3. Cel i zakres merytoryczny opracowania	11
4. Metody pracy i materiały źródłowe.....	13
4.1. Wykorzystane materiały źródłowe.....	13
4.2. Metoda opracowania	14
5. Charakterystyka poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i ich wzajemnych powiązań	15
5.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu.....	15
5.2. Geomorfologia.....	16
5.3. Budowa geologiczna.....	17
5.3. Hydrogeologia.....	17
5.4. Hydrologia.....	20
5.5. Gleby	27
5.6. Klimat	27
5.7. Powietrze atmosferyczne	28
5.8. Struktura zagospodarowania oraz szata roślinna.....	30
5.9. Świat zwierzęcy.....	31
5.10. Formy ochrony przyrody	32
5.11. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska	35
5.12. Ocena odporności na degradację i zdolności regeneracyjne środowiska	37
6. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia Strategii	39
7. Ocena rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych i innych ustaleń projektu	43
7.1 Kierunki rozwojowe Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł.....	43
7.2. Lista przedsięwzięć zintegrowanych przewidzianych do realizacji na terenie MOF Przemysł	46
8. Powiązanie ustaleń Strategii z innymi dokumentami oraz sposób realizacji celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym	53
8.1. Komplementarność Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł z innymi dokumentami	53
8.1.1. Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020.....	53
8.1.2. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego.....	54
8.1.3. Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 dla Powiatu Przemyskiego.....	55
8.1.4. Program Ochrony Środowiska dla Miasta Przemysła na lata 2010 – 2013	56
8.1.5. Program Ochrony Środowiska na lata 2005 – 2015 dla Gminy Przemysł	58

8.2. Ocena zgodności ustaleń Strategii z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska	58
9. Skutki braku realizacji ustaleń Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu	63
10. Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu Strategii MOF Przemysłu.....	65
10.1. Wpływ na klimat i powietrze atmosferyczne	65
10.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	66
10.3. Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby.....	67
10.4. Fauna i flora, różnorodność biologiczna i formy ochrony przyrody	68
10.5. Wpływ na klimat akustyczny	68
10.6. Wpływ na zasoby naturalne i zabytki.....	69
10.7. Wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi	70
11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Strategii MOF Przemysłu	72
12. Oddziaływania transgraniczne	76
13. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Strategii	77
14. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień MOF Przemysłu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	79
Spis grafik	81
Spis tabel	81
Spis załączników	81

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Strategia MOF Przemysłu powstała w ramach, realizowanego przez Miasto Przemysłu oraz Gminy: Krasiczyn, Orły, Przemysłu, Medyka i Żurawica, projektu pn. „Integracja działań na rzecz rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu”, dofinansowanego z Unii Europejskiej, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko dla dokumentu ramowego - Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu. W myśl ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2013 poz. 1235), prognoza oddziaływania na środowisko stanowi podstawowy dokument niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu. Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Strategii na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodności z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska. Szczegółowy zakres informacji wymaganych w prognozie wskazano w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

Analiza celów ustanowionych w Strategii MOF Przemysłu wykazała, że są one komplementarne i realizują cele strategiczne wyznaczone w:

- Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020
- Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego;
- Programie Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015 dla Powiatu Przemyskiego
- Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Przemysłu na lata 2010 – 2013, z perspektywą do 2017r.
- Programie Ochrony Środowiska na lata 2005 – 2015 dla Gminy Przemysłu.

W trakcie analizy uwarunkowań środowiskowych realizacji postanowień Strategii MOF Przemysłu, zidentyfikowano podstawowe obszary problemowe:

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, którego głównymi źródłami są źródła komunalne, tzw. niska emisja oraz źródła liniowe – główne ciągi komunikacyjne;
- zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zagrożenie powodziowe;
- Antropopresja na obszary cenne przyrodniczo;
- Niedostateczny rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym głównie odpadami komunalnymi.

- Emisja hałasu, w tym głównie w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.

Wskazane problemy środowiskowe na terenie MOF znajdują częściowe rozwiązanie w ramach zaproponowanych w Strategii zadań do realizacji.

W prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w projektach zadań na następujące elementy: powietrze i klimat, wody, bioróżnorodność, powierzchnię ziemi i glebę, krajobraz, dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki oraz zdrowie ludzi. Określono oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska.

Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było ogólne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Oceny tej dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie budowy i eksploatacji. Negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji. Jako ewentualne długoterminowe oddziaływania związane są głównie z realizacją przedsięwzięć drogowych oraz realizacją zabudowy przemysłowej. Oddziaływania te polegać będą na lokalnym przekształceniu terenu, pogorszeniu jakości powietrza oraz podwyższeniu poziomu hałasu.

Miejski Obszar Funkcjonalny sąsiaduje od wschodu z Ukrainą. Zakres oddziaływania wszystkich działań określonych w Strategii MOF Przemysł nie obejmuje obszarów sąsiednich państw, w związku z tym nie wystąpią oddziaływania o zasięgu transgranicznym.

Brak realizacji założeń dokumentu strategicznego spowodowałoby mniejszą skuteczność wykorzystania zasobów finansowych, gospodarczych, przestrzennych porozumienia samorządów oraz zmniejszyłoby stopień osiągnięcia zamierzonych celów. Można przyjąć założenie, że bez wdrożonych mechanizmów planowania strategicznego nie byłaby możliwa realizacja podstawowej zasady zrównoważonego rozwoju, która z założenia wymaga podejścia całościowego i długofalowego.

Większość zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia na obecnym etapie prognozowania. W przypadku inwestycji, których oddziaływanie na środowisko może być negatywne należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie niekorzystnie oddziaływać na środowisko.

Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich priorytetów pozwala na stwierdzenie, że ich realizacja w sposób bezpośredni i pośredni przyczyni się do poprawy jakości środowiska oraz zachowania dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zapotrzebowania na nieodnawialne zasoby środowiska.

1. Przedmiot i zakres opracowania

Uzasadnieniem dla powołania Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł jest przede wszystkim koncentracja funkcji gospodarczych i społecznych. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 utworzenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł wpłynie na osiągnięcie zakładanych w Strategii działań, tj.:

- poszerzenie oferty obszarów atrakcyjnych dla inwestorów dzięki powstawaniu i rozwojowi stref aktywności gospodarczej,
- podniesienie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców dzięki wspieraniu powstawania i rozwojowi mikroprzedsiębiorstw,
- zmniejszenie poziomu bezrobocia dzięki zwiększeniu liczby atrakcyjnych miejsc pracy
- polepszeniu warunków życia mieszkańców sąsiadujących obszarów wiejskich.

Strategia MOF Przemysł powstała w ramach, realizowanego przez Miasto Przemysł oraz Gminy: Krasiczyn, Orły, Przemysł, Medyka i Żurawica, projektu pn. „Integracja działań na rzecz rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł”, dofinansowanego z Unii Europejskiej, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko (zwana dalej Prognozą OOŚ) dla dokumentu ramowego - Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł (zwana dalej Strategią lub Strategią MOF Przemysł).

2. Podstawy formalno–prawne opracowania

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (tj. Dz. U. 2013 poz. 1235) na organie administracji opracowującym projekt polityki, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu lub innych dokumentów, które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i realizacja postanowień tych dokumentów mogących spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko, spoczywa obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko ww. dokumentu.

W myśl ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* prognoza oddziaływania na środowisko stanowi podstawowy dokument, niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu.

Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Strategii na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko jest obowiązkowe dla każdego dokumentu o charakterze ramowym, wyznacza podstawy i ogólne warunki dla realizacji przyszłych przedsięwzięć, tak infrastrukturalnych, jak i o charakterze organizacyjnym i przestrzennym. Analizie i ocenie podlega całość założeń wynikających ze Strategii. Prognoza pozwala – we wszystkich fazach planowania – uwzględnić wzajemne relacje pomiędzy uwarunkowaniami przyrodniczymi, a przyjętymi zadaniami i celami strategicznymi i metodami ich wdrożenia.

Zapisy ustawy z 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* stanowią odzwierciedlenie wdrożenia do polskich regulacji prawnych ustaleń podjętych na poziomie międzynarodowym w dyrektywach Wspólnot Europejskich, w tym:

- Dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985),
- Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych

oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992),

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003),
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008).

Oprócz wymienionej ustawy podstawą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko są również inne obowiązujące ustawy i rozporządzenia krajowe, w tym przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. 2013 poz. 1232 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2013 poz. 1235),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (t. j. Dz. U. 2012 poz. 145 ze zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21),
- Ustawa z dnia 23 czerwca 2006 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t. j. Dz.U. 2013 poz. 1399),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. nr 75 poz. 493),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2010 nr 213 poz. 1397 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska (Dz. U. 2006 nr 137, poz. 984 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t. j. Dz. U. 2014 poz. 112),
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych

- poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów Dz. U. 2003 nr 192, poz. 1883),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. nr 112, poz. 1206),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. nr 49, poz. 356),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. 2011 nr 95 poz. 558),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2010 nr 16 poz. 87),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz. U. 2010 nr 130 poz. 881),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. 2010 nr 130 poz. 880),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 1031),
 - Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2004r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. nr 58, poz. 535 ze zm.),
 - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. 2002 nr 8, poz. 70).

3. Cel i zakres merytoryczny opracowania

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest wskazanie przewidywanego wpływu na środowisko, jaki może mieć miejsce na skutek realizacji przedsięwzięć, dla których Strategia wyznacza ramy i kierunki rozwoju, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w Strategii rozwiązaniami o charakterze planistycznym i organizacyjnym, a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, a także aspektami gospodarczymi i społecznymi, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres informacji wymaganych w prognozie wskazano w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko*. Zgodnie z tym artykułem prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązanie z innymi dokumentami,
2. Informację o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
3. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
4. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
5. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza określa, analizuje i ocenia:

1. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
2. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
3. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
5. Przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta,

rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Ponadto prognoza przedstawia:

1. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
2. Biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu, cele i przedmiot obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko*, informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

4. Metody pracy i materiały źródłowe

W Prognozie przedstawiono wyniki analizy, a także oceny potencjalnych zagrożeń dla środowiska wynikających z zapisów Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu. Zaproponowano rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ ustaleń Strategii na środowisko. Określono także możliwości poprawy stanu oraz funkcjonowania systemów przyrodniczych.

4.1. Wykorzystane materiały źródłowe

Literatura:

- Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1994,
- Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w roku 2014 r., WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Kraków 2015 r.,
- Geomorfologia, Klimaszewski M., PWN Warszawa, 1978,
- Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. Fundacja IUCN, Warszawa.

Materiały kartograficzne:

- mapa topograficzna dla obszaru opracowania,
- mapa zasięgu obszarów zagrożenia powodziowego, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.
- mapa zasięgu obszarów Natura 2000 w skali 1:50 000.

Dokumenty, inne opracowania:

- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Program działań na lata 2007-2013, Warszawa 2007,
- II Polityka ekologiczna Państwa, Warszawa 2001,
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Warszawa 2003,
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016, Warszawa 2008,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego województwa podkarpackiego,
- Program Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019r. Wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, 2013r.,
- Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 -2015 dla Powiatu Przemyskiego, Zarząd Powiatu Przemyskiego, czerwiec 2008r.

- Prognoza Oddziaływania na Środowisko dla dokumentu „Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015 dla Powiatu Przemyskiego”, Zarząd Powiatu Przemyskiego, czerwiec 2009r.
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta Przemysła na lata 2010-2013, z perspektywą do 2017r.
- Program Ochrony Środowiska na lata 2005 – 2015 dla Gminy Przemysł, Przemysł 2005r.

4.2. Metoda opracowania

Materiały literaturowe, w połączeniu z wizją terenową, pozwoliły na opracowanie charakterystyki stanu funkcjonowania środowiska, występujących zagrożeń i zasobów cennych pod względem wartości przyrodniczych w podziale na poszczególne komponenty.

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono głównie przy zastosowaniu metody indukcyjno-opisowej, polegającej na charakterystyce istniejących zasobów środowiska oraz łączeniu w logiczną całość posiadanych informacji o dotychczasowych mechanizmach funkcjonowania środowiska i wskazaniu, jakie potencjalne skutki mogą wystąpić w środowisku w wyniku realizacji ustaleń planu.

Posłużono się również metodą porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości. Porównano zaproponowane rozwiązania planistyczne z istniejącymi uwarunkowaniami przyrodniczymi. Prognozę oddziaływania na środowisko przedstawiono w zakresie, jaki umożliwia obecny stan dostępnej informacji o środowisku oraz w tym kontekście - stopień ogólności (lub szczegółowości) ustaleń Strategii.

Powyższe materiały, w połączeniu ze szczegółową wizją terenową, pozwoliły opracować charakterystykę stanu funkcjonowania środowiska, a także określić szanse i zagrożenia wynikające z realizacji Strategii w odniesieniu do środowiska przyrodniczego oraz warunków życia mieszkańców i funkcjonowania lokalnych społeczności. Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

W toku prac nad sporządzeniem strategicznej prognozy oddziaływania na środowisko posłużono się także ogólnie stosowanymi metodami analiz przestrzennych, w tym metodą nakładkową polegającą na nanoszeniu warstw zasięgów występowania danego zjawiska lub czynnika na podkłady kartograficzne, obrazując w ten sposób zasięg przestrzenny oraz bariery ekotopograficzne danych zjawisk.

Ponadto przy ocenie przewidywanych zmian w środowisku wywołanych realizacją postanowień strategii oparto się o metodę analizy trendu – umożliwiającą ocenę stanu zasobów, ekosystemu, społeczności ludzkiej w danej perspektywie czasowej.

5. Charakterystyka poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i ich wzajemnych powiązań

5.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu położony jest w województwie podkarpackim. MOF Przemysłu tworzy Miasto Przemysłu i 5 gmin: Krasiczyn, Medyka, Orły, Przemysłu i Żurawica, zlokalizowanych w powiecie przemyskim w tzw. obszarze przygranicznym.

Pod względem powierzchni MOF Przemysłu (501,88 km²) stanowi 2,81% obszaru województwa podkarpackiego.

Miasto Przemysłu jest subregionalnym ośrodkiem rozwoju, które swoją historię i rozwój zawdzięcza położeniu geograficznemu. Decyduje to o wiodących funkcjach Przemysłu: jako centrum handlowego, ważnego węzła komunikacyjnego i ośrodka kulturalno–naukowego i turystycznego. Przemysłu położony jest w odległości ok. 78 km na południowy wschód do Rzeszowa i 12 km na zachód od granicy państwowej z Ukrainą i u wrót Bieszczadów. Jest miastem na prawach powiatu grodzkiego oraz stolicą i siedzibą władz powiatu ziemskiego (jego jedynym miastem), skład którego wchodzi 10 Gmin: Bircza, Fredropol, Dubiecko, Krasiczyn, Krzywca, Medyka, Orły, Przemysłu, Stubno i Żurawica. Miasto graniczy od wschodu i zachodu z Gminą Przemysłu, od południowego zachodu z Gminą Krasiczyn, od północy z Gminą Żurawica i od północnego wschodu z Gminą Medyka.

Gmina Krasiczyn położona jest nieopodal Przemysłu. W większości leży po prawej stronie rzeki San. Obejmuje obszar 12 486 ha, w tym ok. 7 000 ha stanowią lasy i zakrzaczenia (ok. 70% powierzchni gminy).

Gmina Medyka położona jest w powiecie przemyskim. Znaczna jej część obejmuje obszar zwany "Bramą Przemyską". Od północy sąsiaduje z gminą Stubno, od południa z miastem i gminą Przemysłu, od zachodu z gminą Żurawica, a od wschodu granica gminy przebiega wzdłuż granicy państwowej polsko-ukraińskiej. Gmina Orły położona jest w północnej części powiatu przemyskiego, 10 km na północ od miasta Przemysłu przy międzynarodowej trasie E- 77. Gmina sąsiaduje od południa z gminą Żurawica, od wschodu z gminą Stubno, a od północy i zachodu z gminami powiatu jarosławskiego.

Gmina Przemysłu położona jest wokół miasta Przemysłu, na Pograniczu Pogórza Przemyskiego, Kotliny Sandomierskiej. Od strony wschodniej granicą gminy jest granica państwowa z Ukrainą. Na jej terenie występują liczne atrakcje przyrodnicze, zlokalizowane głównie na terenie Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego. Gmina Żurawica położona jest na Pogórzu Rzeszowskim. 75% powierzchni gminy zajmują obszary upraw polowych, co świadczy o rolniczym charakterze gminy. Jest największą i najbogatszą gminą Powiatu Przemyskiego.

Grafika 1 Mapa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł



źródło: opracowanie własne SWIG Delta Partner

5.2. Geomorfologia

Wg podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego teren opracowania położony jest na terenie Pogórza Karpackiego w większości w obrębie mezoregionu Pogórza Przemyskiego. Od północy niewielka część terenów należy do mezoregionu Pogórza Dynowskiego, a od wschodu do Płaskowyżu Chyrowskiego. Pełna klasyfikacja fizyczno-geograficzna obszaru (Kondracki 1994) wygląda następująco:

Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem (51)

- Podprowincja: Podkarpacie Północne (512)
 - Makroregion: Kotlina Sandomierska (512.1)
 - Mezoregion: Podgórze Rzeszowskie (512.52)
 - Mezoregion: Dolina Dolnego Sanu (512.46)
- Makroregion: Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6)
 - Mezoregion: Pogórze Dynowskie (513.64)
 - Mezoregion: Pogórze Przemyskie (513.65)

Prowincja: Karpaty Wschodnie (52)

- Podprowincja: Podkarpacie Wschodnie (521)
 - Makroregion: Płaskowyż Sańsko-Dniestrzański (521.1)
 - Mezoregion: Płaskowyż Chyrowski (521.11)

Płaskowyż Sańsko–Dniestrzański charakteryzuje się małym zróżnicowaniem wysokości względnych, przy maksymalnej wysokości terenu ok. 300 m n.p.m. Formami morfologicznymi występującymi na płaskowyżu są : słabo urzeźbione zrównania wierzchowinowe, stoki o nierównym nachyleniu (w obrębie których występują osuwiska skalno–wietrzelinowe), doliny nieckowate i wciosowe (wcięte w zbocza 5-20 m,) w obrębie których zachodzą intensywne procesy erozyjne. Pogórze Dynowskie stanowi wyżynę wznoszącą się do wysokości 280–350 m n.p.m, pociętą dolinami, w obrębie stoków intensywnie niszczonej ruchami masowymi w postaci osuwisk i złazisk pokryw zwietrzelinowych. Pogórze Przemyskie jest to obszar wznoszący się do wysokości 260–350 m n.p.m, o urozmaiconej rzeźbie, bogatej w formy morfologiczne i atrakcyjnej widokowo.

Północna część obszaru leży w obrębie Podgórze Rzeszowskiego. Jest to wierzchowina lessowa o urozmaiconej rzeźbie i zróżnicowanym nachyleniu, porozcinana dolinami nieckowatymi i wąwozami lessowymi o prawie pionowych zboczach.

5.3. Budowa geologiczna

Obszar MOF Przemysłu posiada złożoną budowę geologiczną i leży w obrębie trzech geologicznych jednostek strukturalnych:

- Karpat Zewnętrznych – zbudowanych z utworów jednostki skolskiej (warstwy inoceramowe senonu) nasuniętych na sfałdowane utwory tortonu lub na jednostkę stebnicką. Fałdy układają się na kształt leżącego wachlarza, z regularnymi synklinami i antyklinami o niezbyt stromych upadach warstw. Tę część jednostki nazwano sinusoidą przemyską.
- Brzeżnej strefy Wschodnio – Karpackiej zbudowanej ze sfałdowanych molasowych osadów miocenu, tworzących jednostkę stebnicką.
- Zapadliska Podkarpackiego, rowu tektonicznego, wypełnionego osadami mioceniowymi (iły krakowieckie i iłolupki), powstałego w wyniku ostatniego wydźwignięcia się Karpat podczas fałdowań alpejskich, w okresie środkowego trzeciorzędu.

5.3. Hydrogeologia

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu położony jest na obszarze o zróżnicowanej budowie geologiczno-strukturalnej co powoduje różnorodność i zmienność zasobów wód podziemnych. Są to wody w utworach kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Wody w utworach trzeciorzędowych mają niewielkie znaczenie użytkowe i wyłącznie charakter lokalny. Głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy, o zróżnicowanej miąższości, wahającej się od kilku

do kilkunastu metrów. Część gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu leży w obrębie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 429 i 430.

- GZWP 429 „Dolina Przemysłu” ze strefą ochrony sanitarnej, obejmuje swym zasięgiem następujące gminy: Żurawica, Medyka, Stubno, Orły. Powierzchnia – 60 km², średnia głębokość – 10-30 m, zasoby dyspozycyjne - 8 tys. m³/d.
- GZWP 430 „Dolina Sanu” ze strefą ochrony sanitarnej, obejmuje swym zasięgiem następujące gminy: Przemysły, Krasiczyn, Krzywca, Dubiecko. Powierzchnia – 98 km², średnia głębokość – 10 m, zasoby dyspozycyjne – 35 tys. m³/d.

Zbiorniki zbudowane są z czwartorzędowych utworów aluwialnych o miąższości od kilku do około 30 m. Są to otoczaki, żwiry i piaski w różnym stopniu zaglinione. Gliny i piaski pylaste występujące w stropowej partii aluwii rzecznych w postaci warstwy o nieregularnej miąższości nie przekraczają zwykle 2 m.

Zwierciadło, poza tymi wyjątkami, ma charakter swobodny. Wahania zwierciadła są niewielkie i wynoszą od kilkudziesięciu centymetrów do 2 m. W pobliżu koryta rzeki San stany wód podziemnych ściśle uzależnione są od stanów wody w rzece. Poziom wodonośny zbiornika zasilany jest przeważnie w drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych, a w mniejszym stopniu dopływem wód z podłoża i lokalnie z cieków powierzchniowych, a także spływem ze zboczy. Wody podziemne w obrębie tarasów niższych występują w więzi hydraulicznej z wodami powierzchniowymi, jednak rzeka spełnia tu rolę drenującą. Wydajności uzyskiwane z pojedynczych ujęć wahają się w granicach od kilku do ponad 30 m³/h. Średnia wydajność z pojedynczego ujęcia wynosi 27,6 m³/h. Współczynniki filtracji osiągają przeważnie wartości rzędu 0,1 do 100 m/d. Pod względem chemicznym wody są najczęściej typu HCO₃–Ca–Mg oraz HCO₃–SO₄–Ca–Mg, a ich mineralizacja nie przekracza 0,5 g/dm³.

Wody podziemne zbiornika narażone są na zagrożenia związane przede wszystkim z działalnością człowieka. Największy wpływ na zanieczyszczenie wód podziemnych mają ścieki komunalne, przemysłowe oraz składowiska odpadów komunalnych i zbiorniki z produktami naftowymi. Występują również zagrożenia związane z przebiegiem i utrzymaniem głównych szlaków komunikacyjnych (Przemysły – Dynów), a także stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów mineralnych na znacznych obszarach zbiornika. Z uwagi na to, że wody podziemne zbiornika pochodzą całkowicie z infiltracji opadów, dla zachowania czystości wód w zbiorniku konieczne jest odpowiednie zagospodarowanie terenu, połączone z wyeliminowaniem zanieczyszczeń z obszaru spływu wód do zbiornika i zasięgu oddziaływania ujęcia.

Obszar MOF Przemysłu znajduje się w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 127 oraz 158. W oparciu o ocenę stanu ilościowego oraz chemicznego stwierdzić można, że stan wód jest dobry i nie

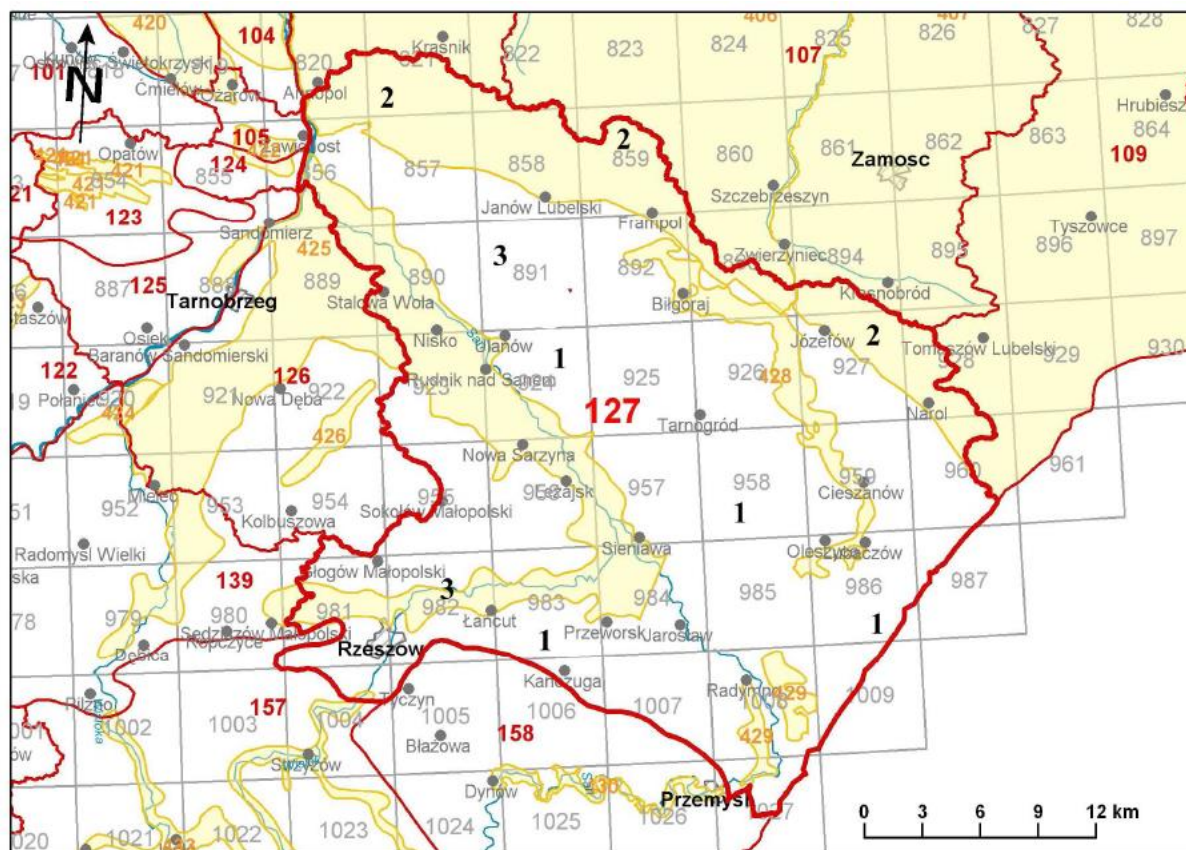
występuje zagrożenie nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego jak i chemicznego.

Tabela 1 Wykaz jednolitych części wód podziemnych na terenie MOF Przemysli

Nazwa jednolitej części wód podziemnych	127	158
Europejski kod JCWPd	PLGW2200127	PLGW2200158
Powierzchnia jednolitej części wód [km ²]	8933.04	3811.44
Warstwowość	jednowarstwowa	jednowarstwowa
Średnia grubość [m]	2.05.1950	1.10.2020
Średnia głębokość [m]	1 - 80	1 – 50
Ocena stanu ilościowego	dobry	dobry
Ocena stanu chemicznego	dobry	dobry
Ocena zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu ilościowego	niezagrożona	niezagrożona

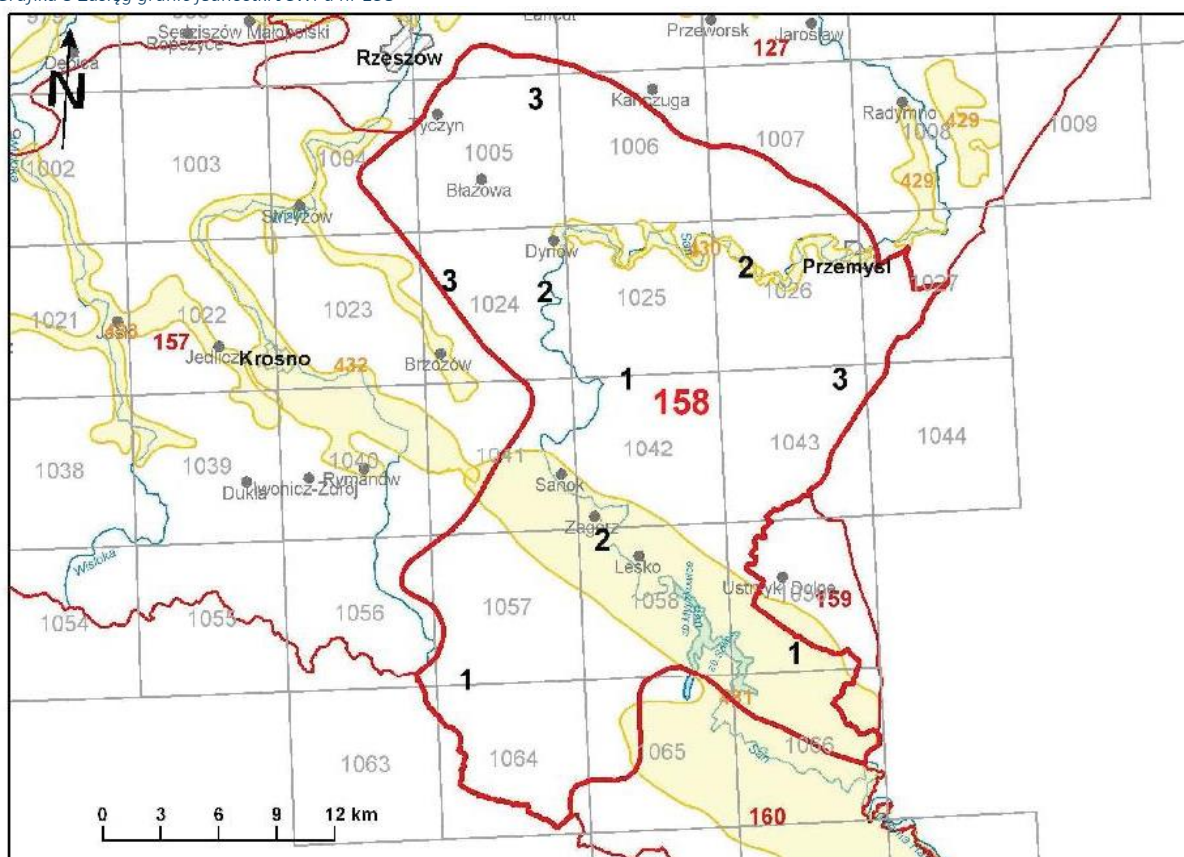
źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG

Grafika 2 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 127



źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Grafika 3 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 158



źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Głównym rezerwuarem wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do picia są warstwy czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Wody te ujmowane są za pomocą studni głębinowych.

5.4. Hydrologia

Obszar MOF Przemysłu należy do dwóch dużych jednostek hydrograficznych rozdzielonych granicą Karpat. Pierwszą jest region Kotliny Sandomierskiej posiadający charakter infiltracyjno-spływowy i odznaczający się większą niż region karpacki retencją podłoża. Sieć rzeczna tworzą doptywające z gór rzeki karpackie i cieki Kotliny mające swe źródła na jej obszarze. Drugą jednostką jest region karpacki. Jako obszar podgórski cechuje się większymi opadami i dużym spływem po mało przepuszczalnych utworach fliszowych. Obszar ten wyróżnia się dużą liczbą źródeł o małej wydajności i dużym zagęszczeniu sieci rzecznej.

Obszar opracowania należy w całości do zlewni Wisły (zlewnia I rzędu). Największą rzeką regionu jest San. Rzeka wypływa w Bieszczadach Zachodnich w rejonie przełęcz Użockiej na wysokości ok. 900 m n.p.m na terenie Ukrainy. Długość Sanu wynosi 443,4 km, a powierzchnia zlewni wynosi 16861,3 km²,

z czego 14390 km² znajduje się na terenie Polski.

Na terenie obszaru odcinek Sanu znajduje się w jego środkowym biegu. Do ujścia do rzeki Wisły San płynie z południowego-wschodu na północny-zachód ze średnim spadkiem 0,34%. Górny odcinek rzeki do ujścia Wołosatego ma charakter potoku górskiego. Lewostronne dopływy (w tym Wołosaty) odwadniają wschodnie stoki najwyższych szczytów Bieszczadów (Halicz, Krzemień, Bukowe Berdo). Źródłowa część zlewni to górzyste tereny leśne, praktycznie niezamieszkałe lub z nieliczną zabudową, o charakterze turystyczno-wypoczynkowym. San płynie od źródeł aż do Przemysła głęboką, wyciętą w skałach fliszowych doliną. Poniżej Przemysła rzeka opuszcza obszar pogórski i wpływa do Kotliny Sandomierskiej. W środkowej części zlewni dno doliny Sanu jest podmokłe, gdyż w tym obszarze występuje gęsta sieć starorzeczy oraz liczne rowy melioracyjne. Obszar prawostronnej zlewni Sanu przecina od wschodu granica państwowa z Ukrainą a od północy granica administracyjna między województwem podkarpackim i lubelskim. Około 15% zlewni Sanu leży na terytorium Ukrainy.

W górnym biegu, na długości 55 km, rzeka stanowi granicę państwową z Ukrainą. Średni roczny przepływy Sanu na wodowskazie w Przemyslu wynosi $51,7 \text{ m}^3/\text{s}$. Rzeka San charakteryzuje się znaczną zmiennością stanów wód, z bardzo wyraźnie zaznaczonymi wezbrzeniami wiosennymi (marzec), spowodowanymi roztopami oraz letnimi, powodowanymi obfitymi opadami. Stany niżowe występują jesienią (wrzesień, październik) oraz zimą (styczeń, luty). Wahania stanu wód w Sanie łagodzone są przez oddziaływanie zespołu zbiorników retencyjnych Solina – Myczkowce. Przy prawidłowej gospodarce zespołu zbiorników, przepływy minimalne nie powinny spadać poniżej $6,0 \text{ m}^3/\text{s}$, a wielkie wody prawdopodobne powinny ulec obniżeniu z $Q1\%=2270 \text{ m}^3/\text{s}$ do $Q1\%=1830 \text{ m}^3/\text{s}$.

Kolejną główną rzeką na terenie obszaru MOF Przemysłu jest Wiar. Jest to rzeka transgraniczna, należy do zlewni rzeki San i jest jej prawobrzeżnym dopływem. Górna i środkowa część zlewni leży w obrębie Pogórza Przemyskiego, dolna w południowo-wschodniej części Kotliny Sandomierskiej. Prawie połowa zlewni Wiaru znajduje się na terenie Ukrainy. Rzeka w środkowym biegu dwukrotnie przekracza granicę państwową z Ukrainą. W miejscowości Sierakońce wpływa na teren Ukrainy, a w miejscowości Stanisławczyk wpływa ponownie na teren Polski. Największym dopływem Wiaru jest rzeka Wyrwa. Klasa jakości wód rzeki San w ppk Ubieszyn dla badanych wskaźników fizykochemicznych w roku 2012 była stanu dobrego. Większość wskaźników charakteryzujących warunki tlenowe, zanieczyszczenia organiczne, biogeny oraz zasolenie mieściły się w granicach stężeń dla stanu bardzo dobrego i dobrego (klasa I i II). Stan ekologiczny oraz chemiczny jest dobry.

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu.

Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego. Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych na terenie MOF Przemysł przedstawiono poniżej.

Tabela 2 Charakterystyka Jednolitych Części wód powierzchniowych na terenie MOF Przemysłu

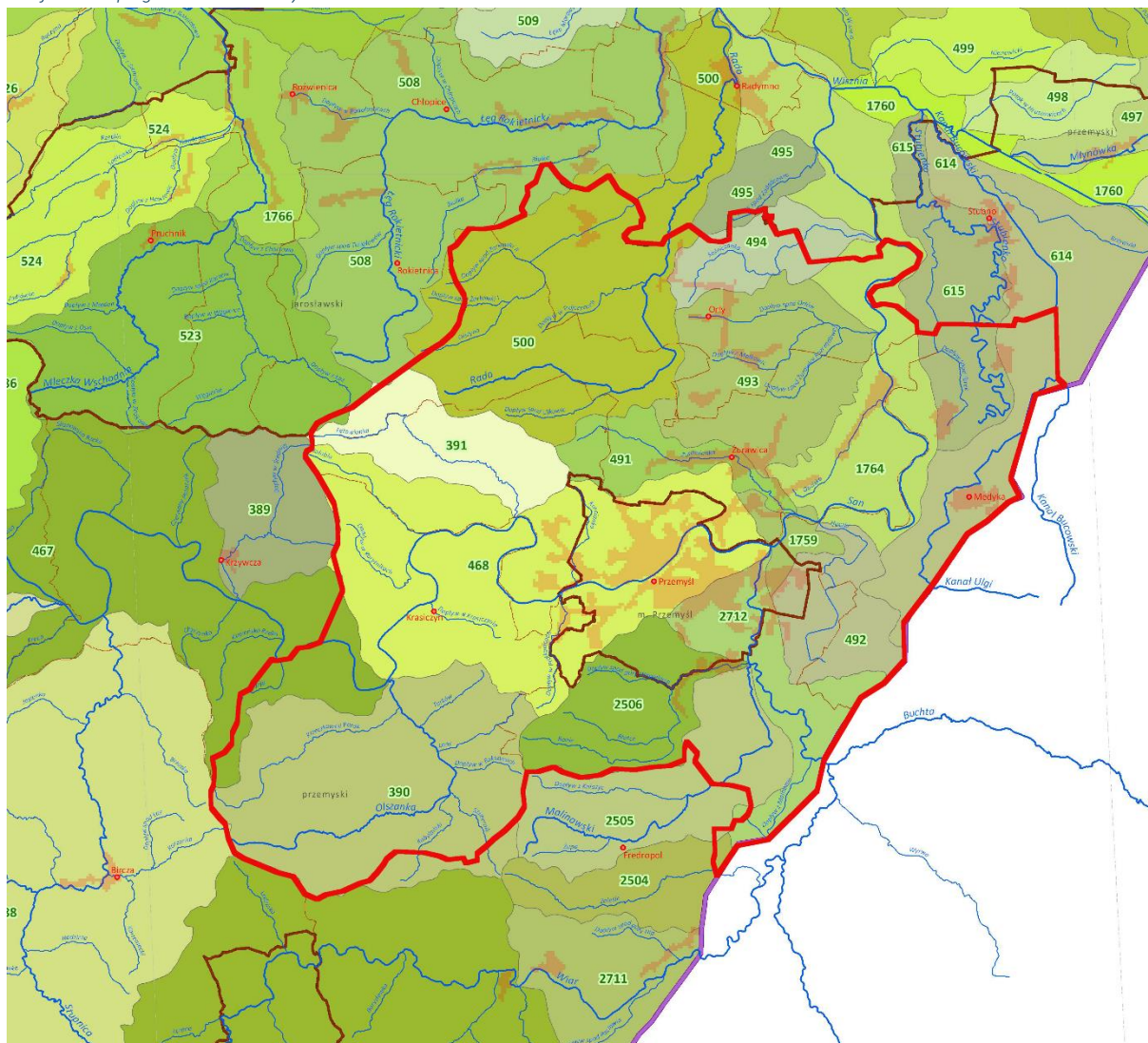
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja				Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza						
				Kod	Nazwa					
PLRW20001222389	Olszanka	GW0810	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Silnie zmieniona część wód	zły	Dobry potencjał wód	niezagrożona
PLRW20001222396	Łetowianka	GW0811	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok fliszowy (12)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW20001522379	San od Tyrawki do Olszanki	GW0810	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Średnia rzeka wyżynna wschodnia (15)	Silnie zmieniona część wód	dobry	Dobry potencjał wód	niezagrożona
PLRW200015223999	San od Olszanki do Wiaru	GW0811	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Średnia rzeka wyżynna wschodnia (15)	Silnie zmieniona część wód	dobry	Dobry potencjał wód	niezagrożona
PLRW20001622512	Żurawica	GW0811	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW200016225132	Huczki	GW0811	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW200016225169	Dopływ z Małkowic	GW0814	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW20001622518	Sońniczanka	GW0814	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW200016225329	Rada	GW0814	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	dobry	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW200016225529	Łęg Rokietnicki	GW0814	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW200019225131	San od Wiaru do Huczek	GW0811	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	Silnie zmieniona część wód	dobry	Dobry potencjał wód	niezagrożona
PLRW2000192259	San od Huczek do Wisfoka, bez Wisfoka	GW0814	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Rzeka nizinna piaszczysto-	Naturalna część wód	dobry	Dobry stan wód	niezagrożona

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja				Typ JCWP	Status	Ocena stanu		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza						
				Kod	Nazwa					
PLRW20006224969	Potok Malinowski	GW0813	Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	gliniasta (19) Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW20006224989	Bonie	GW0813	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6)	Naturalna część wód	zły	Dobry stan wód	niezagrożona
PLRW2000922499	Wiar od granicy państwa do ujścia	GW0813	Region wodny Górnej Wisły	2000	Obszar dorzecza Wisły	Mała rzeka wyżynna węglanowa (9)	Silnie zmieniona część wód	dobry	Dobry potencjał wód	niezagrożona

źródło: www.kzgw.gov.pl ego

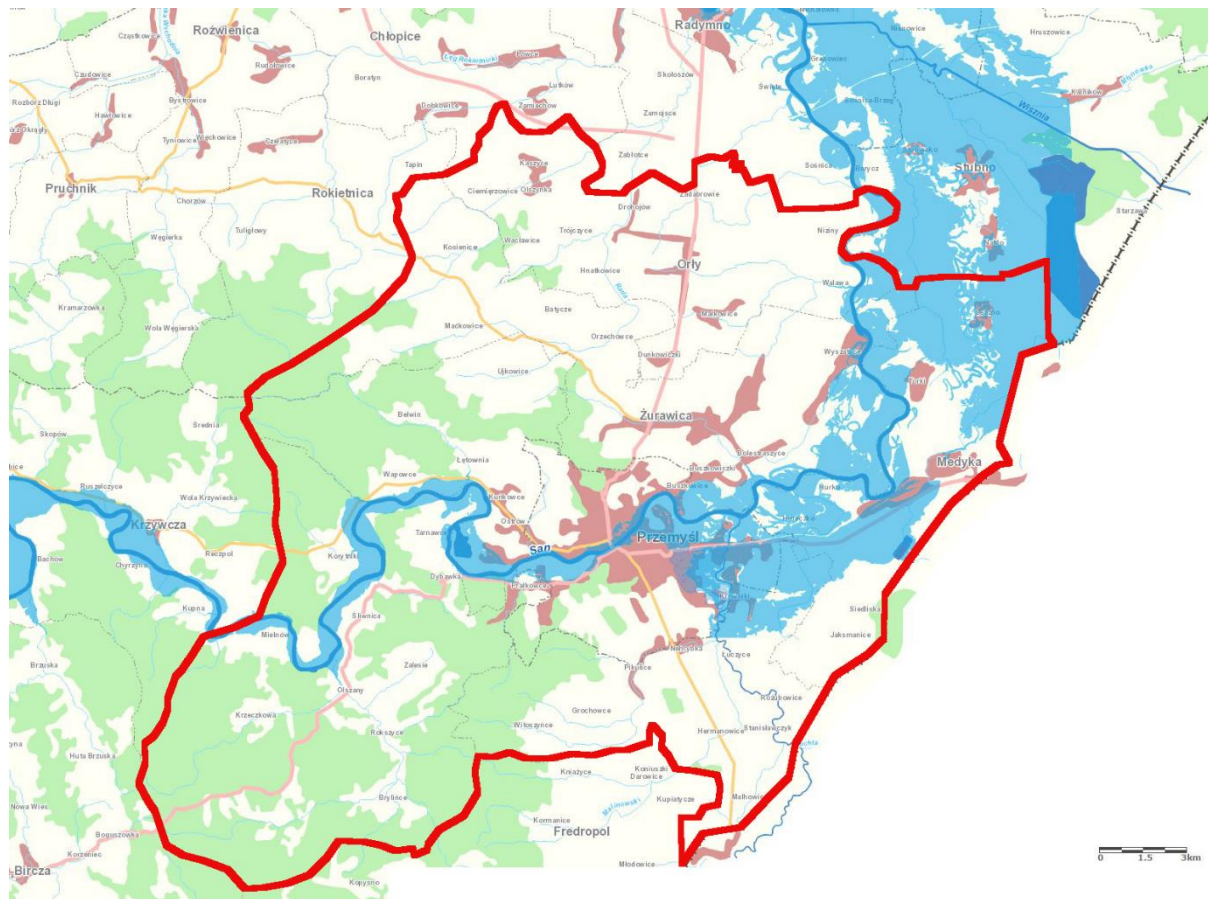
Grafika 4 Mapa granic MOF Przemysli na tle JCWP



Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Na terenie MOF Przemysł występuje zagrożenie zalaniem wodami powodziowymi – głównie rzeki San. Najbardziej zagrożonym terenem są obszary w obrębie gmin Przemysł, Medyka i w mniejszym stopniu Żurawica. Poniżej przedstawiono mapę obszarów zagrożenia powodziowego i wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla obszaru MOF Przemysł.

Grafika 5 Mapa zagrożenia powodziowego (Q=0,2%, ciemnoniebieski) i wstępnej oceny ryzyka powodziowego (jasnoniebieski)



źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Jakość wód powierzchniowych w obrębie MOF Przemysłu jest stale monitorowana przez WIOŚ w Rzeszowie. Wyniki badań jakości JCWP na terenie analizowanego obszaru przedstawiono poniżej.

Tabela 3 Wyniki badań jakości JCWP na terenie MOF Przemysłu

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/potencjał ekologiczny
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP				
PLRW20001522379	San od Tyrawki do Olszanki	III	-	II	umiarkowany
PLRW200015223999	San od Olszanki do Wiaru	III	-	II	umiarkowany
PLRW200016225329	Rada	IV	-	PSD	słaby
PLRW200019225131	San od Wiaru do Huczek	I	-	II	dobry
PLRW2000192259	San od Huczek do Wiśłoka, bez Wiśłoka	III	-	II	umiarkowany
PLRW20006224989	Bonie	IV	-	II	słaby
PLRW2000922499	Wiar od granicy państwa do ujścia	III	-	I	umiarkowany

źródło: WIOŚ Rzeszów 2015r.

5.5. Gleby

W północno-wschodniej części obszaru dominują czarnoziemy, gleby brunatne i pyłowe utworzone z lessów oraz utworów pyłowych lessowatych, piasków i glin. W południowej części na obszarach górzystych dominują gleby brunatne i pyłowe. Najlepszymi glebami w powiecie są gleby utworzone z lessów i mady zaliczane przeważnie do klasy II, IIIa, IIIb, a częściowo do klasy I, IVa, i IVb. Większość gleb powiatu charakteryzuje się kwaśnym odczynem, niską zasobnością w dostępny dla roślin fosfor i potas oraz magnez. Wśród gleb powiatu przemyskiego utworzonych z lessów przeważają czarnoziemy charakteryzujące się lekko kwaśnym i obojętnym odczynem, występują one głównie w obrębie Pogórza Rzeszowskiego.

5.6. Klimat

Pod względem klimatycznym obszar MOF Przemysłu należy głównie do dzielnicy podkarpackiej, obejmującej m. in. część Karpat, gdzie średnia temperatura roczna wynosi od +7 do +8°C, czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi od 80 do 90 dni, suma opadów rocznych – 600-800 mm, a okres wegetacyjny, zależnie od wysokości trwa około 210-220 dni.

Północno-wschodnia część obszaru znajduje się w zasięgu dzielnicy lubelskiej, obejmującej Rostocze, gdzie średnia temperatura roczna jest niższa od +7°C, czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi od 80 do 85 dni, suma opadów rocznych – 700 mm, a okres wegetacyjny trwa około 200-210 dni.

5.7. Powietrze atmosferyczne

Zanieczyszczenie powietrza na terenie MOF Przemysłu spowodowane jest głównie przez emisję antropogeniczną. Źródłem o największym zanieczyszczeniu powietrza jest miasto Przemysłu. Największym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza są procesy spalania paliw w energetyce, transporcie i sektorze komunalno-bytowym. Około 90% emisji SO₂ i NO_x oraz 70-80% emisji pyłów pochodzi z procesów spalania paliw.

W bilansie zorganizowanej emisji zanieczyszczeń decydująca jest emisja z:

- Dużych źródeł spalania paliw, tj. o mocy większej od 50 MW, zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych dla powietrza. Na terenie miasta Przemysłu aktualnie znajdują się 2 jednostki eksploatujące instalacje energetycznego spalania paliw o mocy powyżej 50 MW.
- Punktowych źródeł, tzw. niskiej emisji – indywidualne i komunalne grzewnictwo. Gęsto zabudowane tereny większych miast ogrzewane są głównie tradycyjnym systemem piecowym lub ciepłem dostarczanym z małych kotłowni centralnego ogrzewania opalanych węglem i posiadających na ogół niskie kominy, co powoduje znaczny wzrost zanieczyszczenia pyłami oraz związkami kancerogennymi (benzopiren) w okresie grzewczym.
- Zanieczyszczenie z transportu - wraz z rozwojem motoryzacji, narasta problem zanieczyszczenia przez gazy emitowane z pojazdów mechanicznych. Problem ten jest szczególnie dotkliwy w cieplej porze roku, kiedy to w wyniku reakcji fotochemicznych może powstać silnie toksyczny tzw. smog utleniający.

Ocena jakości powietrza dokonywana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w oparciu o układ strefowy. W zakresie wszystkich uwzględnionych w ocenie za rok 2014 zanieczyszczeń województwo podkarpackie podzielone zostało na dwie strefy. Strefę stanowią miasto Rzeszów oraz pozostała część województwa jako strefa podkarpacka.

Na terenie obszaru w 2012 roku nie było lokalizowanych punktów pomiaru jakości powietrza. Najbliższy punkt pomiarowy znajduje się w Przemysłu.

W 2014 r. nie odnotowano przekroczeń ustalonej dla dwutlenku siarki normy 1-godzinnej na stacjach automatycznych zlokalizowanych w województwie podkarpackim. Na poszczególnych stacjach pomiarowych w strefie podkarpackiej najwyższe stężenia jednogodzinne SO₂ wyniosły odpowiednio: Przemysłu - 80 µg/m³ (23% normy - niepełna seria pomiarowa) Jasło - 72 µg/m³ (21% normy), Nisko - 121 µg/m³ (35% normy). Maksymalne stężenie średniodobowe dwutlenku siarki obliczone ze stężeń jednogodzinnych, zmierzonych na stacji automatycznej w Rzeszowie wyniosło 22 µg/m³ (18% normy). W strefie podkarpackiej maksymalne stężenia średniodobowe dwutlenku siarki wyniosły: 38 µg/m³

w Nisku (30% normy), 47 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Jaśle (38% normy), w Przemysłu 36 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (29% normy).

W strefie podkarpackiej średnioroczne stężenia dwutlenku azotu wyniosły: w Jaśle 12 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (30% normy), w Przemysłu 16 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (40% normy), w Nisku 14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (35% normy). Dopuszczalna norma określona dla 1-godzinnych stężeń NO_2 nie została przekroczona na żadnej stacji monitoringu powietrza w strefie podkarpackiej. Maksymalne stężenia godzinowe, zanotowane na poszczególnych stacjach w 2014 r. wyniosły: w Jaśle - 59 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (30% normy), w Przemysłu - 122 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (61% normy), w Nisku - 92 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (46% normy).

Obliczone maksymalne 8-godzinne kroczące stężenia tlenu węgla na stacjach pomiarowych w województwie podkarpackim nie przekraczały dopuszczalnej normy w żadnej dobie pomiarowej. Maksymalne wartości ze średnich 8-godzinnych kroczących, obliczonych na podstawie pomiarów 1-godzinnych zanotowanych na stanowiskach pomiarowych wyniosły w strefie podkarpackiej na stacji w Nisku przy ul. Szklarniowej - 2 130 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (21% normy).

Stężenia średnioroczne benzenu w wyznaczonych punktach pomiarowych nie wykazały przekroczenia dopuszczalnej normy rocznej. Najwyższe stężenie średnioroczne benzenu na poziomie 1,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (36% normy) zanotowano w Krośnie. Stężenia benzenu wykazują znaczną zmienność sezonową. Zdecydowanie wyższe wartości stężeń benzenu notowane są w okresie zimowym.

W strefie podkarpackiej w 2014 r. najwyższe wartości stężeń benzenu, mierzonego metodą pasywną, zanotowane zostały w zależności od lokalizacji stanowiska pomiarowego w okresie styczeń-marzec i wynosiły one 2,9-4,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W sezonie ciepłym stężenia benzenu nie przekroczyły 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Stężenia średnioroczne pyłu PM_{10} na stacjach pomiarowych w strefie podkarpackiej nie przekroczyły w 2014 r. ustalonej na poziomie 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ normy średniorocznej. Stężenia średnioroczne wyliczone z wykonanych serii pomiarowych stanowiły od 78 do 95% normy. Za wyjątkiem Jasła i Krosna na pozostałych stanowiskach pomiarowych liczba dni ze stężeniem pyłu PM_{10} wyższym od 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ przekroczyła określoną w rozporządzeniu dopuszczoną ilość. W przypadku Jasła i Mielca stwierdzona liczba przekroczeń może być nieco wyższa z uwagi na niekompletne pokrycie pomiarami lutego, miesiąca w którym na innych stacjach zanotowano znaczne ilości dni z przekroczeniami. Najwięcej przypadków przekroczeń normy dobowej PM_{10} stwierdzono w Jarosławiu – 79 dni. W pozostałych punktach pomiarowych liczba przekroczeń dobowych pyłu PM_{10} zawierała się w przedziale 28-51 przypadków. Na stanowiskach pomiarowych przekroczenia normy dobowej pyłu PM_{10} notowane były głównie w okresie grzewczym. W 2014 r. najwięcej przekroczeń na stacjach pomiarowych zlokalizowanych w strefie podkarpackiej zanotowano w lutym.

W roku 2014 poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem $\text{PM}_{2.5}$ w strefie podkarpackiej monitorowany

był metodą automatyczną w Przemysłu. Na stacji pomiarowej w Przemysłu średnioroczne stężenie pyłu PM_{2.5} wyniosło 25 µg/m³ i stanowiło 100% normy rocznej. Maksymalne dobowe stężenia pyłu PM_{2.5} na stanowiskach pomiarowych zlokalizowanych w strefie podkarpackiej wyniosły odpowiednio: Nisko - 88 µg/m³, Przemysł - 128 µg/m³, Krosno - 114 µg/m³, Jasło - 101 µg/m³. W rocznej serii pomiarowej liczba dni ze stężeniem dobowym PM_{2.5} wyższym od 25 µg/m³ wyniosła: w Nisku - 137, w Krośnie - 121, w Przemysłu – 140.

Badania benzo(a)pirenu prowadzone w wojewódzkiej sieci monitoringu jakości powietrza w 2014 r. wykazały przekroczenie wartości docelowej we wszystkich punktach pomiarowych. Najwyższe średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu wynoszące 3,4 µg/m³ (340% poziomu odniesienia) odnotowano w Nisku. W pozostałych punktach pomiarowych średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu zawierały się w przedziale 2,7-3,3 µg/m³ (270-330% wartości docelowej).

5.8. Struktura zagospodarowania oraz szata roślinna

W obszarach górskich powiatu leśne zbiorowiska roślinne wykazują uwarunkowania klimatyczne zróżnicowanie pionowe w postaci tzw. pięter roślinnych. Wyraźnie wyróżnia się tu górskie piętro regla dolnego, sięgające od 450-500 m n.p.m. po najwyższe wzniesienia (ok. 20% powierzchni leśnej) oraz piętro pogórza zajmujące położenie od 300 do 450-500 m n.p.m., zależnie od wystawy (ok. 80%), siedliska nizinne zajmują w granicach powiatu przemyskiego tylko 1% powierzchni leśnej.

W reglu dolnym dominuje zbiorowisko żywej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae- Fagetum*, w jego typowej postaci, z panującymi w drzewostanach gat. Jodły i buka o prawie równych udziałach. Nieliczną domieszkę stanowi tam jawor.

Niewielkie powierzchnie zajmuje podzespół wilgotny żywej buczyny karpackiej. W drzewostanie liczniejszą domieszkę stanowi jesion.

W piętrze reglowym, w dolinach potoków górskich występuje bogaty florystycznie zespół nadrzecznej olszyny górskiej *Alnetum incanae*. Drzewostany buduje tutaj olsza szara z udziałem: jesionu, jawora, jodły i wierzby kruchej.

W aktualnej szacie piętra pogórza dominuje żywna buczyna karpacka w formie podgórskiej *Dentario glandulosae –Fagetum collinum*. Oprócz typowego gatunku buk i jodła wyróżnia się obecność dębu i graba a w silniej uwilgoconych terenach również jesionu i jawora.

Najniższe położenia w piętrze pogórza zajmuje grąd subkontynentalny *Tilio- Carpinetum*. Występuje on na ok. 5 % powierzchni leśnej. Około 30% powierzchni leśnej porastają drzewostany przedplonowe (ze sztucznie zasadzonymi: sosną, świerkiem i modrzewiem).

Nieleśne zbiorowiska roślinne. Swego rodzaju przejście między roślinnością leśną i nieleśną stanowią zbiorowiska zrosłowe. Tworzą one zazwyczaj strefę ekotonową na granicy z lasem, oraz zakrzewienia śródpolne zajmujące skarpy i przydroża. Do tej grupy zalicza się zbiorowiska ze śliwą tarniną. Drugą grupę tworzą zaroślowe zbiorowiska wierzb wąskolistnych towarzyszące łachom rzecznych. Znaczne obszary wykorzystywane rolniczo zajmują półnaturalne zbiorowiska łąk i pastwisk. Największą rolę odgrywają mokre i wilgotne łąki ostrożeńowe oraz łąki rajgrasowe. W warunkach nieregularnego koszenia w dolinach rzek i większych potoków, na glebach mineralnych lub zmineralizowanych murszach, występuje zespół żyznych łąk wilgotnych. Na glebach murszowych i czarnych ziemiach, ze zmiennym poziomem wód gruntowych, występuje zespół wilgotnej łąki rdestowo-ostrożeńowej. W tym zbiorowisku, w rejonie Krównik oraz Stubna i Starzawy rośnie jedna z rzadszych roślin we florze polskiej – szachownica kostkowata a także szereg innych rzadkich i chronionych gatunków tj. ciemnyca zielona, pierwiosnka wyniosła, kosaciec syberyjski czy zimowit jesienny.

Zbiorowiska pastwisk reprezentuje często spotykany zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej - zbiorowiska niskich muraw na intensywnie wypasanych pastwiskach.

Spośród zbiorowisk synantropijnych najpospoliej reprezentowane są zespoły segetalne upraw zbożowych i roślin okopowych. W obszarach o tradycyjnym sposobie gospodarowania fitocenozy te są typowo wykształcone i zawierają wiele gatunków rzadkich i zagrożonych chwastów segetalnych. Spośród zespołów segetalnych upraw zbożowych wymienić należy zespół wyki czteronasiennej, a wśród zespołów upraw okopowych- zespół chwastnicy jednostronnej i włośnicy sonej oraz zespół żółtnicy drobnokwiatowej i włośnicy sonej.

Tereny osiedlowe porasta szereg zbiorowisk ruderalnych : zespół mięty długolistnej i situ sinego i sadzka konopiastego, rudbekii nagiej i nawłoci kanadyjskiej. I rdestu ostrokończystego.

Występowanie zbiorowisk kserotermicznych, obecnych na skłonie Pogórza Rzeszowskiego, warunkuje bliskość ostoi wołyńsko-podolskiej oraz specyficzne warunki mikroklimatyczne (silne nasłonecznienie) i glebowe (utwory lessowe, pyłowe, wychodnie skał zasobnych w węglan wapnia). Reprezentuje je zespół kwietnego stepu łąkowego oraz zespół zarośli z wisienką karłowatą.

Obecne są również murawy kserotermiczne o zubożonym składzie florystycznym, zawierające wiele roślin reprezentujących element irano-turański, przysródziemnomorski i łącznikowy między tymi obszarami, stanowiących rzadkie elementy flory polskiej.

5.9. Świat zwierzęcy

Środowisko przyrodnicze MOF Przemysłu charakteryzuje się dobrym stanem zachowania. Świadczy o tym

występowanie na tym terenie wielu gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową. Występujące na obszarze gminy rzadkie i chronione zwierzęta to przedstawiciele:

- owadów m. in. – trzmiele, paż królowej, zmierzchnica trupia główka, mieniak strużnik, biegacz skórzasty;
- ryb m. in. – głowacz pręgopłetwy, piekielnica, strzebla potokowa, śliz;
- płazów m. in. – traszki, ropuchy, rzekotka drzewna, żaby;
- gadów m. in. – żmija zygzakowata, zaskroniec zwyczajny, padalec zwyczajny, jaszczurki;
- ptaków m. in. – orlik krzykliwy, puszczyk uralski, dzięcioł biało-grzbiety, bocian biały, bocian czarny;
- ssaków m. in. – wydra, popielica, koszatka, nietoperze, jeleń, sarna, dzik, borsuk, kuna.

5.10. Formy ochrony przyrody

Obszar w granicach administracyjnych MOF Przemysł wyróżnia się dużą powierzchnią objętą formami ochrony przyrody. Do najcenniejszych obszarów należą tereny zalesione w południowo-wschodniej części MOF oraz dolina rzeki San – cały odcinek przebiegający przez teren MOF Przemysł.

Rezerwaty

1. [Szachownica w Krównikach](#) – celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie naturalnego stanowiska rzadkiej rośliny- szachownicy kostkowej. Rezerwat obejmuje jedno z naturalnych stanowisk tej rośliny w kraju.
2. [Skarpa Jaksmanicka](#) – celem ochrony jest zachowanie miejsc łągowych żołą. Żołą jest gatunkiem chronionym i rzadkim w Polsce. Rezerwat obejmuje jedną z nielicznych w Polsce kolonii łągowych tego gatunku.
3. [Krępak](#) – celem ochrony jest zachowanie lasu jodłowo- bukowego naturalnego pochodzenia z runem charakterystycznym dla podgórskiej formy żyźnej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae* – *Fagetum collium* oraz ciekawych elementów rzeźby terenu i osobliwości geologicznych.
4. [Przełom Hołubli](#) – celem ochrony jest zespół zbiorowisk roślinnych charakterystycznych dla Pogórza Dynowskiego i walorów przyrodniczo – krajobrazowych doliny Hołubli. Grądy występują w podzespołach niskim, typowym i wysokim *Tilio-Carpinetum stachyetosum*, *T-C typicum*, *T.-C. Caricetosum pilosae*. W starodrzewach znaczny udział mają lipy - szerokolistna i drobnolistna. Obecna jest również żyźna buczyna karpacka w formie podgórskiej oraz podgórski łąg jesionowy.
5. [Leoncina](#) – celem ochrony jest zachowanie naturalnego stanowiska chronionego krzewu

kłokoczki południowej. Reprezentuje ona element południowy flory polskiej. W rezerwacie występuje ona w zbiorowisku grądu *Tilio–Carpinetum typicum*.

6. **Jamy** – rezerwat przyrody znajdujący się na terenie gminy Przemysłu. Jest to rezerwat florystyczny o powierzchni: 2,01 ha. Ochroną objęto stanowisko lnu austriackiego (*Linum austriacum*)
7. **Winna Góra** - rezerwat florystyczny ścisły o powierzchni 0,10 ha położony w północnej części miasta Przemysłu.

Obszary chronionego krajobrazu

Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje środkowo-zachodnią część województwa podkarpackiego o łącznej powierzchni 47346 ha. Występuje na terenie gmin: Pruchnik, Rokietnica, Roźwienica, Bircza, Dubiecko, Fredropol, Krasiczyn, Krzywca, Przemysłu, Żurawica, Jawornik Polski i Dynów. Na terenie podgórskim, poprzecinanym licznymi rzeczkami i potokami, występują drzewostany bukowe i jodłowe oraz grądy. Licznie występują tu m.in. jelenie, sarny i dziki.

Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego. PK Pogórza Przemyskiego utworzonego rozporządzeniem Nr 73/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 31 października 2005 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2005 r., Nr 137 poz. 2089) w celu ochrony wartości przyrodniczych, wartości historycznych

i kulturowych oraz ochrony walorów krajobrazowych. Obszar o powierzchni 61 862 ha, w obrębie MOF Przemysłu występuje w obrębie gmin Krasiczyn i Przemysłu. Objęcie terenu wielkoobszarowymi formami ochrony przyrody miało na celu zachowanie malowniczego krajobrazu, bogatej szaty roślinnej, zwłaszcza buczyny karpackiej w formie podgórskiej, nielicznych grądów i łągów oraz muraw kserotermicznych i osobliwości geologicznych. Na terenie PK stwierdzono takie chronione gatunki roślin jak: storczyki (Orchis sp.), śnieżyca wiosenna, lilia złotogłów, narecznica samcza, lepiężnik różowy, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, kłokoczka południowa.

Na terenie MOF Przemysłu zlokalizowane są także stanowiska dokumentacyjne, w tym: stanowisko dokumentacyjne „Mur Krzeczковского” odsłaniające flisz karpacki w miejscowości Krzeczkowa gmina Krasiczyn oraz stanowisko dokumentacyjne „Olistolit jurajski” – skałka wapienna w Kruhlu Wielkim.

Na omawianym obszarze występuje ponadto wiele użytków ekologicznych i indywidualnych form ochrony przyrody. Na opisywanym terenie znajdują się fragmenty obszarów włączonych do krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL (Liro, 1998): krajowy obszar węzłowy *Dolina Środkowego Sanu* (symbol 25K).

Obszary NATURA 2000

Na terenie MOF Przemysł zlokalizowanych są 4 obszary zatwierdzone Decyzją Komisji Europejskiej w ramach ochrony sieci Natura 2000.

Tabela 4 Obszary NATURA 2000 na terenie Miejskiego Obszaru Wsparcia Przemysł.

Nazwa ostoi	kod	Powierzchnia ogólna [ha]
Pogórze Przemyskie	PLB 180001	65 366,3
Rzeka San	PLH180007	1 374,8
Ostoja Przemyska	PLH 180012	39 656,8
Fort Salis Saglio	PLH180008	51,7

źródło: WIOŚ Rzeszów 2015r.

Pogórze Przemyskie (PLB 180001) - wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r., w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z dnia 4 lutego 2011 r.). Obszar ten obejmuje najbardziej wysunięte na zachód fragmenty pogórza Karpat Wschodnich. Są to fragmenty Pogórza Przemyskiego i Pogórza Dynowskiego. Pogórze Przemyskie jest najsłabiej zaludnionym i najlepiej zachowanym przyrodniczo fragmentem polskich pogórzy. Minimalna wysokość obszaru to 100 m n.p.m., maksymalna – 616 m n.p.m. Teren ten wyróżnia się naturalnym krajobrazem rusztowego układu grzbietów górskich, poprzecinanych dolinami rzeki Sanu i Wiaru. Wzgórza pokryte są lasami liściastymi - w wyższych partiach dominuje buczyna karpacka, a w niższych przeważają grądy. W dolinach rzecznych występują lasy łęgowe i olszynki karpackie. Pozostałe tereny są uprawiane bądź ugorowane, występują tu też łąki i zbiorowiska roślinności kserotermicznej. Obszar ten stanowi cenną ostoję ptaków - występuje tu co najmniej 29 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Obszar stanowi ostoję chronionych gatunków ptaków, ważnych dla Europy gatunków (z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe): bączek, bielik, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł biało-szyi, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gadożer, gąsior, jarząbek, jarzębatka, łęczak, muchołówka biało-szyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, rybitwa białowąsa, rybołów, trzmiełojad, zielonka, zimorodek, żuraw.

Rzeka San (PLH 180007) - zatwierdzony przez Komisję Europejską 12.12.2008 r. Obszar położony na wysokości 175 – 280 m n.p.m. obejmuje odcinek środkowego Sanu, dużej podgórskiej rzeki o naturalnych brzegach i słabo przekształconym korycie pomiędzy Sanokiem i Jarosławiem. Obszar stanowi ważną ostoję wielu gatunków ryb cennych z ochroniarskiego i gospodarczego punktu widzenia, ostoją ważnych dla Europy gatunków zwierząt (z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe :

- ptaki: bączek, czapla biała, bocian biały, bocian czarny, bielik, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, rybołów, żuraw, rybitwa zwyczajna (rzeczna),

zimorodek, dzięcioł zielono siwy.

- ssaki: bóbr europejski, wydra.
- ryby: minóg strumieniowy, głowacica, kiełb biało płetwy, boleń, brzanka, różanka, koza, koza złotawa, kiełb Kesslera, głowacz biało płetwy.

Występują ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- zarośla wierzby siwej na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (*Salici-Myricarietum* z przewagą wierzby),
- nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*,
- zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p.

Ostoja Przemyska (PLH 180012) - zatwierdzony przez Komisję Europejską 12.12.2008 r, obszar ochrony siedlisk, występują tu ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe:

- murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis-Festucion pallentis*)
- nizinne i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, olsy źródłkowe)

Fort Salis Soglio - specjalny obszar ochrony siedlisk położony niedaleko Siedlisk, obejmujący Fort W I "Salis Soglio" wraz z jego najbliższym otoczeniem, o powierzchni 51,7 ha. Utworzony został w celu ochrony zimowisk mopka *Barbastella barbastellus* (ok. 240 osobników) – gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Dodatkowo w otoczeniu obiektu występuje grąd *Tilio-Carpinetum* – siedlisko przyrodnicze z załącznika I.

5.11. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska

Podstawowymi czynnikami wymienianymi w analizie SWOT stanowiącej część Strategii, zaliczonymi do mocnych stron Miejskiego obszaru Funkcjonalnego Przemysłu z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego i jego zasobów, należą takie atrybuty jak:

- wysoki potencjał turystyczny gmin MOF Przemysł (liczne obiekty dziedzictwa kulturowego, religijnego oraz przyrodniczego);
- wysoki potencjał dla rozwoju turystyki;
- bogate i zróżnicowane walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe;
- poprawa stanu powietrza;
- stosunkowo dobry stan środowiska naturalnego na terenie MOF Przemysł;
- kampanie informujące o oszczędności energii;
- poprawa stanu powietrza w wyniku ograniczenia emisji szkodliwych substancji;
- duża powierzchnia niewykorzystanych terenów;
- dobry stan techniczny urządzeń oczyszczalni ścieków;
- występowanie cennych historycznie i kulturowo układów przestrzennych (wymagających ochrony);
- korzystne warunki dla rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich;
- bogactwo i zróżnicowanie środowiska przyrodniczego, kulturowego i historycznego na terenach wiejskich sprzyjające rozwojowi usług turystycznych i wpływających na poziom i jakość życia;
- funkcjonowanie farmy wiatrakowej;
- istnienie infrastruktury kolejowej na obszarze MOF Przemysł.

Do słabych stron MOF Przemysł zaliczono m.in.:

- ograniczenia w podejmowaniu przedsięwzięć gospodarczych ze względu na występowanie obszarów NATURA 2000;
- nadmierne uzależnienie rozwoju od działalności rolniczej (obawa przed podjęciem działalności pozarolniczej);
- relatywnie wolny rozwój OZE;
- niewykorzystane warunki klimatyczne dla rozwoju energetyki wiatrowej;
- niewykorzystanie potencjału wynikającego z położenia geograficznego;
- zły stan infrastruktury kolejowej;
- zbyt mała liczba inicjatyw ekologicznych o charakterze lokalnym;
- brak systemu zbiorowego obsługującego turystykę.

Ocena stanu zachowania funkcjonalności ekosystemów przyrodniczych wypada pomyślnie. Znaczna część powierzchni obszaru, w tym głównie obszary zalesione i towarzyszące dużym rzekom zostały włączone w sieć obszarów chronionych: parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu, rezerваты i obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000.

Wskaźniki zanieczyszczenia poszczególnych elementów środowiska są dostateczne. Jednakże badania monitoringowe powietrza atmosferycznego wykazują podniesione stężenia takich substancji jak: pyłu zawieszonego – PM10 i PM2,5, benzo(a)pienu. Stężenia te wzrastają znacznie w okresie grzewczym. Źródłem emisji są głównie indywidualne piece grzewcze – źródła komunalne oraz środki komunikacji – ruch samochodowy. Stopień zanieczyszczenia głównych zbiorników wód powierzchniowych w obrębie obszaru wykazuje znaczną poprawę w przeciągu ostatnich kilkunastu lat. Jednakże stopień izolacji warstw wodonośnych oraz stale wzrastająca antropopresja i związana z nią emisja zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego, powoduje, że jakość tych wód może być zagrożona.

5.12. Ocena odporności na degradację i zdolności regeneracyjne środowiska

Odporność środowiska na degradację wiąże się z nasileniem i czasem antropopresji, a także ze stanem i jakością komponentów środowiska występujących na analizowanym obszarze. Dotyczy to przede wszystkim jakości gleb, wód gruntowych i podziemnych, powietrza, warunków klimatycznych, a także ilości opadów atmosferycznych oraz prędkości i kierunków wiatrów.

Najwrażliwymi elementami ekosystemu są te, dla których stan zanieczyszczenia lub pojemność środowiskowa zostały przekraczają wartości dopuszczalne lub są bliskie wyczerpania. W kontekście analizy aktualnego stanu środowiska naturalnego oraz zanieczyszczenia poszczególnych komponentów należy zwrócić szczególną uwagę na takie aspekty jak:

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, w tym głównie przez źródła komunalne tzw. niska emisja pyłu, związków azotu i siarki;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych poprzez zrzuty ścieków socjalno-bytowych, komunalnych oraz wód opadowych z obszarów utwardzonych (głównie dróg);
- zanieczyszczenie wód podziemnych, w tym głównie czwartorzędowego użytkowego poziomu wodonośnego; zbiornik ten będąc rezerwuarem wody pitnej dla znacznej części mieszkańców, zasilany jest poprzez infiltrację i jednocześnie nie posiada wystarczającej osłony geologicznej, stąd jego podatność na zanieczyszczenia;
- obciążenie ekosystemów przyrodniczych powodowane przez presję antropogeniczną: zabudowę mieszkaniową, transportową i przemysłową;
- zagrożenie powodowane przez niewłaściwe magazynowanie odpadów, zbyt duży strumień odpadów, w tym głównie zmieszanych odpadów komunalnych, niepodlegających odzyskowi oraz niedostateczny rozwój infrastruktury związanej z odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów.

Te obszary wymagają pilnych działań w celu zmniejszenia presji oraz doprowadzenia do właściwego stanu funkcjonalnego.

Ze względu na to, że większa część planowanych działań i inwestycji opisanych w Strategii dotyczy obszaru przekształconych (zabudowa miejska i wiejska) lub jest ograniczona do istniejącej infrastruktury, należy ocenić odporność poszczególnych elementów środowiska występujących w zasięgu oddziaływania tych działań jako wysoką.

6. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia Strategii

Wśród istniejących i potencjalnych problemów ochrony środowiska w obrębie granic administracyjnych MOF Przemysłu, wymienić należy m. in.:

1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, którego głównymi źródłami są źródła komunalne, tzw. niska emisja oraz źródła liniowe – główne ciągi komunikacyjne;
2. Zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zagrożenie powodziowe;
3. Antropopresja na obszary cenne przyrodniczo;
4. Niedostateczny rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym głównie odpadami komunalnymi.
5. Emisja hałasu, w tym głównie w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.

Ad 1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Problemem jest głównie emisja niska związana z paleniskami domowymi oraz transportem drogowym i związany z tym wzrost emisji pyłów, tlenków azotu i tlenków siarki. Poprawa jakości powietrza może nastąpić poprzez poprawę stanu infrastruktury drogowej, ograniczenie zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną np. w układzie oświetlenia ulicznego i transportu zbiorowego. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych jest jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszącego wymierne efekty ekologiczno-ekonomiczne. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym powinien przyczynić się do poprawy efektywności wykorzystania oraz do poprawy stanu środowiska.

Ad 2. Zagrożenia wód podziemnych i powierzchniowych

Główne zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych to:

- ścieki komunalne, przemysłowe i opadowe. Głównymi ich odbiornikami są wody powierzchniowe (rzeki), które odbierają głównie ścieki pochodzące z gospodarstw domowych; pozostałe zanieczyszczenia pochodzą z prowadzonej działalności przemysłowej oraz działalności rolniczej (stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, hodowla zwierząt gospodarskich),
- składowiska odpadów i miejsca magazynowania produktów ropopochodnych (główny wpływ na wody podziemne; produkty ropopochodne zawierają szkodliwe związki typu benzen, toluen, ksyleny BTEX, które rozpuszczają się w wodach podziemnych i migrują, stanowiąc zagrożenie dla ujęć wody pitnej).

Stan czystości wód powierzchniowych w regionie ulega sukcesywnej poprawie. Znaczna część wód

powierzchniowych wykazuje dobry stan/potencjał ekologiczny (główne rzeki regionu: San i Wiar). Większość jednolitych części wód charakteryzuje się dobrym i umiarkowanym stanem/potencjałem ekologicznym. Jednakże w dalszym ciągu większość spośród zidentyfikowanych JCWP wykazują stan zły. Za główną przyczynę zanieczyszczenia wód należy uznać niedoinwestowanie i zaniedbania w zakresie gospodarki komunalnej. Zaniechanie realizacji planowanych działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami może prowadzić do wystąpienia niekorzystnych zmian w zakresie środowiska wodnego.

Ochrona jakości i ilości wód podziemnych musi być realizowana w pierwszej kolejności w odniesieniu do głównych zbiorników wód podziemnych. Stopień zagrożenia wód podziemnych zależy głównie od litologii i miąższości utworów izolujących warstwę wodonośną od powierzchni, charakteru i sposobu zagospodarowania powierzchni terenu oraz stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego. W badanych jednolitych częściach wód podziemnych, pomimo tendencji poprawy, nie występują wody w klasie I. Niepodjęcie działań w zakresie ochrony wód podziemnych, jak również brak likwidacji źródeł zanieczyszczeń występujących na obszarach zasilania, może doprowadzić do degradacji użytkowych poziomów wodonośnych i w konsekwencji do pogarszania się jakości wód podziemnych.

Ad 3. Antropopresja na obszary cenne przyrodniczo

Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł zlokalizowane jest wiele obszarów przyrodniczych o statusie ochronnym, w tym obszary NATURA 2000, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu i park krajobrazowy oraz użytki ekologiczne. Największym problemem związanym z ochroną różnorodności przyrodniczej jest silna antropopresja na tereny cenne przyrodniczo. Związane jest to z zajmowaniem tych terenów pod zabudowę mieszkaniową czy lotniskową. Lokalizacja inwestycji na obszarach chronionych, których powierzchnia na analizowanym obszarze jest rozległa, może z dużym prawdopodobieństwem powodować konflikty społeczne. Zagrożeniem dla bioróżnorodności jest coraz rzadszy wypas zwierząt na pastwiskach, introdukcja obcych, ekspansywnych gatunków, monokultura i zwiększanie powierzchni gospodarstw rolnych, odwadnianie, osuszanie torfowisk, bagien i łąk. Problemem jest również brak Planów Zadań Ochronnych dla obszarów NATURA 2000. Teren gmin, na których znajdują się obszary chronione NATURA 2000 jest użytkowany głównie pod kątem rolniczym, stąd zagrożenie dla środowiska powodują głównie stosowane przez rolników nawozy sztuczne.

Zagrożeniem dla obszarów chronionych jest także przecinanie tych terenów elementami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Infrastruktura taka w szczególności drogi stanowią barierę dla przemieszczających się zwierząt, zagrożenie dla ich życia lub powodują zmianę ich tras migracyjnych. Zwiększająca się presja turystyczna na tereny cenne przyrodnicze jest także dużym zagrożeniem.

Nadmierna penetracja wiąże się z bezpośrednim niszczeniem cennych gatunków roślin, płoszeniem zwierząt, zwiększonym hałasem, zaśmiecaniem i tworzeniem nielegalnych wysypisk śmieci.

Ad 4. Niedostateczny rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym głównie odpadami komunalnymi

Na terenie gmin wchodzących w skład MOF usytuowane jest tylko jedno składowisko na odpady komunalne, które znajduje się na terenie Miasta Przemysłu i zapewnia utylizację odpadów przez ich składowanie. Standardy europejskie oraz polskie prawo narzucają sukcesywne eliminowanie składowania odpadów przede wszystkim biodegradowalnych jako formy ich utylizacji. W związku z tym konieczna jest w najbliższym czasie budowa w sąsiedztwie składowiska stacji segregacji odpadów wraz z kompostownią. Odpady zebrane na terenie gmin wchodzących w skład przedmiotowego obszaru funkcjonalnego są kierowane na w/w składowisko w Przemysłu oraz na składowisko odpadów komunalnych miejscowości Młyny w sąsiadującej z MOF Przemysłu Gminie Radymno.

Analiza gospodarki odpadami wykazała, że nie wszyscy mieszkańcy MOF Przemysłu mają podpisane umowy na odbiór odpadów a część pomimo zawartych umów nie korzysta z usług przewoźników. Taki stan rzeczy powoduje często niekontrolowane wprowadzanie odpadów do środowiska. Na terenie przedmiotowego obszaru funkcjonalnego w roku 2012 zlikwidowano łącznie 10 dzikich wysypisk śmieci. W celu ograniczenia składowania odpadów w sposób niekontrolowany koniecznym się wydaje stworzenie spójnego dla MOF Przemysłu systemu gospodarowania odpadami oraz otwarcie na terenach poszczególnych gmin punktów selektywnej zbiórki odpadów.

Ad 5. Emisja hałasu, w tym głównie w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych

Przez teren MOF Przemysłu przebiega droga krajowa nr 28 (Zator - Nowy Sącz – Krosno – Przemysłu – Medyka - granica Państwa), nazywana także trasą karpacką i droga krajowa nr 77 (Lipnik – Stalowa Wola – Jarosław – Przemysłu), oraz trzy drogi wojewódzkie: nr 881 (Sokołów Małopolski – Łańcut – Kańczuga – Żurawica), nr 884 (Domaradz – Bachórz – Przemysłu) oraz nr 885 (Przemysłu – Hermanowice – granica Państwa). Szczególnie istotne znaczenie dla rozwoju potencjału gospodarczego i dostępności komunikacyjnej obszaru ma autostrada A4 z węzłem z drogą krajową nr 77 w Gminie Radymno w odległości 14 km od miasta Przemysłu. Większość wskazanych dróg posiada niskie parametry techniczne a ich stan, pomimo wielu remontów przeprowadzonych w minionych latach, oceniany jest jako dostateczny.

Hałas komunikacyjny w decydującym stopniu wpływa na klimat akustyczny i dotyczy zarówno dużych aglomeracji, jak również mniejszych miast i miejscowości położonych przy szlakach komunikacyjnych. Generalnie prawie we wszystkich miastach województwa podkarpackiego notuje się nadmierne natężenie hałasu komunikacyjnego, a wynika to z faktu, że poza nielicznymi wyjątkami przez centra miast

prowadzą drogi ruchu tranzytowego. Na analizowanym terenie występuje duża i średnia uciążliwość hałasu panującego w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych, co oznacza konieczność modernizacji dróg i transportu zbiorowego oraz odpowiednie utrzymanie zieleni.

7. Ocena rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych i innych ustaleń projektu

7.1 Kierunki rozwojowe Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu

Rozwój społeczno-gospodarczy MOF Przemysłu wymaga sprostania takim wyzwaniom, jak postępujące zmiany demograficzne, związane ze starzeniem się społeczeństwa, pobudzanie aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru czy też pełne wykorzystanie dostępnych walorów turystycznych oraz przyrodniczych. Są to problemy, które z racji swojej złożoności wymagają wspólnych działań i zaangażowania poszczególnych samorządów. Współpraca w ramach MOF powinna obejmować zarówno działania samorządów lokalnych, jak i interesariuszy zewnętrznych, partnerów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańców w ramach partycypacji społecznej. Wzmacnianie partnerstwa pomiędzy poszczególnymi podmiotami tworzącymi obszar funkcjonalny należy rozpatrywać przede wszystkim w dwóch wymiarach. Pierwszym z nich jest bieżąca kooperacja w zakresie przemian społecznych związanych m.in. z procesem suburbanizacji i pełnieniem przez Miasto Przemysłu roli ośrodka świadczącego usługi publiczne wyższego rzędu. Ten punkt widzenia odzwierciedla zapisy „Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020”, szczególnie w zakresie postulatów dotyczących sieci osadniczej województwa artykułowanych w ramach kierunku 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu. W dokumencie czytamy, że „należy wzmacniać funkcje biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych, wynikające z istniejących zasobów, w celu podniesienia ich rangi w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionalnym i krajowym”, w odniesieniu do Przemysłu mamy do czynienia z wysokim potencjałem w zakresie świadczenia usług kulturalnych, turystycznych, sportowych i edukacyjnych w oparciu o istniejące zabytki wysokiej rangi oraz wysoką jakość kapitału ludzkiego. Drugim wymiarem, swoistym uszczegółowieniem zapisów strategii wojewódzkiej, jest efektywne funkcjonowanie Przemysłu jako ośrodka subregionalnego, jednego z ośmiu podkarpackich biegunów wzrostu. Konieczność zbudowania struktury w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, z jednej strony jest warunkiem formalnym stawianym przez IZ RPO WP 2014-2020, z drugiej natomiast umożliwia pozyskiwanie środków w ramach tzw. konkursów dedykowanych związanym obszarom funkcjonalnym dysponującym strategią rozwoju MOF. W związku z obiektywnymi czynnikami przedstawionymi powyżej część planistyczna, operacyjna niniejszego dokumentu ogniskować się będzie głównie wokół obszarów, które są źródłem zidentyfikowanych barier rozwojowych (KPS) oraz tych, które rozwiązanie jest możliwe dzięki realizacji inwestycji ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020.

Analiza diagnozy społeczno-gospodarczej pozwoliła na stwierdzenie, czy gospodarka lokalna posiada predyspozycje rozwojowe i w którym kierunku należy stymulować jej rozwój. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, iż obszar MOF Przemysłu charakteryzuje się stabilnością zarówno w dziedzinie gospodarczej jak i społecznej, aczkolwiek w celu zwiększenia konkurencyjności gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu należy wspierać tworzenie, rozszerzanie oraz promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, w tym poprzez rozwój przedsiębiorczości i innowacji. W celu poprawy warunków życia mieszkańców MOF Przemysłu należy również podjąć działania związane z ochronią i pełnym wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i kulturowych poprzez poprawę stanu środowiska miejskiego. Obok wyżej wymienionych działań na rzecz poprawy środowiska konieczne jest podjęcie starań do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest transport drogowy. Propozycją dla przeciwdziałania temu negatywnemu zjawisku jest koncepcja ograniczenia źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza przekładająca się wprost na poprawę warunków życia.

Wizję rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu stanowi zbiór ogólnych założeń w odniesieniu do pozytywnych zmian wizerunku obszaru w przyszłości. Jest to obraz MOF Przemysłu w perspektywie długookresowej (wizja rozwoju MOF odnosi się do pożądaných zmian w konkretnym horyzoncie czasowym – do 2022 r.). Wizję rozwoju można przedstawić jako cel nadrzędny, do którego miasto Przemysłu stanowiące rdzeń przedmiotowego obszaru funkcjonalnego wraz z gminami wchodzącymi w jego skład będą dążyć poprzez realizację szczegółowych zadań wykorzystując indywidualny potencjał rozwoju całego obszaru.

Wizja rozwoju MOF Przemysłu została określona następująco:

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu to obszar o zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym, atrakcyjnym do zamieszkania i pracy, obszar wspierania inwestycji, aktywności turystycznej i rekreacyjnej, przyjazny środowisku naturalnemu, otwarty na współpracę, tworzący idealne warunki do zamieszkania, nauki i pracy.

Diagnoza społeczno–gospodarcza pozwoliła na określenie barier i potencjałów czyli czynników determinujących tempo i kierunki rozwoju społecznego, które obejmują podstawowe obszary realizowane jako główne kierunki rozwoju MOF Przemysłu.

Główne kierunki rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowią będą następujące obszary:

Obszar strategiczny I. Sfera Społeczna

Kluczowym elementem tego obszaru jest stworzenie jak najlepszych warunków społeczności mieszkającej na terenie MOF Przemysłu. Dlatego niniejszy obszar strategiczny oscyluje wokół zagadnień związanych z odpowiednią jakością życia mieszkańców. Bieżące problemy społeczne zostały zgrupowane w działania, które odnosi się do podniesienia jakości życia mieszkańców MOF Przemysłu oraz stanowi element zachęty do pozostawania na terenie gmin wchodzących w skład MOF i do osiedlania się na stałe nowych mieszkańców. W ramach sfery społecznej podjęte zostaną działania skierowane do wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu. Podjęte działania będą zmierzały do wzmocnienia współpracy instytucji zorientowanych na rozwiązywaniu problemów społecznych, w tym instytucji pomocy społecznej, publicznych służb zatrudnienia oraz organizacji pozarządowych.

Wzmocnienie sfery społecznej, która wpływa na wzmocnienie kapitału ludzkiego, zapewni długofalowe pozytywne efekty przyczyniające się zrównoważonego i dynamicznego rozwoju MOF Przemysłu. Dzięki planowanym, działaniom przedmiotowy obszar funkcjonalny ma szansę stać się konkurencyjnym obszarem na terenie województwa podkarpackiego. W ramach obszaru strategicznej interwencji wyznaczono jeden cel strategiczny:

Cel strategiczny 1.1. Podniesienie jakości życia mieszkańców Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu.

Obszar strategiczny II. Sfera Gospodarcza

Wzrost stopnia zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości ich życia uzależnione są od lokalnego rozwoju gospodarczego wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu. Celem nadrzędnym i najważniejszym jest rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej na terenie przedmiotowego obszaru funkcjonalnego, podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności obszaru oraz wzmocnienie potencjału rozwojowego. Zakres działań, które obejmuje ten obszar strategiczny koncentruje się na poprawie działalności gospodarczej dla mikro, małej i średniej przedsiębiorczości poprzez promowanie przedsięwzięć opierających swoją działalność na nowych technologiach. Bardzo ważne jest również aktywne i kompleksowe wspieranie nowopowstających przedsiębiorstw ponieważ jednym z głównych problemów jaki napotykają osoby, chcące założyć działalność gospodarczą jest brak środków finansowych oraz wsparcia doradczego w obszarze prawa, finansów i marketingu. W ramach

niniejszego obszaru strategicznego podjęte działania będą skierowane na wzrost gospodarczy MOF Przemysłu.

Oslabienie gospodarcze, które między innymi z powodu spadku liczby mieszkańców oddziaływało negatywnie na potencjał miasta Przemysłu oraz gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu przyczyniło się do podjęcia przedsięwzięć, których efektem będzie stworzenie Przemyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości. Inkubator przyczyni się do tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, w tym innowacyjnych opierających się na nowych technologiach. Działania jakie będą realizowane niniejszym obszarze dotyczyć będą sfery gospodarczej obejmującej zarówno działania skierowane na wzrost gospodarczy ale również na działania związane z ochroną środowiska, integracją systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu. W ramach obszaru strategicznej interwencji wyznaczono cztery cele strategiczne:

[Cel strategiczny 2.1.](#) Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców MOF Przemysłu

[Cel strategiczny 2.2.](#) Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności gospodarki

[Cel strategiczny 2.3](#) Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Przemysłu

[Cel strategiczny 2.4](#) Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych

Wyżej wymienione sfery są ze sobą silnie powiązane oraz wzajemnie się przenikają. Sfera gospodarcza determinuje funkcjonowanie rynku pracy co przekłada się na możliwości rozwoju sfery społecznej. Rozwój sfery społecznej, pozwala natomiast przełamać bariery przestrzenne mające istotny wpływ na możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru.

7.2. Lista przedsięwzięć zintegrowanych przewidzianych do realizacji na terenie MOF Przemysłu

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Strategii MOF Przemysłu mają charakter zintegrowany. Ich realizacja przyczyni się docelowo do osiągnięcia sformułowanej w opracowaniu wizji MOF Przemysłu. Jednocześnie wypracowane projekty korespondują z zapisami planistycznymi kluczowych dokumentów strategicznych i operacyjnych województwa podkarpackiego, a w szczególności z „Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020” w zakresie wzmocnienia potencjałów wyznaczonych biegunów wzrostu oraz z „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”, w kontekście wdrażania mechanizmów wsparcia w wymiarze terytorialnym. Wybór poszczególnych przedsięwzięć został przeprowadzony na podstawie dwóch kluczowych przesłanek:

- identyfikacji problemów na podstawie diagnozy strategicznej oraz bilansu strategicznego (KPS);

- obostrzeń z zakresie formuły terytorialnego ukierunkowania interwencji poszczególnych priorytetów inwestycyjnych w formie konkursów dedykowanych (Załącznik nr 1 do RPO WP 2014-2020).

Przedsięwzięcia zintegrowane Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu to (w dalszej części opracowania znajdują się karty poszczególnych zadań obejmujące podstawowe dane na temat projektów):

1. Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji;
2. Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu;
3. Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysłu;
4. Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysłu.

Tabela 5 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu – karta zadania I Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji

Nazwa zadania	Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji
Oś priorytetowa RPO	I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości (PI 3a)
Wnioskodawca projektu / lider	Gmina Miejska Przemysłu
Partnerzy projektu	Gmina Medyka, Gmina Krasiczyn, Gmina Orły, Gmina Przemysłu, Gmina Żurawica
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Przemyskiego Obszaru Funkcjonalnego, poprzez stworzenie warunków do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności działalności innowacyjnej opartej na nowych technologiach oraz intensyfikowanie współpracy między sferą nauki i biznesu, – Stworzenie atrakcyjnych warunków do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej opartej na nowych technologiach, – Zintensyfikowanie współpracy sfery nauki z przedsiębiorcami oraz instytucjami otoczenia biznesu w województwie podkarpackim, – Wspieranie rozwoju i wzrost stopnia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności działających w sektorach wysokiej szansy i innowacyjnych, – Zachęcanie do prowadzenia działalności biznesowej przez studentów, absolwentów uczelni oraz pracowników naukowych uczelni, – Zmniejszenie bezrobocia na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Przemysłu”.
Charakterystyka	<p>Oferta Przemyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości i Innowacji będzie zlokalizowana w granicach administracyjnych Miasta Przemysłu i będzie świadczyła usługi osobom i przedsiębiorstwom z terenu całego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu. Grupę docelową będą stanowiły osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą, głównie opartą na nowych technologiach, zainteresowane ulokowaniem swoich firm w pomieszczeniach Inkubatora, przedsiębiorcy prowadzący działalność innowacyjną, zamierzający przenieść swoją działalność do Inkubatora.</p> <p>Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Przemysłu” brak jest obecnie infrastruktury okołobiznesowej, oferującej wynajem na preferencyjnych warunkach lub bezpłatnie powierzchni pod działalność gospodarczą, w szczególności nakierowanej na powstawanie działalności opartych na nowych technologiach.</p>
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: IV 2014 r. – IV 2015 r.

Nazwa zadania	Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji
	Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do III kwartał 2018 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Liczba instytucji otoczenia biznesu wspartych w zakresie profesjonalizacji usług: 1 szt. Liczba budynków zaadaptowanych na potrzeby Inkubatora Przedsiębiorczości i Innowacji: 4 szt. Liczba nowych i zaawansowanych usług świadczonych przez IOB - ...szt. Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych - ...ha Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie - ...szt.</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych – szt.</p>
Wartość projekt	<p>24 991 832,17 zł brutto</p> <p>w tym:</p> <p>prace przygotowawcze – 461 821,80 zł brutto roboty budowlane – 24 039 563,60 zł brutto nadzór inwestorski – 480 791,27 zł brutto promocja – 9 655,50 zł brutto</p>

Tabela 6 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu – karta zadania II Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej

Nazwa zadania	Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu
Oś priorytetowa RPO	V Infrastruktura Komunikacyjna
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności obszarach dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (PI 4e)
Wnioskodawca projektu / lider	Gmina Miejska Przemysłu
Partnerzy projektu	Starostwo Powiatowe w Przemysłu, Miejski Zakład Komunikacji w Przemysłu Spółka z o.o., Gmina Przemysłu, Gmina Krasiczyn, Gmina Żurawica
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie niskiej emisji generowanej przez system transportu publicznego, – Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF i regionu, – Wprowadzenie inteligentnego systemu rozwiązań komunikacyjnych, – Stworzenie sprawnego systemu transportu publicznego, – Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszego i kołowego, jego płynności oraz zmniejszenie negatywnego oddziaływania tego ruchu na otaczające środowisko, – Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej regionu.
Charakterystyka	Efektem planowanego przedsięwzięcia będzie podniesienie efektywności systemu transportu zbiorowego oraz niwelowanie barier dostępności komunikacyjnej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu. Projekt przyczyni się również do ograniczenia niskiej emisji substancji szkodliwych do atmosfery. Zakupione autobusy, spełniające normy emisji EURO 6 zastąpią tabor mocno wyeksploatowany i nieefektywny. Dodatkowo na efektywność systemu komunikacji pozytywny wpływ będzie miał dynamiczny system zarządzania transportem.
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: od II kw. 2014 r. do IV kw. 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do III kw. 2018 r.
	<p><u>Produkty</u></p> <p>Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 15 szt.</p> <p>Liczba zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 20 szt.</p> <p>Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 1 125 osób</p> <p>Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych – 1 szt.</p> <p>Długość zmodernizowanych dróg – 1000m + 2395,69m = 3395,69m</p> <p>Liczba zmodernizowanych pętli autobusowych – 3 szt.</p> <p>Liczba nowych pętli autobusowych – 11 szt.</p> <p>Liczba wybudowanych zatok autobusowych – 37 szt.</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>W ramach projektu nie powstaną nowe linie transportu miejskiego. Zakupione autobusy obsługiwać będą istniejące linie, w szczególności linie: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 01, 02, 11, 12, 14, 16A, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 34. Modyfikacji ulegnie linia nr 17 do Ujkowic, gdzie remont uwzględnionej w projekcie ul. Wysockiego oraz fragmentu drogi Nr 2102R Maćkowice – Kuńkowce pozwoli skrócić trasę (w obie strony) o 6,7 km. Szacuje się, że nowe autobusy przewozić będą rocznie 2,88 mln pasażerów. Na zmodyfikowanej linii nr 17 nowo zakupione autobusy przejeżdżać będą około 100 tys wozokilometrów.</p> <p>Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych – na dzień dzisiejszy brak danych Średnio autobusy miejskie emitują około 1 kg CO₂ na 1 km przejechanej trasy. Łączną roczną emisją na ww. trasach to ponad 1 600 ton CO₂ rocznie. Ilość ta będzie</p>

ograniczona po wprowadzeniu nowego taboru jednak o wiele bardziej znaczący wpływ na ograniczenie emisji może powodować zjawisko zastępowania do codziennych dojazdów przez mieszkańców MOF Przemysłu środków transportu indywidualnego na zbiorowy. Ograniczenie w codziennym wykorzystywaniu części z 30 tys zarejestrowanych samochodów osobowych wielokrotnie pomnoży efekt ekologiczny związany z wprowadzeniem autobusów z silnikami spełniającymi normę Euro 6.

Gmina Miejska Przemysłu, Gmina Przemysłu oraz Starostwo Powiatowe w Przemysłu biorą bezpośredni udział w realizacji zakresu rzeczowego projektu. System komunikacji publicznej w gminach Krasiczyn i Żurawica realizowany jest częściowo przez MZK w Przemysłu i trasy w tych gminach obsługiwane będą przez nowo zakupione autobusy. Wszystkie gminy pośrednio korzystać będą z efektów projektu poprzez możliwość korzystania obsługujących ich przewoźników z dworca autobusowego przy ul. Czarnieckiego w Przemysłu i poprawę płynności ruchu w mieście Przemysłu stanowiącym centrum MOF.

Wartość projekt	60 429 925,00 zł brutto
-----------------	-------------------------

Tabela 7 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu – karta zadania III Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami

Nazwa zadania	Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysłu
Oś priorytetowa RPO	IV Ochrona Środowiska Naturalnego i Dziedzictwa Kulturowego
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie (PI 6a)
Wnioskodawca projektu / lider	Gmina Miejska Przemysłu
Partnerzy projektu	Gmina Żurawica, Gmina Przemysłu, Gmina Orły, Gmina Medyka, Gmina Krasiczyn.
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenia udziału odzysku, w szczególności recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, – Objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych i budowlanych wszystkich mieszkańców MOF, – Wyeliminowania praktyki nielegalnego składowania odpadów.
Charakterystyka	Projekt ma na celu stworzenie spójnego i kompletnego systemu gospodarowania odpadami w obrębie granic administracyjnych MOF Przemysłu. Na terenie obszaru funkcjonalnego istnieje wystarczająca infrastruktura odbioru, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, jedynym zidentyfikowanym problemem jest brak PSZOK na terenie gmin wiejskich. Na terenie miasta funkcjonuje PSZOK, ale z uwagi na jego lokalizację posiada on ograniczenia w rodzaju i ilości przyjmowanych odpadów. Obowiązujące przepisami nakładają na każdą gminę wymóg utworzenia PSZOK na swoim terenie lub umożliwienie swoim mieszkańcom korzystanie z takiego obiektu (na podstawie stosownego porozumienia).
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: od 2014 r. do 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do 2017 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych - 1 szt. Liczba zakupionych pojazdów do selektywnej zbiórki odpadów – 3 szt.</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>Ilość odpadów zbieranych selektywnie za pomocą PSZOK – 26 Mg/rok</p>
Wartość projekt	2 018 061,00 zł brutto

Tabela 8 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysłu – karta zadania IV Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego

Nazwa zadania	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysłu
Oś priorytetowa RPO	III Czysta energia
Priorytet inwestycyjny RPO WP 2014-2020	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (PI 4e)
Wnioskodawca projektu/lider	Gmina Miejska Przemysłu
Partnerzy projektu	Gmina Żurawica, Gmina Przemysłu, Gmina Orły, Gmina Medyka, Gmina Krasiczyn.
Cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> – Obniżenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery dzięki zmniejszeniu zużycia energii elektrycznej, – Zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, – Oszczędności dla budżetu gmin tworzących MOF wynikające z mniejszej Energochłonności i awaryjności sieci oświetleniowej, – Obniżenia kosztów konserwacji i zwiększenia żywotności urządzeń oświetleniowych, – Poprawy walorów estetycznych oświetlenia ulicznego.
Charakterystyka	Projekt ma na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię elektryczną oraz, nadanie przestrzeni publicznej nowej jakości funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do usystematyzowania oświetlenia ulicznego. Jednocześnie nastąpi poprawa spójności w tym zakresie na terenie MOF Przemysłu.
Termin realizacji	Prace przygotowawcze: od 2014 r. do 2015 r. Realizacja zakresu rzeczowego: od 2016 r. do III kwartału 2018 r.
Wskaźniki	<p><u>Produkty</u></p> <p>Ilość zmodernizowanych na energooszczędne punktów oświetleniowych – 3 440 szt. Ilość nowych energooszczędnych punktów oświetleniowych – 338 szt. Ilość zainstalowanych reduktorów mocy – 121 szt. Długość wybudowanej sieci oświetleniowej – 16,35 km</p> <p><u>Rezultaty</u></p> <p>Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – około 15%</p>
Wartość projekt	7 760 835,00 zł brutto w tym: prace przygotowawcze – 211 890,00 zł brutto wyposażenie / roboty budowlane – 7 293 005,00 zł brutto nadzór – 164 305,00 zł brutto promocja – 91 635,00 zł brutto

Każde z zaplanowanych przedsięwzięć będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu i rezultatu. Wszystkie zadania przyjęte do realizacji w przez MOF Przemysłu zostaną objęte monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania. Powyższe przedsięwzięcia są w pełni zgodne z potrzebami rozwojowymi MOF Przemysłu. Jednocześnie w pełni korespondują z uwarunkowaniami prawnymi narzuconymi przez IZ RPO WP 2014-2020.

8. Powiązanie ustaleń Strategii z innymi dokumentami oraz sposób realizacji celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym

8.1. Komplementarność Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu z innymi dokumentami

Strategia MOF Przemysłu jest dokumentem o charakterze ogólnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla dalszego rozwoju obszaru opracowania i co równie ważne, scalenie celów i metod osiągnięcia tych celów w ramach polityki gospodarczej, społecznej i ekologicznej w skali ponadlokalnej.

Strategia musi być zatem z jednej strony zgodna z podstawowymi dokumentami o charakterze planistycznym i programowym oraz z drugiej strony tworzyć płaszczyznę zgodności pomiędzy poszczególnymi dokumentami z różnych dziedzin funkcjonowania społeczności lokalnej i samorządu.

8.1.1. Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Obszar ZIT 3 w pełni odzwierciedla kluczowe elementy Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020, skupiając się na następujących priorytetach tematycznych:

- Priorytet 1.3. Turystyka (cel: budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu) – poprzez ochronę bioróżnorodności, udostępnianie terenów atrakcyjnych przyrodniczo i budowę liniowych produktów turystycznych,
- Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna (cel: poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu) – poprzez działania ukierunkowane na rozwój systemu opartego o technologie przyjazne środowisku,
- Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa (cel: wzmocnienie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa) – poprzez budowanie trwałej i efektywnej sieci powiązań funkcjonalnych opartych o zasoby i potencjał rozwojowy Rzeszowa

- Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich (cel: obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku) – poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury sieciowej i stymulowanie atrakcyjności osiedleńczej,
- Priorytet 4.2. Ochrona środowiska (cel: osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa) – poprzez dbałość o obszary chronione oraz rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej,
- Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii (cel: zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii) – poprzez rozwój OZE na terenie ROF oraz wdrażanie strategii niskoemisyjnych dla kompleksowo definiowanego obszaru.

8.1.2. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego

Naczelną zasadą przyjętą w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny regionu wraz z ochroną walorów środowiskowych. Zaproponowano, w perspektywie najbliższych lat, następującą hierarchię celów:

W zakresie zadań systemowych:

- Rozwój edukacji ekologicznej
- Zarządzanie środowiskowe.

W zakresie poprawy jakości środowiska:

- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Racjonalizacja gospodarki odpadami,
- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- Ochrona przed hałasem ze źródeł komunikacyjnych.

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- Efektywna ochrona przyrody i racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych,
- Ochrona gleb użytkowanych rolniczo.

W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, wody i energii:

1. Zabezpieczenie środowiska i człowieka przed zagrożeniami powodziowymi,
2. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

8.1.3. Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015 dla Powiatu Przemyskiego

Podstawowym celem Programu jest określenie priorytetów i działań dla samorządu powiatowego w dziedzinie ochrony środowiska. Realizacja założonych celów umożliwi harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny Powiatu, czyniąc go bardziej konkurencyjnym i atrakcyjnym, a poprzez ochronę środowiska naturalnego stworzy warunki do poprawy jakości życia i zrównoważonego rozwoju.

W poszczególnych obszarach strategicznych sprecyzowane cele ekologiczne przedstawiają się następująco w poszczególnych obszarach:

1. Ochrona i poprawa jakości środowiska
 - Ochrona wód i poprawa ich jakości – zapewnienie najlepszej jakości wód oraz nowoczesnej gospodarki wodno-ściekowej.
 - Kształtowanie stosunków wodnych – zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego oraz utrzymanie ilości wody na poziomie równowagi biologicznej.
 - Gospodarka odpadami – ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania.
 - Ochrona przed hałasem – zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku.
 - Ochrona przed polami elektromagnetycznymi – skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
 - Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu – zachowanie standardów jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z wymogami prawa krajowego i unijnego.
 - Ochrona przyrody, krajobrazu, bioróżnorodności – zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych powiatu.
2. Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska
 - Ochrona kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych – racjonalne gospodarowanie zasobami kopalni, ich kompleksowe wykorzystanie oraz przywrócenie równowagi przyrodniczej i nadanie wartości użytkowych terenom zdegradowanych
 - Rozwój energetyki odnawialnej – optymalne wykorzystanie zasobów odnawialnych i upowszechnianie ich stosowania jako źródeł energii.
 - Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb oraz rozwój rolnictwa ekologicznego.
 - Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.
3. Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz poprawa komunikacji społecznej w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.
4. Współpraca z sąsiednimi powiatami
- Współpraca w działaniach podejmowanych na rzecz poprawy stanu środowiska oraz ochrony i wykorzystania jego zasobów.
5. Cele transgraniczne
- Ochrona wód transgranicznych.

8.1.4. Program Ochrony Środowiska dla Miasta Przemysła na lata 2010 – 2013, z perspektywą do 2017 r.

Program ochrony środowiska dla miasta Przemysła na lata 2010-2013, z perspektywą do 2017 r. jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla miasta, jest instrumentem realizacji lokalnej polityki ekologicznej. Zagadnienia ochrony środowiska w POŚ zostały przedstawione kompleksowo, z wyznaczeniem celów strategicznych i zadań z zakresu wszystkich sektorów ochrony środowiska. Wskazane zostały również rejony koncentracji działań oraz ważniejsze wskaźniki efektywności realizacji celów ekologicznych, a także działania priorytetowe.

Przyjęto następujące priorytety ekologiczne:

Priorytet 1. Ochrona wód i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych

Priorytet 2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (w tym ochrona przed powodzią, poważne awarie, ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych i chemicznych)

Priorytet 3. Gospodarka odpadami

Priorytet 4. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

Priorytet 5. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów

Priorytet 6. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

Priorytet 7. Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

Priorytet 8. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Priorytet 9. Ochrona zasobów kopalin

Poniżej przedstawiono priorytetowe działania proekologiczne w mieście Przemysłu:

1. [w zakresie ochrony wód i efektywnego wykorzystania zasobów wodnych](#) – wspieranie inwestycji (w tym w przedsiębiorstwach) prowadzących do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz realizowane kompleksowo wraz z nimi inwestycje mające na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
2. [w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom środowiska](#) - wszędzie, gdzie ma to uzasadnienie,

kierowanie środków na odtwarzanie, modernizowanie zabudowy hydrotechnicznej, zwłaszcza w przypadku jej wielofunkcyjności, na projekty związane z renaturyzacją, przywracaniem funkcjonalności przyrodniczej, hamowaniem odpływu wody, zwiększające naturalną retencję, ograniczające zagrożenie powodziowe, związane ze wzrostem dyspozycyjności zasobów wody, a także w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom i monitorowaniem stanu środowiska;

3. **w zakresie gospodarki odpadami** - wspieranie działań w zakresie zapobiegania oraz ograniczania wytwarzania odpadów komunalnych, wdrażania technologii odzysku, w tym recyklingu, wdrażania technologii unieszkodliwiania odpadów komunalnych, oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze składowania tych odpadów, zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla miasta Przemysłu;
4. **w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędności** — wspieranie działań związanych z wykorzystaniem wód geotermalnych, energii słonecznej i wodnej oraz biomasy i energii wiatrowej;
5. **w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju lasów** — wdrażanie systemu ekologicznego Natura 2000 oraz działania na rzecz ochrony przyrody na obszarach chronionych prowadzące do ograniczenia degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej;
6. **w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej** — wspieranie projektów przedsiębiorstw (zwłaszcza dużych i średnich) dotyczących redukcji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery; projekty na rzecz ograniczania emisji niskiej (w tym oddziaływania komunikacji);
7. w zakresie ochrony powierzchni ziemi i przywracania wartości użytkowych gleb - rekultywacja gruntów przemysłowych (zwłaszcza pokopalnianych) i powojkowych oraz po likwidacji składowisk odpadów;
8. **w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym** — wspieranie działań związanych z ograniczaniem hałasu zagrażającego zdrowiu, w szczególności komunikacyjnego i nowych technologii ograniczających hałas w przedsiębiorstwach;
9. **w zakresie ochrony zasobów kopalin** — rozpoznanie zasobów surowców szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego miasta (zwłaszcza wody mineralne i wody termalne).

8.1.5. Program Ochrony Środowiska na lata 2005 – 2015 dla Gminy Przemysłu

Zasadniczym celem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przemysłu jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań jakie stoją przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań, w szczególności, podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikającej z nich Polityki Ekologicznej Państwa.

Celem nadrzędnym POŚ Gminy Przemysłu na lata 2005 – 2015 jest: [Wysoka jakość środowiska warunkiem zrównoważonego i dynamicznego rozwoju Gminy Przemysłu.](#)

Poniżej przedstawiono przyjęte cele ekologiczne:

1. Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej, racjonalizacja zużycia wody, rozbudowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz ochrona przed powodzią.
2. Minimalizacja ilości odpadów kierowanych do unieszkodliwiania na składowiskach oraz ograniczenie ich negatywnego wpływu na środowisko.
3. Ochrona przed hałasem.
4. Utrzymanie wysokiej jakości powietrza w klasie A oraz dalsza redukcja emisji pyłów i gazów.
5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.
6. Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych.
7. Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości gminy.
8. Przez wiedzę i edukację do zrównoważonego rozwoju.

8.2. Ocena zgodności ustaleń Strategii z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska

Jednym z podstawowych obszarów, w którym realizowane będą cele strategiczne MOF Przemysłu jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju MOF. Zostało to wyrażone w Misji MOF Przemysłu: [Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu to przestrzeń o zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym, atrakcyjna do zamieszkania, nauki i pracy, obszar wspierania inwestycji, aktywności turystycznej i rekreacyjnej, przyjazny środowisku naturalnemu oraz otwarty na współpracę.](#)

Działania jakie będą realizowane w ramach Strategii MOF Przemysłu dotyczyć będą sfery gospodarczej obejmującej zarówno działania skierowane na wzrost gospodarczy ale również na działania związane

z ochroną środowiska, integracją systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu. W ramach celu strategicznego 2.4 *Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych*, uwzględniono działania zmierzające do ograniczenia zapotrzebowania na energię w systemie oświetlenia ulicznego, modernizację i rozbudowę systemu transportu zbiorowego, usprawnienie systemu gospodarowania odpadami itp.

Polityka trwałego zrównoważonego rozwoju rozumiana jest tutaj jako konsolidacja celów polityki społecznej, gospodarczej i ekologicznej. Wynika z tego konieczność uwzględniania we wszystkich działaniach administracji lokalnej i ponadlokalnej, które mogą mieć wpływ na środowisko naturalne i warunki życia mieszkańców, aspektu zachowania właściwego stanu i funkcjonalności środowiska naturalnego.

Strategia jako jeden z podstawowych obszarów rozwoju kładzie nacisk na zachowanie właściwego stanu i jakości środowiska naturalnego oraz tam gdzie to możliwe poprawę istniejącego stanu.

Ustalenia Strategii odnoszą się do wymagań Ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, a ponadto są zgodne z:

- ustawą z dnia 27 lipca 2001 o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw,
- ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne,
- ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu;
- rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W Strategii uwzględniono szereg warunków określonych w aktach prawa krajowego oraz rozporządzeniach wykonawczych do tych aktów.

W zakresie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz.U. 2013 poz. 1232 ze zm.):

Art. 85 ust. 1

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach

W przedmiotowej Strategii szczególną uwagę poświęcono działaniom zmierzającym do ograniczania wielkości emisji ze źródeł przemysłowych i komunalnych oraz komunikacyjnych. Do zadań tych można działania ujęte w obszarze celów strategicznych:

- [Cel strategiczny 2.2](#). Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności i gospodarki
- [Cel strategiczny 2.3](#). Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Przemysłu – poprawa dostępności oraz modernizacja infrastruktury transportu zbiorowego i wymiana taboru na pojazdy o napędzie hybrydowym itp.
- [Cel strategiczny 2.4](#) Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych – modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na system o niskim zapotrzebowaniu na energię oraz usprawnienie i modernizacja systemu gospodarki odpadami.

Art. 97 ust. 1

Ochrona wód polega na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymywanie ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez:

- utrzymywanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach;
- doprowadzanie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

Powyższe zobowiązania będą realizowane poprzez wdrażanie inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno-gospodarczy, w tym modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki odpadami.

Realizacja zadań w obrębie celu strategicznego 2.4 *Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych*, w tym działania polegające na likwidacji dzikich wysypisk śmieci i usprawnienie systemu gospodarowania odpadami, wpisuje się w założenia ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (t. j. Dz. U. 2012 poz. 145 ze zm.), w którym w dziale III, przyjmuje się za cel środowiskowych: *Poprawę oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby*

osiągnąć dobry stan tych wód.

W maju 2003 r. Sejm RP przyjął dokument [Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010](#) stanowiący uszczegółowienie „II Polityki ekologicznej Państwa” z 2000 r. Natomiast w maju 2009 r. został przyjęty dokument „Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

Dokument ten jest dostosowaniem wcześniejszego dokumentu do zmian w prawodawstwie polskim i wspólnotowym w zakresie ochrony środowiska.

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, co powoduje, że musi być uwzględniana we wszystkich dokumentach strategicznych i programach, mających wpływ na środowisko. Jednocześnie zgodnie z art. 74 Konstytucji RP nakłada to obowiązek dbałości o środowisko na instytucje publiczne. Celem podstawowym II Polityki ekologicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że strategia zrównoważonego rozwoju Polski pozwoli na wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni na tyle skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby rodzaj i skala tego korzystania realizowane przez wszystkich użytkowników nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów.

Kierunki działań określone w celach średniookresowych do 2016 r. mają stać się odpowiedzią na przywrócenie właściwej roli planowaniu przestrzennemu, w szczególności w zakresie lokalizacji nowych inwestycji. Ma się to odbywać poprzez m.in.:

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy),
- zatwierdzenie wszystkich obszarów europejskiej sieci Natura 2000 oraz sporządzenie dla nich planów ochrony,
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych,
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- określenie zasad ustalenia progów tzw. chłonności środowiskowej oraz pojemności przestrzennej zależnie od typu środowiska,

- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu.
- W zakresie ustaleń dotyczących projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, II Polityka ekologiczna odnosi się m. in. do:
 - ochrony gleb,
 - racjonalizacji użytkowania wody,
 - gospodarowania odpadami,
 - jakości wód i powietrza,
 - hałasu,
 - różnorodności biologicznej,
 - działań mających na celu zmniejszenie energochłonności gospodarki, wzrostu wykorzystania energii powstałej z odnawialnych źródeł

Strategia MOF Przemysł jest komplementarna z Polityką ekologiczną państwa w obszarach strategicznych:

- poprawa gospodarowania odpadami – działania wymienione w ramach MOF Przemysł przyczynią się bezpośrednio do usprawnienia systemu zbierania odpadów oraz modernizacji procesów unieszkodliwiania i odzysku odpadów.
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych – realizacja tego celu ma być zapewniona poprzez usprawnienie systemu gospodarki odpadami – likwidacja potencjalnych źródeł zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego,
- poprawa jakości powietrza – w tym obszarze działania koncentrować się będą na przeciwdziałaniu niskiej emisji i wzroście wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Pozytywne oddziaływanie na jakość powietrza będzie miała również realizacja zadań z zakresu modernizacji istniejących połączeń komunikacyjnych oraz zwiększenie jakości korzystania i dostępności środków komunikacji zbiorowej,
- minimalizacja oddziaływania hałasu – w tym obszarze Strategia MOF Przemysł podejmuje działania zmierzające do poprawy stanu nawierzchni ciągów komunikacyjnych i przepustowości głównych dróg regionu.

9. Skutki braku realizacji ustaleń Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu w powiązaniu z pozostałymi dokumentami o charakterze ramowym diagnozuje uwarunkowania rozwojowe obszaru funkcjonalnego oraz wyznacza perspektywy rozwoju na najbliższe lata. Koncepcja zarządzania strategicznego przyjęta w tych dokumentach jest koniecznym elementem umożliwiającym integrację celów z różnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego lokalnej społeczności. Z punktu widzenia administracji samorządowej dokument ten stanowi narzędzie uzupełniające efektywnego zarządzaniu obszarem. Umożliwiają także właściwe, skuteczne i racjonalne wykorzystanie zasobów finansowych i instytucjonalnych, pozwalają na przewidywanie możliwych barier i ograniczeń na drodze do osiągnięcia zamierzonych celów oraz podjęcie środków zapobiegawczych lub minimalizujących skutki tych ograniczeń.

W tym ujęciu, brak realizacji dokumentów strategicznych spowodowałoby mniejszą skuteczność wykorzystania zasobów finansowych (wewnętrznych i zewnętrznych), gospodarczych, przestrzennych gminy oraz mniejszy stopień osiągnięcia zamierzonych celów.

Można przyjąć założenie, że bez wdrożonych mechanizmów planowania strategicznego nie byłaby możliwa realizacja podstawowej zasady zrównoważonego rozwoju, która z założenia wymaga podejścia całościowego i długofalowego.

Brak realizacji postanowień Strategii oznaczający w praktyce brak realizacji celów szczegółowych przyczyni się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk:

- Ryzyko pogarszania się stanu wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku braku działań w zakresie likwidacji „dzikich” składowisk odpadów oraz usprawnienia systemu gospodarowania odpadami. Zanieczyszczenia, w tym także metale ciężkie przedostając się do wód powierzchniowych i podziemnych mogą powodować pogorszenie stanu jakościowego tych wód. Ponadto Strategia przewiduje modernizację infrastruktury drogowej wraz z wykonaniem systemu odwodnienia dróg oraz urządzeniami do redukcji zanieczyszczeń w ściekach opadowych. Pozwoli to na ograniczenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanego z tych źródeł do wód powierzchniowych i podziemnych.
- Utrzymanie niezadawalającego poziomu jakości powietrza atmosferycznego – brak działań ograniczających emisję zanieczyszczeń, w tym głównie emisję niską ze źródeł komunalnych (PM10, PM2,5, benzo(a)piren) oraz emisję ze źródeł liniowych – drogi, a także niedostateczny stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii będzie powodować dalsze pogarszanie się stanu powietrza. Skutkiem tego będzie szereg niekorzystnych zjawisk o charakterze społecznym

(wzrost zachorowalności na choroby układu oddechowego, układu krążenia itp.), gospodarczym (spadek atrakcyjności regionu) oraz ekologicznym (pogorszenie zdrowotności i odporności ekosystemów oraz populacji gatunków roślin i zwierząt wrażliwych na zanieczyszczenia atmosferyczne).

- Brak wdrażania nowych metod i technologii w zakresie działalności przemysłowej – Strategia przewiduje działania zmierzające do wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii produkcji opartych na metodach o niskim potencjale zagrożeń, niskoemisyjnych. Brak realizacji tych celów może spowodować spowolnienie osiągnięcia stanu zrównoważonej produkcji w dziedzinie przemysłu i niską innowacyjność gospodarki w regionie.
- Pogarszający się stan głównych ciągów komunikacyjnych oraz niewystarczający stopień wykorzystania środków komunikacji zbiorowej – brak działań w zakresie modernizacji infrastruktury komunikacyjnej może spowodować oprócz następstw o charakterze społeczno-gospodarczym także pogłębianie się niekorzystnych zjawisk związanych z ruchem kołowym: wzrost natężenia hałasu, emisji do powietrza, zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego w rejonie głównych ciągów komunikacyjnych.
- Niedostateczny rozwój systemu gospodarki odpadami – obecnie główną metodą zagospodarowania odpadów komunalnych jest ich składowanie. W ramach Strategii przewiduje się modernizację istniejących składowisk odpadów oraz rozbudowę istniejących i tworzenie nowych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Brak działań w tym obszarze spowoduje dalsze pogłębianie się problemów z zagospodarowywaniem odpadów na terenie MOF Przemysł oraz ryzyko niedopełnienia wymagań wynikających z dyrektyw unijnych dotyczących minimalnych wielkości odpadów podlegających odzyskowi.

10. Ocena oddziaływania na komponenty środowiska i zagrożenia dla środowiska w wyniku realizacji ustaleń projektu Strategii MOF Przemysłu

Oddziaływanie projektowanych działań wymienionych w analizowanym dokumencie należy rozpatrywać w kontekście szerszym niż wpływ na poszczególne komponenty środowiska. Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu ma stworzyć ramy dla osiągnięcia celów o charakterze społecznym, gospodarczym i kulturowym obszaru. W perspektywie długofalowej Strategia ma na celu: rozwój konkurencyjnej gospodarki, tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju oraz wzmocnienie potencjału turystycznego obszaru.

Z powyższego wynika, że dbałość o właściwy stan środowiska naturalnego oraz dążenie do poprawy w obszarach, w których stan ten nie jest zadowalający jest jednym z podstawowych celów Strategii, bowiem wpływa on zarówno na jakość życia mieszkańców, a także określa potencjał miejscowości do przyciągania nowych inwestycji i inwestorów.

Zmiany, jakie wystąpią w środowisku będą obejmować wszystkie jego komponenty, tj.: warunki gruntowe, wodne, szatę roślinną, zwierzęta, powietrze, a także krajobraz.

10.1. Wpływ na klimat i powietrze atmosferyczne

W ujęciu jednostkowym strategia przewiduje wsparcie realizacji szeregu inwestycji infrastrukturalnych. W trakcie prac budowlanych związanych m.in. z realizacją takich działań jak: modernizacja infrastruktury drogowej, rozbudową infrastruktury transportu zbiorowego itp. należy spodziewać się okresowych emisji pyłów i gazów, spowodowanych pracami budowlanymi i konstrukcyjno-montażowymi (wykopy, wzmożony ruch pojazdów, szczególnie ciężarowych itp.). Uciążliwości z nimi związane ustąpią po zakończeniu prac budowlanych.

Działaniami wpływający korzystnie na jakość powietrza są wszelkie działania związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych (drogi), punktowych (zakłady produkcyjne) oraz rozproszonych (źródła komunalne).

W ramach Strategii założono szereg działań w zakresie modernizacji i rozbudowy systemu komunikacji drogowej, w tym modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci dróg na terenie MOF.

Działania te mogą wpłynąć na częściową poprawę jakości powietrza w perspektywie długoterminowej. Zwiększy się płynność poruszania się pojazdów po drogach oraz średnia prędkość ruchu.

Działania zmierzające do zwiększenia dostępności i nowoczesności komunikacji publicznej, wymiana taboru na pojazdy z napędem hybrydowym itp., powinny spowodować pozytywne skutki w odniesieniu

do jakości powietrza. Preferowanie środków transportu zbiorowego w zastępstwie indywidualnych środków transportu spowoduje zmniejszenie całkowitego ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza.

Realizacja zadań polegających na ograniczaniu niskiej emisji do atmosfery pozwoli na wyeliminowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i ograniczy przyspieszone niszczenie budynków, w tym także zabytkowych, co związane jest z zanieczyszczeniem powietrza.

Ponadto w ramach Strategii przewidziano działania zmierzające do wsparcia innowacyjności przedsiębiorstw i wzrostu konkurencyjności gospodarki. Jednym z możliwych pól osiągnięcia tych celów jest upowszechnianie sposobów produkcji w oparciu o technologie niskoemisyjne, o niskiej materiałowości i surowcowości.

10.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Jak wspomniano przy analizie warunków środowiskowych, w obrębie granic przestrzennych MOF Przemysłu głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy.

Część gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu leży w obrębie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 429 Dolina Przemysłu i 430 Dolina Sanu. Wody podziemne narażone są na zagrożenia związane przede wszystkim z działalnością człowieka. Największy wpływ na zanieczyszczenie wód podziemnych mają ścieki komunalne, przemysłowe oraz składowiska odpadów komunalnych i zbiorniki z produktami naftowymi. Występują również zagrożenia związane z przebiegiem i utrzymaniem głównych szlaków komunikacyjnych (Przemysł – Dynów), a także stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów mineralnych.

W chwili obecnej jakość wód podziemnych jest dobra i nie wykazuje tendencji do pogarszania się stany chemiczne. Jednak ze względu na kontakt hydrauliczny wód tego poziomu z wodami powierzchniowymi istnieje możliwość zanieczyszczenia tych wód ze źródeł antropogenicznych.

Wody powierzchniowe na terenie MOF Przemysłu znajdują się w dobrym stanie (San, Wiara i ich dopływy). Stan pozostałych cieków oceniono jako zły. Klasa jakości wód rzeki San dla badanych wskaźników fizykochemicznych w roku 2014 była stanu umiarkowanego. Większość wskaźników charakteryzujących warunki tlenowe, zanieczyszczenia organiczne, biogeny oraz zasolenie mieściły się w granicach stężeń dla stanu dobrego (klasa II i III). Stan ekologiczny oraz chemiczny jest dobry lub umiarkowany.

W celu dotrzymania wymagań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej niezbędne jest podjęcie zintegrowanych działań w celu przywrócenia lub utrzymania dobrego stanu/potencjału wód.

Realizacja ustaleń strategii związanych z rozbudową i modernizacją systemu gospodarki odpadami oraz

ograniczeniem powstawania dzikich składowisk odpadów przyczyni się do likwidacji punktowych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych.

Modernizacja oraz budowa nowych odcinków dróg z zachowaniem zasad ochrony środowiska pozwoli na ujęcie ścieków deszczowych z powierzchni utwardzonych i podczyszczenie tych ścieków do wymaganych standardów. Ograniczeniu ulegną zatem wielkości ładunków zanieczyszczeń (ropopochodnych i zawiesin) wprowadzanych w sposób bezpośredni do środowiska.

Wiele działań wyznaczonych w Strategii ma charakter neutralny (działania o charakterze organizacyjnym i administracyjnym), nie przewiduje się wystąpienia negatywnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne.

10.3. Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby

W wyniku realizacji inwestycji drogowych, modernizacją obiektów związanych z transportem publicznym itp. nastąpi lokalne przekształcenie powierzchni ziemi oraz zmiana struktury. Wszelkie przekształcenia prowadzące do realizacji nowego zainwestowania wiążą się z trwałym oddziaływaniem na powierzchnię terenu (z wyłączeniem realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury podziemnej).

Budowa nowych elementów infrastruktury oddziałuje w sposób znaczący na powierzchnię ziemi, ponieważ następuje zmiana ukształtowania terenu oraz zmniejsza się powierzchnia biologicznie czynna, zmianie ulegają stosunki gruntowo-wodne oraz sposób odpływu i retencjonowania wód opadowych i roztopowych. Zadania inwestycyjne związane z prowadzeniem prac budowlanych oraz ziemnych na obszarach niezabudowanych mogą stanowić źródło potencjalnego oddziaływania na powierzchnię ziemi i krajobraz. Przy czym realizacja większości działań infrastrukturalnych wymienionych w Strategii MOF Przemysłu będą prowadzone głównie na terenach zurbanizowanych (w obrębie istniejących szlaków komunikacyjnych i infrastruktury towarzyszącej, istniejące obiekty budowlane, place parkingi, pętle autobusowe, stacje przesiadkowe itp.) gdzie pokrywa glebowa jest już przekształcona. Należy mieć na uwadze, że krajobraz jak i powierzchnia ziemi w obrębie zabudowy miejskiej i częściowo wiejskiej są elementami antropogenicznie przekształconymi, a więc realizacja działań zapisanych w Strategii w głównej mierze dotyczyć będzie terenów już przekształconych.

Całość działań związanych z nowym zagospodarowaniem lub przebudową i modernizacją istniejącej zabudowy będzie realizowana w oparciu o narzędzia planowania przestrzennego (plany zagospodarowania, studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego itp.). Oznacza to przede wszystkim harmonijny rozwój infrastruktury zgodnie z ogólnymi zasadami zagospodarowania przestrzennego i estetyki krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

10.4. Fauna i flora, różnorodność biologiczna i formy ochrony przyrody

Obszar w granicach administracyjnych MOF Przemysł wyróżnia się dużą powierzchnią objętą formami ochrony przyrody. Do najcenniejszych obszarów należą tereny zalesione w południowo-wschodniej części MOF oraz dolina rzeki San – cały odcinek przebiegający przez teren MOF Przemysł. Na terenie MOF zlokalizowane są m.in.:

1. rezerваты przyrody: Szachownica w Krównikach, Skarpa Jaksmanicka, Krępak, Przełom Hołubli, Leoncina, Jamy i Winna Góra
2. Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu
3. Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego
4. Obszary NATURA 2000: Pogórze Przemyskie, Rzeka San, Ostoja Przemyska, Fort Salis Saglio.

W przypadku realizacji postanowień Strategii z zakresu rozbudowy i modernizacji infrastruktury drogowej nie przewiduje się kolizji projektowanych odcinków dróg z obszarami podlegającymi ochronie, w tym obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000. Jednak w przypadku stwierdzenia możliwości znaczącego oddziaływania szczegółowego przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, zostanie przeprowadzona ocena oddziaływania projektowanej inwestycji na obszar Natura 2000. Efektem tego postępowania będzie określenie szczegółowych warunków realizacji przedsięwzięcia, o ile z analizy tej nie wyniknie możliwość znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000.

modernizacja Pozostałe przewidziane w ramach Strategii działania o charakterze infrastrukturalnym: adaptacja budynku Przemyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości, modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego oraz rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysł będą prowadzone głównie w obszarze zurbanizowanym i zagospodarowanym poza zasięgiem występowania chronionych siedlisk i gatunków.

10.5. Wpływ na klimat akustyczny

Podczas prac prowadzonych w ramach modernizacji i budowy obiektów użyteczności publicznej, infrastruktury drogowej i towarzyszącej, może wystąpić krótkoterminowe zwiększenie się poziom hałasu, a także pojawić się mogą wibracje i drgania. Zmiany te będą miały jednak charakter przejściowy i krótkotrwały.

Realizacja zadań z zakresu modernizacji i poprawy stanu istniejących odcinków dróg może powodować lokalne zwiększenie natężenia hałasu w bezpośrednim sąsiedztwie tych szlaków komunikacyjnych związane ze zwiększoną przepustowością i większym obciążeniem szlaków komunikacyjnych. Minimalizacja oddziaływania akustycznego projektowanych odcinków dróg powinna zostać przewidziana

na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub na etapie przeglądu porealizacyjnego. W przypadku stwierdzenia wystąpienia ponadnormatywnego oddziaływania na klimat akustyczny na obszarach podlegających ochronie przed hałasem zostaną zainstalowane urządzenia do tłumienia hałasu (ekrany akustyczne).

Jednakże w ujęciu perspektywnym modernizacja istniejącej sieci drogowej spowoduje pozytywne skutki w odniesieniu do oddziaływania na klimat akustyczny w granicach MOF Przemysłu. Zwiększenie płynności ruchu, poprawa stanu nawierzchni drogowej oraz wzrost średniej prędkości poruszania się pojazdów po szlakach komunikacyjnych wpłynie na znaczne obniżenie emisji hałasu od źródeł liniowych (praca na wyższym biegu, krótszy czas emisji hałasu).

Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości i komfortu korzystania ze środków komunikacji publicznej przyczyni się do większego wykorzystania tych środków transportu. Ponadto przewiduje się wykonanie nowych ścieżek rowerowych wzdłuż istniejących szlaków drogowych. Działania te wpłyną na zmniejszenie strumienia pojazdów poruszających się po drogach, a tym samym zmniejszeniu natężenia hałasu w sąsiedztwie tych dróg, w tym także na obszarach mieszkaniowych lub innych terenach ochrony akustycznej.

10.6. Wpływ na zasoby naturalne i zabytki

Działania wyznaczone w projekcie Strategii MOF Przemysłu w większości mają charakter neutralny lub pozytywny, odnoszą się do działań ogólnorozwojowych w sferze społeczno-gospodarczej, a zatem będą miały wpływ na ogólną poprawę jakości życia w mieście.

Zanieczyszczenia w powietrzu, których źródłem jest transport drogowy, sektor komunalny i w niewielkim stopniu przemysł mają wpływ na stan obiektów budowlanych, również tych o charakterze zabytkowym, co wymusza częstsze zabiegi renowacyjne i konserwatorskie. Wszelkie działania polegające na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery pozwolą na ograniczenie niszczenia fasad budynków, w tym także zabytkowych.

Wzmożony ruch komunikacyjny jest źródłem hałasu, jak również drgań i wibracji. Wszelkiego rodzaju inwestycje ograniczające emisję hałasu, przede wszystkim na obszarach zwartej zabudowy przyczynią się do istotnego zmniejszenia ryzyka uszkodzenia budynków, w tym także obiektów zabytkowych.

Strategia zawiera działania prowadzące do podniesienia wartości i jakości dóbr materialnych. Realizacja ustaleń Strategii będzie się wiązała z poprawą jakości i wartości przestrzeni publicznych (estetyzacja, modernizacja, remonty, realizacja nowych elementów architektury), ponadto realizacja ustaleń Strategii będzie się wiązała z poprawą sytuacji materialnej (aktywizacja zawodowa mieszkańców, podniesienie

atrakcyjności inwestycyjnej) mieszkańców, co będzie sprzyjać konsumpcji i poprawie standardu zamieszkania.

10.7. Wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi

Działania wyznaczone w projekcie Strategii mają duże znaczenie dla zdrowia i samopoczucia mieszkańców. Strategia jako dokument o charakterze społeczno-gospodarczym ma na celu w pierwszej kolejności wyznaczenie celów zmierzających do poprawy warunków funkcjonowania społeczności regionu (mieszkańcy, przedsiębiorcy, turyści itp.). Z tego względu Strategia ma z założenia wpływać w sposób pozytywny na zdrowie i bezpieczeństwo tych grup odbiorców.

Działania wyznaczone w projekcie Strategii mają charakter społeczny. Pozytywne oddziaływanie realizacji zapisów dokumentu na ludność jest oczywiste i będzie miało wieloaspektowy charakter, zarówno w sferze materialnej, jak i pozamaterialnej. Przewiduje się szereg działań zmierzających do aktywizacji zawodowej mieszkańców regionu, doradztwo i wsparcie w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, wsparcie przedsięwzięć innowacyjnych itp., co przyczyni się bezpośrednio do poprawy jakości życia mieszkańców.

Istniejąca infrastruktura miasta jest wystarczająca, jednak stan dróg nie jest zadowalający. Modernizacja i remonty dróg w obrębie MOF Przemysł wiąże się z szeregiem utrudnień dla mieszkańców, jak również z potencjalnym, lecz krótkotrwałym i odwracalnym oddziaływaniem na ich zdrowie.

Poprawa jakości szlaków komunikacyjnych wiązać się może z większym natężeniem ruchu pojazdów, ale także lepszą przepustowością i przeniesieniem ruchu kołowego poza obszary ścisłego centrum miast i gmin. Emisja zanieczyszczeń (hałasu, zanieczyszczeń do powietrza etc.) nie będzie kumulowała się w miejscach, gdzie ruch jest spowolniony, a rozłoży się równomiernie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Poprawę jakości przestrzeni miejskiej uzyska się poprzez realizację zapisów związanych z ograniczeniem wielkości emisji ze źródeł komunalnych i przemysłowych oraz usprawnieniem systemu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów i ich odzysku.

W załączonej do opracowania tabeli macierzy przedstawiono wpływ poszczególnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, ludzi i dobra kultury. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływanie na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Oddziaływanie proponowanych przez ustalenia Strategii rodzajów zainwestowania i form zagospodarowania na przestrzeń i obiekty z nią związane podzielić można na: bezpośrednie, pośrednie, wtórne (pochodne, występujące jako skutek w późniejszym okresie) i skumulowane (nakładające się

oddziaływanie pochodzące z różnych źródeł).

W przypadku, gdy kryterium oceny będzie stanowił czas, mówić należy o oddziaływaniu długoterminowym (kilkudziesięcioletnim, np. powyżej 50 lat), średnioterminowym (obliczonym na około 5-10 lat), krótkoterminowym (do 1 roku) i chwilowym (ograniczonym do maksimum 1 doby).

Można przyjąć, że w przypadku realizacji ustaleń Strategii wystąpi przede wszystkim oddziaływanie średnioterminowe, związane z fazą budowy i modernizacji obiektów. Ponadto oddziaływanie długoterminowe związane będzie z funkcjonowaniem zabudowy przemysłowej i usługowej, w tym głównie niską emisją zanieczyszczeń do powietrza w okresie grzewczym oraz wprowadzaniem oczyszczonych ścieków socjalno-bytowych i wód opadowych do wód lub ziemi.

Nieodwracalne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku zmian ukształtowania powierzchni terenu. Poprzez wprowadzone zasady zrównoważonego rozwoju oraz zwrócenie szczególnej uwagi na zachowanie właściwego stanu walorów przyrodniczych obszaru opracowania, w tym na obszary chronione: parki krajobrazowe, rezerваты, obszary Natura 2000, nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań nieodwracalnych związanych z zagrożeniem dla gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną, poprzez ubytek ich siedlisk.

Jako oddziaływanie skumulowane należy wymienić emisję hałasu. Realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej – budowa nowych połączeń z głównymi ciągami komunikacyjnymi może spowodować miejscowy wzrost poziomu hałasu w środowisku. Jednocześnie uciążliwości związane z emisją hałasu zmniejszą się na obszarach o zwartej zabudowie w centrum miast, co spowodowane będzie przejściem znacznej części natężenia ruchu przez nowe odcinki dróg oraz modernizacją infrastruktury służącej transportowi zbiorowemu. W związku z tym należy oczekiwać, że realizacja założeń Strategii nie spowoduje znaczącego wzrostu obciążenia hałasem terenów podlegających ochronie akustycznej.

Inwestycje związane z infrastrukturą techniczną, warunkującą rozwój społeczno-gospodarczy, w tym także związane z ochroną środowiska wpłyną bezpośrednio na poprawę warunków sanitarnych w regionie, a tym samym poprawie ulegnie wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo ekologiczne mieszkańców.

11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Strategii MOF Przemysłu

Negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach Strategii nie będzie miała istotnego znaczenia i w przypadku większości założeń będzie ograniczała się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etapu budowy i modernizacji). Zdecydowana większość planowanych inwestycji będzie realizowana na obszarach miejskich i wiejskich, przekształconych przez działalność człowieka.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne proponuje się podjęcie szeregu działań łagodzących opisanych poniżej.

Obszar strategiczny I. Sfera Społeczna

W ramach sfery społecznej podjęte zostaną działania skierowane do wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Przemysłu. Podjęte działania będą zmierzały do wzmocnienia współpracy instytucji zorientowanych na rozwiązywaniu problemów społecznych, w tym instytucji pomocy społecznej, publicznych służb zatrudnienia oraz organizacji pozarządowych. Działania te mają charakter głównie projektów miękkich. Projekty te nie będą wykazywały znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Obszar strategiczny II. Sfera Gospodarcza

Zakres działań, które obejmuje ten obszar strategiczny koncentruje się na poprawie działalności gospodarczej dla mikro, małej i średniej przedsiębiorczości poprzez promowanie przedsięwzięć opierających swoją działalność na nowych technologiach. W ramach niniejszego obszaru strategicznego podjęte działania będą skierowane na wzrost gospodarczy MOF Przemysłu.

Działania jakie będą realizowane niniejszym obszarze dotyczyć będą sfery gospodarczej obejmującej zarówno działania skierowane na wzrost gospodarczy ale również na działania związane z ochroną środowiska, integracją systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysłu.

Cel strategiczny 2.1. Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu.

Cel strategiczny 2.2. Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności gospodarki

Cel strategiczny 2.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu.

Cel strategiczny 2.4 Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych.

Działania te obejmują głównie obszary zagospodarowane (centrum miast i obszarów wiejskich,

infrastruktura drogowa i jej bezpośrednie otoczenie). Nie przewiduje się realizacji projektów wymagających zajęcia znacznej powierzchni niezagospodarowanej (obszarów rolnych lub leśnych). Podjęcie tych działań wymagać będzie wdrożenia środków zapobiegających potencjalnym znaczącym oddziaływaniom na środowisko:

- inwestycje liniowe, w tym rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej należy prowadzić po wcześniejszym rozpoznaniu warunków środowiskowych i geologicznych; przed przystąpieniem do realizacji inwestycji należy przeanalizować konieczność przeprowadzenia procedury oddziaływania na środowisko,
- przed przystąpieniem do realizacji inwestycji należy rozważyć racjonalne warianty alternatywne, w tym przede wszystkim warianty lokalizacyjne pozwalające na zoptymalizowanie korzyści i szkód wywołanych realizacją inwestycji,
- na etapie projektowania, w tym głównie inwestycji liniowych, należy przeanalizować lokalizację inwestycji na tle cennych przyrodniczo siedlisk i stanowisk oraz przebiegu korytarzy ekologicznych, w tym przede wszystkim koryt cieków naturalnych oraz ich dolin,
- w przypadku wystąpienia możliwości przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku stwierdzonych na etapie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko lub rzeczywistego przekroczenia tych poziomów stwierdzonych na podstawie pomiarów w fazie eksploatacji infrastruktury, należy zastosować środki ograniczające rozprzestrzenianie się hałasu w środowisku – ekrany akustyczne,
- inwestycje liniowe, w tym przede wszystkim nowe odcinki dróg, należy projektować oraz wykonać zgodnie z dobą praktyką w zakresie budowy szlaków komunikacji drogowej; oznacza to przede wszystkim projektowanie przejść dla małych i dużych zwierząt, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, wyposażenie dróg w kanalizację deszczową z podczyszczeniem ścieków deszczowych przed wprowadzeniem do środowiska itp.

Na obecnym etapie nie ma możliwości jednoznacznego odniesienia się do wystąpienia potencjalnego znaczącego oddziaływania na środowisko w związku z realizacją postanowień Strategii. Szczegółowe warunki realizacji inwestycji powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem

konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej, stwierdza się konieczność jej wykonania.

Ponadto wszelkie działania o charakterze infrastrukturalnym powinny spełniać podstawowe wymagania dotyczące BHP i ochrony środowiska, w tym także opisane poniżej.

Tabela 9 Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Strategii

Element środowiska przyrodniczego	Środki łagodzące i zalecenia
Ludzie i społeczności	<ul style="list-style-type: none"> – oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane i modernizacyjne w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac; – stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, stałe prowadzenie nadzoru budowlanego oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP, – ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu, – stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych, ograniczające jednocześnie uciążliwości przez niewywoływane, – stosowanie roślinności izolacyjnej (obudowa biologiczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych).
Świat zwierzęcy	<ul style="list-style-type: none"> – wykonanie inwentaryzacji budynków przed przystąpieniem do prac budowlanych pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy, – prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy i innych gatunków istotnych pod względem przyrodniczym, których występowanie zidentyfikowano w rejonie planowanych inwestycji, – w przypadku braku możliwości prowadzenia prac w okresie poza lęgowym odpowiednio wcześniejsze zabezpieczenie budynków przed zakładaniem w nich lęgówisk, – prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie.
Świat roślinny	<ul style="list-style-type: none"> – wykonywanie inwentaryzacji florystycznych, dendrologicznych i badań fitosocjologicznych w przypadku realizacji przedsięwzięć w rejonie lub sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo, – zachowanie obszarów biologicznie czynnych o powierzchni proporcjonalnej do powierzchni zagospodarowania, – wprowadzanie nowych obszarów zielni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem, – zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska, – prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych, – zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego np. włókniny i obudowy drewniane.
Wody powierzchniowe i podziemne	<ul style="list-style-type: none"> – zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi), – kontrolowanie szczelności zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi, – zapewnienie dostępu pracownikom przedsiębiorstw budowlanych do przenośnych toalet oraz regularnie opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów serwisowo-asenizacyjnych wyposażonych w odpowiednie akcesoria,

	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych, - stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycia wody.
Powietrze	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności przez: systematyczne sprzątnięcie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody, stosowanie osłon na rusztowania, urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczających pylenie oraz inne zanieczyszczenia, - propagowanie ruchu rowerowego, pieszego, poprzez budowę nowych lub modernizację istniejących ciągów komunikacyjnych, - ograniczenie zmniejszania się lub zwiększanie powierzchni terenów zielonych na terenach zurbanizowanych, - budowanie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczającej uciążliwości komunikacyjne.
Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> - przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac – rozplantowanie na powierzchni terenu, - przestrzegania prawidłowej gospodarki odpadami.
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> - zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu, - utrzymanie areału zieleni miejskiej i zapobieganie degradacji infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej, - konsultacje społeczne przed realizacją przedsięwzięć wielkopowierzchniowych lub związanych ze istotną ingerencją w krajobraz.
Klimat	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie zieleni na terenach zurbanizowanych i centrum miasta, - stosowanie zabiegów mających na celu zmniejszenie zatorów komunikacyjnych w mieście (odpowiednio zsynchronizowana sygnalizacja świetlna, propagowanie ruchu pieszego, rowerowego oraz komunikacji publicznej).
Zabytki i dobra materialne	<ul style="list-style-type: none"> - planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym, - odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych na tle istniejącej zabudowy oraz planowanych inwestycji, - prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.

Źródło: Opracowanie własne

12. Oddziaływania transgraniczne

Miejski Obszar Funkcjonalny Przemysłu sąsiaduje od strony wschodniej z Ukrainą. Zakres oddziaływania wszystkich działań określonych w Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu jest ograniczony do obszaru poszczególnych gmin wchodzących w skład MOF i nie obejmuje obszarów sąsiednich państw zarówno na etapie budowy obiektów i modernizacji infrastruktury jak i na etapie eksploatacji obiektów. W związku z powyższym można stwierdzić, że oddziaływanie transgraniczne nie wystąpi.

13. Analiza rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Strategii

Kwestie rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do analizowanego projektu Strategii MOF Przemysłu można generalnie rozpatrywać na trzech poziomach:

- analizy prawidłowości sformułowania celów i ich ewentualnych modyfikacji,
- analizy doboru sposobów i środków osiągnięcia tak określonych celów,
- rodzaju, lokalizacji i skali przedsięwzięć inwestycyjnych, służących osiągnięciu celów projektu Strategii.

Ograniczeniem w zaproponowaniu rozwiązań alternatywnych, typowym dla projektu Strategii jest charakter ogólny wielu zapisów. Obok konkretnych zadań, projekt Strategii zawiera także ogólne ustalenia dotyczące określonych sfer funkcjonowania obszaru. Strategia ma charakter deklaracyjny i w pewnej mierze dotyczy także spraw, postrzeganych jako ważne dla rozwoju, ale nie posiadających żadnych przesądzeń co do realności ich realizacji, a tym bardziej szczegółowych rozwiązań czy umiejscowienia w przestrzeni.

Kierunek działań wyznaczony w projekcie Strategii MOF Przemysłu dąży do osiągnięcia celów spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju i jest istotny dla zwiększenia efektywności działań w zakresie poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Niemniej jednak na tym etapie prac wdrożeniowych nie można jeszcze określić z dostatecznym prawdopodobieństwem, czy realizacja których zadań będzie miała najbardziej korzystny wpływ na środowisko przyrodnicze zwłaszcza w dłuższym horyzoncie czasowym.

Rozważając warianty alternatywne przedsięwzięć wynikających z zapisów Strategii MOF Przemysłu, mogą to być działania związane z wyborem innej lokalizacji (warianty lokalizacji), innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne), a także wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Należy jednak pamiętać, że nawet wybór wariantu „0”, może wiązać się z pewnymi konsekwencjami, ponieważ brak realizacji inwestycji może powodować negatywny oddźwięk środowiskowy np. niepodejmowanie rozbudowy i modernizacji kanalizacji sanitarnej, brak realizacji przedsięwzięć ograniczających emisję do powietrza itp. zaniechanie podejmowania pewnych działań wpłynie niekorzystnie na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru. Bez potrzebnych działań stan środowiska oraz jakość życia mieszkańców może ulec pogorszeniu.

Dokładne określanie alternatywnych rozwiązań oznaczałoby konieczność opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko na poziomie szczegółowości, który adekwatny jest dla wymaganych przez prawo raportów dla poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Na obecnym etapie programowym,

ze względu na ilość zadań inwestycyjnych oraz różny stopień zaawansowania procesu inwestycyjnego dla poszczególnych zadań (część zadań jest w trakcie realizacji, a niektóre zadania nie zostały jeszcze rozpoczęte) nie jest możliwe przeprowadzenie rzetelnej oceny wpływu wszystkich poszczególnych działań wymienionych w Strategii na środowisko oraz wyodrębnienie oddziaływań nadmiernych i wskazanie wariantów alternatywnych.

W tej sytuacji wybór optymalnej lokalizacji lub warunków realizacji poszczególnych zadań należy przeprowadzić w drodze indywidualnych postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć.

14. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień MOF Przemysłu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Aby w przyszłości istniała możliwość obiektywnej weryfikacji i modyfikacji celów i zadań proponowanych w ramach Strategii MOF Przemysłu, konieczne jest prowadzenie monitoringu, który dostarczy danych niezbędnych do weryfikacji poprawności i właściwej dalszej realizacji tych działań.

Monitorowanie realizacji Strategii MOF Przemysłu odbywać będzie się na bieżąco (w okresach rocznych), zaś proces ewaluacji będzie przeprowadzony w połowie i po zakończeniu realizacji Strategii.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. UE. L. 01. 197. 30) państwa członkowskie Unii Europejskiej, w tym również Polska zostały zobowiązane do monitorowania znaczącego wpływu na środowisko, wynikającego z realizacji planów i programów. Jak wynika z tego artykułu, celem monitoringu jest między innymi możliwość określenia na wczesnym etapie nieprzewidzianego niepożądanego wpływu oraz podjęcia odpowiedniego działania naprawczego. Zgodnie z art. 10 ust. 2 w celu przestrzegania ust. 1 można wykorzystywać, stosownie do potrzeb, istniejące systemy monitoringu. Stąd monitoring skutków realizacji postanowień Strategii ŁOF w zakresie oddziaływania na środowisko może polegać na analizie i ocenie poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska lub też w ramach innych monitoringów prowadzonych przez organy administracji publicznej, gminy oraz podmioty gospodarcze, o ile dotyczą one obszaru w obrębie łomżyńskiego Obszaru Funkcjonalnego. W ramach monitoringu oddziaływania na środowisko projektów realizowanych w ramach Strategii ŁOF zostaną wykorzystane dane uzyskane ze źródeł wymienionych poniżej.

Tabela 10 Źródła danych dotyczących stanu i zmian środowiska w wyniku realizacji postanowień Strategii MOF Przemysłu

Lp.	Komponent środowiska/przedmiot analiz	Metoda/źródło informacji	częstotliwość
1.	Klimat akustyczny	<ul style="list-style-type: none"> – analiza wyników pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ Rzeszów) – monitoring hałasu prowadzony przez inne organy administracji publicznej, gminę oraz zarządcę dróg (Powiatowy i Wojewódzki Zarząd Dróg oraz GDDKiA) – kontrola skuteczności zastosowanych zabezpieczeń przed hałasem (WIOŚ Białystok) – kontrola wydanych pozwoleń w zakresie emisji hałasu (Starostwo Powiatowe w Przemysłu) 	Monitoring okresowy i interwencyjny, raportowanie raz w roku.

Lp.	Komponent środowiska/przedmiot analiz	Metoda/źródło informacji	częstotliwość
2.	Jakość powietrza	<ul style="list-style-type: none"> – analiza wyników pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ Rzeszów) – monitoring prowadzony przez inne organy administracji publicznej, gminę oraz podmioty gospodarcze – analiza wyników kontroli podmiotów gospodarczych przeprowadzanych przez WIOŚ Rzeszów – kontrola domowych palenisk, zwłaszcza w sezonie grzewczym (organy gmin – Straż Miejska) – wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (roczne sprawozdania dot. korzystania ze środowiska – Urząd Marszałkowski w Rzeszowie) 	Monitoring stały, raportowanie raz w roku, doraźnie w przypadku zgłoszenia naruszenia prawa – kontrole interwencyjne
3.	Stan gleb	<ul style="list-style-type: none"> – analiza wyników pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ Rzeszowie) – badania monitoringowe prowadzone przez inne podmioty (gminę, powiat (okresowe badania jakości gleb) oraz podmioty gospodarcze – kontrola zastosowanego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków sanitarnych i przemysłowych oraz stanu technicznego instalacji i urządzeń temu służących (kontrole podmiotów gospodarczych przez WIOŚ Rzeszów) – kontrola skuteczności i prawidłowości gospodarki odpadami (roczne sprawozdania dot. gospodarki odpadami – Urząd Marszałkowski w Rzeszowie) 	Monitoring okresowy, raportowanie raz w roku, doraźnie w przypadku zgłoszenia naruszenia prawa – kontrole interwencyjne
4	Jakość wód powierzchniowych i podziemnych	<ul style="list-style-type: none"> – analiza wyników pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ Rzeszów) – monitoring prowadzony przez inne organy administracji publicznej, gminę oraz podmioty gospodarcze – kontrola zastosowanego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków sanitarnych – ilość odprowadzanych ścieków oraz ładunek zanieczyszczeń z poszczególnych sektorów gospodarki (roczne sprawozdania dot. korzystania ze środowiska – Urząd Marszałkowski w Rzeszowie) – kontrola przestrzegania postanowień wydawanych pozwoleń wodnoprawnych (Starostwo Powiatowe w Przemysłu) 	Raz do roku, doraźnie w przypadku zgłoszenia naruszenia prawa – kontrole interwencyjne

źródło: Opracowanie własne

Spis grafik

Grafika 1 Mapa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu	16
Grafika 2 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 127	19
Grafika 3 Zasięg granic jednostki JCWPd nr 158	20
Grafika 4 Mapa granic MOF Przemysł na tle JCWP.....	25
Grafika 5 Mapa zagrożenia powodziowego i wstępnej oceny ryzyka powodziowego	26

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz jednolitych części wód podziemnych na terenie MOF Przemysł.....	19
Tabela 2 Charakterystyka Jednolitych Części wód powierzchniowych na terenie MOF Przemysł	23
Tabela 3 Wyniki badań jakości JCWP na terenie MOF Przemysł	27
Tabela 4 Obszary NATURA 2000 na terenie Miejskiego Obszaru Wsparcia Przemysłu.....	34
Tabela 5 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania I Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji ...	47
Tabela 6 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania II Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publ. ...	49
Tabela 7 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania III Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami....	51
Tabela 8 Przedsięwzięcie zintegrowane MOF Przemysł – karta zadania IV Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego.....	52
Tabela 9 Proponowane środki i zalecenia łagodzące oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Strategii	74
Tabela 10 Źródła danych dotyczących stanu i zmian środowiska w wyniku realizacji postanowień Strategii MOF Przemysł	79

Spis załączników

Zmodyfikowana macierz oddziaływań Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysłu.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł

Załącznik nr 1: Macierz oddziaływań Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł

L.p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludzie	Różnorodność biologiczna	Zwierzęta	Rośliny	Wody powierzchniowe i podziemne	Powierzchnia ziemi i gleba	Krajobraz	Klimat, powietrze atmosferyczne	Zabytki i dobra materialne
1.	Obszar strategiczny: Sfera społeczna									
1.1.	Cel strategiczny: Podniesienie jakości życia mieszkańców Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysł	+	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Obszar Strategiczny: Sfera gospodarcza									
2.1.	Cel strategiczny: Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców MOF Przemysł	+	0	0	0	0	0	0	0	+
2.2.	Cel strategiczny: Wspieranie działań związanych ze wzrostem innowacyjności gospodarki	+	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.	Cel strategiczny: Poprawa dostępności komunikacyjnej MOF Przemysł	+	0	0	0	0/+	0/+	+	0/+	+
2.4.	Cel strategiczny: Ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych.	+	+/0	+/0	+/0	+	0/+	+	+	+
	Przedsięwzięcia zintegrowane MOF Przemysł									
	Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji	+	0	0	0	0	0	0/+	0	+
	Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemysł	+	0	0	0	0/+	0/+	+	0/+	+
	Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami na terenie MOF Przemysł	+	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+	+	0/+	+
	Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego na terenie MOF Przemysł	+	0	0	0	0	0	+	0/+	+

Zastosowano następujące oznaczenia:

- (0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;
- (+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;
- (-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;
- (-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;
- (N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.